

DEMOKRACIJA

“Vladajoča koalicija s pomočjo politično kapitalskih povezav vpliva tudi na programsko vodenje nekaterih dnevnih časopisov, neposredno in s pomočjo kapitala pa odločilno vpliva tudi na nekatera druga javna občila. Novinarji, zaskrbljeni za delo in eksistenco, izvajajo samocenzuro. Medijski molk o vladi nasprotujočih in kritičnih stališčih, ali sankcioniranje novinarjev, je način obračunavanja vladne koalicije z drugače mislečimi.”

POLITIČNO MOTIVIRANO BLATENJE

Slovenija danes
Ocena stanja

**SOCIALNI
DEMOKRATI**

»Slovenske novinarke in novinarji obtožujemo predsednika vlade Janeza Janšo omejevanja medijske svobode. /.../ Pismo z vsebino, ki se nanaša na cenzuro in vladne pritiske zoper novinarje, so že prejeli predsedniki držav, parlamentov in vlad vseh članic Evropske unije, številne nevladne organizacije in medijske ustanove po svetu.

Prvega januarja 2008 bo Slovenija prevzela predsedovanje Evropski uniji. Kakšno bo sporočilo državljanom Evropske unije, če ji predseduje država, v kateri so pritiski na novinarje vse bolj samoumevni in v kateri se krepí avtoritarni način vladanja na račun demokracije in medijske svobode? Predsedovanje take države utegne biti skrb vzbujajoč znak za sedanost, še bolj pa za prihodnost Evropske unije.«

NAGRADNA IGRA

Z Demokracijo do novega telefona

Tednik Demokracija svojim novim naročnikom¹ vsak mesec podarja **23 aparatov GSM Motorola F3.**

Vsi dosedanja naročniki² tednika Demokracija pa sodelujete v žrebanju za 20 dodatnih aparatov GSM. Nagradna igra traja do 30. novembra 2007.

Rezultati žrebanj bodo objavljeni na spletni strani www.demokracija.si (na spletni strani so objavljena tudi pravila nagradne igre).

1. Priložena naročilnica z datumom po 1. 9. 2006.
2. Naročniki do 1. 9. 2006.

Motorola F3:

teža: 70 g
velikost: 114x47x9 mm
čas pripravljenosti: do 300 ur
čas pogovora: do 500 minut
glasovna pomoč v menijih
privlačen tanek design
visoko-kontrasten zaslon z odlično vidljivostjo na dnevni svetlobi in soncu
velike črke in številke za lažjo berljivost SMS
budilka

Slika je simbolična.

tednik
DEMOKRACIJA

Naročam tednik Demokracija

število izvodov: _____

Naročnino želim plačevati:

mesečno*   4 x letno (9 % popusta)   2 x letno (10 % popusta)   1 x letno (20 % popusta)

* Če želite uveljaviti 8 % mesečnega popusta pri naročnini, vas prosimo, da označite status, ki ga imate:

upokojenec   invalid   brezposeln   študent ali dijak

Ime in priimek (ime podjetja): _____

Datum rojstva (samo fizične osebe): _____

Ulica: _____

Kraj, poštna št.: _____

Kontaktna oseba (samo pravne osebe): _____

Datum naročila: _____

Podpis in žig naročnika (samo pravne osebe): _____

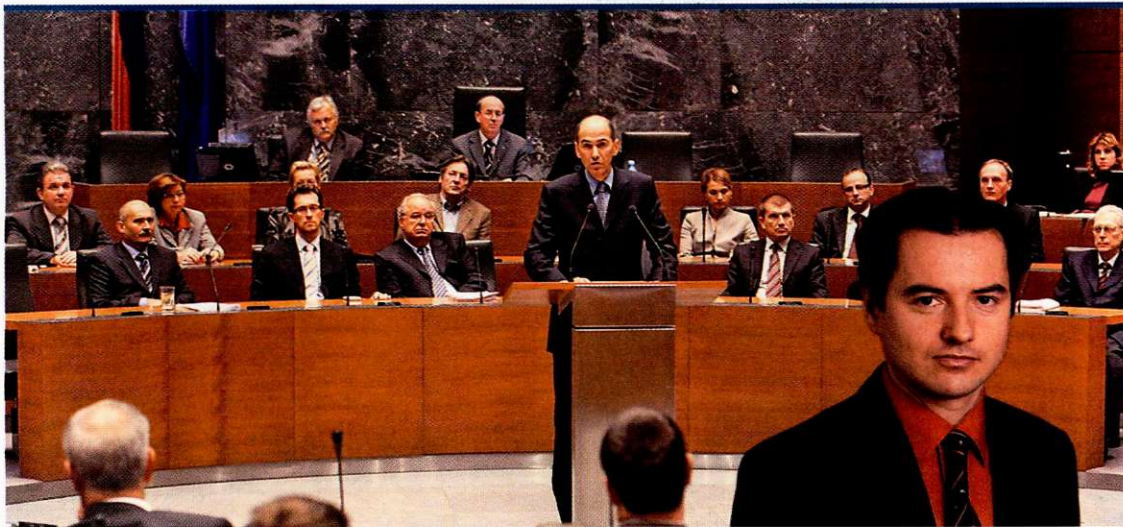
Davčni zavezanec: NE   DA   ID za DDV _____

Izpolnjeno naročilnico pošljite na naslov:

**Demokracija, p.p. 4315,
1000 Ljubljana
ali na faks 01 230 06 61.**

Podpisani/a se zavežem, da bom naročnik/ca in redni plačnik/ca vsaj eno leto od datuma naročila.

Cena posameznega izvoda tednika Demokracija znaša 2,50 € (599,10 SIT). Obvestilo potrošnikom: Cene so preračunane po tečaju zamenjave: 1 EUR = 239,640 SIT. Nova obzorja d. o. o., Komenskega 11, Ljubljana

Poziv k razumu in soglasju

Metod Berlec

V ponedeljek zvečer smo bili priče trenutku resnice. Premier Janez Janša je v svojem slikovitem nastopu spomnil, zakaj se je odločil za glasovanje o zaupnici vladi. V zahtevi za zaupnico je namreč zapisal, da bolj ko se bliža datum začetka predsedovanja EU, bolj razpada temeljno soglasje, ki je bilo doseženo v državnem zboru in med parlamentarnimi strankami o skupnem sodelovanju pri tem projektu. »Podpisniki sporazuma za čas predsedovanja napovedujejo interpelacije in ideološko motivirane referendumske zahteve. Sprevrča se interpretacija rezultatov predsedniških volitev, kot da bi na njih sodelovala vlada. Grobe neresnične obtožbe o kršenju človekovih pravic in nadzoru nad mediji, ki jih posamezne opozicijske stranke v tem času usmerjajo na vlado RS, se preko različnih organizacij sistematično razširjajo v tujino.« Po njegovo je v takih razmerah uspešno delo vlade na glavnih strateških projektih Slovenije ogroženo. »Namesto da bi Slovenija pred svojim drugim največjim izzivom strnila vrste, ji nekateri vsiljujejo razprave o preteklosti in ideološke delitve, vlada pa mora v času največjih naporov v tujini odgovarjati še na nesmiselne obtožbe, ki tja prihajajo iz Ljubljane.« Premier je tako v nastopu spomnil na tri teme, ki so bile lansirane v tujino z namenom, da diskreditirajo Slovenijo. To so: vlada cenzurira medije, krši človekove pravice Romov in ne rešuje problematike tako imenovanih izbrisanih. Pri zadnjih dveh je resnica prav nasprotna. Za Rome je v Sloveniji tako dobro poskrbljeno kot le malokje, glede »izbrisanih« pa je vlada nedavno podala nov predlog rešitve te problematike s t. i. ustavnim zakonom. Posebej pa je premier izpostavil novinarsko peticijo zoper cenzuro, ki jo je podpisalo več kot petsto opoziciji naklonjenih novinarjev. V njej so slovensko vlado obtožili nadzora nad mediji in cenzure. V tujino so tik pred predsedovanjem naše države EU poslali sporočilo, da je Slovenija grožnja za sedanost in prihodnost te povezave. Seveda je resnica precej drugačna. Janša je z nazornimi shemami spomnil, da dve največji opozicijski stranki

SD in LDS obvladujeta večino slovenskih tiskanih medijev. V nekaterih izmed njih se vrstijo pritiski na novinarje in urednike. Najaktualnejši primer ta čas sta Mag in delno Slovenske novice, od katerih lastniki in njihovi politični botri želijo, da spremenijo svojo uredniško politiko. Le kaj dela ob vsem tem Repovževu društvu novinarjev? Pričakovati je, da bo na to opozorilo vsaj novonastalo Združenje novinarjev in publicistov in se od tega ogradilo.

Premier Janša je v ponedeljek v državnem zboru poudaril, da zaupnice ne veže na koalicijsko pogodbo, ampak na bistveno pomembnejšo dilemo, to je na soglasje ob prihajajočem vodenju EU. Koalicijske stranke in poslanca narodnosti so njegov poziv razumeli ter premierja podprli z vsemi 51 glasovi, kar je znamenje zrelosti poslancev vladajoče koalicije in narodnosti. Kljub občasnim razlikam znajo stopiti skupaj, kadar gre za interese in koristi države. Na drugi strani so v opozicijskih vrstah Janšev poziv k soglasju tik pred predsedovanjem EU v veliki meri preslišali. Nadaljevali so z obtožbami na račun vlade in premierja. Predsednik SD Borut Pahor se je v preddverju parlamentarne dvorane smehljal v kamero in stresal svoja zagotovila o pomoči pri predsedovanju, medtem ko so njegovi poslanci napadali premierja. Po izglasovanju zaupnici je Janša izrazil razočaranje nad opozicijo, saj se ji po njegovem mnenju ni uspelo ograditi od »blatenja države v tujini«. Ugotovil je tudi, da je sporazum o sodelovanju v času predsedovanja mrtva črka na papirju in da vlada ostaja bolj ali manj sama pri tem projektu. »Očitno ni nikogar, ki bi želel koaliciji pomagati ali jo nadomestiti.« Ob tem je Janša napovedal prioritete vlade do izteka mandata. Vlada bo po njegovo poleg tega, da bo odgovorno sklenila priprave na vodenje EU, posebno pozornost namenila blaginji državljanov in drugi fazi privatizacije ter okrepila boj proti »tajkunsko-političnim povezavam, ki s kriminalnimi dejanji še naprej razpredajo lovke po celotnem nacionalnem tkivu in brezsravno bogatijo«. **D**

Poslanci vladne koalicije in narodnosti so enotno podprli premierja Janšo pred predsedovanjem Slovenije EU. V opoziciji njegovega poziva niso razumeli. Zdi se, da jim je sovraštvo do premierja zameglilo razum.

UVODNE STRANI

- 9 Odkrite kartoteke povojnih »sojenj«
 10 **Pogledi:** Dolančev sindrom
 11 **Kolumna:** Neizpolnjene želje

POLITIKA

- 12 Janša dobil zaupnico
 16 Sindikalni protest kot orodje
 18 Bojan Šrot vodi SLS
 20 Politična higiena

SLOVENIJA

- 22 Kruh pogosto leti v smeti
 26 Božja roka ali šarlatani?
 28 Spodnje Podravje lovi zaostanek
 30 Meščani tržnice ne dajo
 32 Volitve in Slovenci po svetu

TUJINA

- 34 Generalova hoja po žerjavici
 36 **Globus:** Strah pred teroristi
 37 **Tuji tisk:** Prihodnost afriškega teka

INTERVJU

- 38 Dr. Ivo Kerže

DOMOZNAVSTVO

- 42 Komunistična koncentracijska taborišča
 46 V Ajdovščini proti Terčeljevemu spomeniku
 50 **Naši kraji:** Žiri
 54 Zgodovina likovne umetnosti

OGLEDALO

- 56 **Film:** Elizabetina zlata doba
 58 **Avtomobilizem:** Renault clio 1,2 TCE Rip Curl
 60 **Znanost:** Stara sladka razvada
 62 **Šport:** Slovenci in zvita palica
 64 **Črna kronika:** Oba spoznana za kriva
 66 **Rumeno:** Lepa sosedba 2007
 68 **TV Kuloar:** Glasbeni in satirični tretjeligaši
 74 Na čelu Združenja novinarjev in publicistov

DEMOKRACIJA, p.p. 4315,
 Komenskega 11, 1000 Ljubljana, SI
 Tel.: 01/ 2300 660 (uredništvo), urednik@demokracija.si;
 01/ 230 06 66 (tajništvo), tajnistvo@demokracija.si
 Faks: 01/ 230 06 61

Glavni in odgovorni urednik: Metod Berlec

Tehnični urednik: Bojan Jovan

Novinarji: Peter Avsenik, Gašper Blažič, Lucija Horvat,
 Petra Janša, Barbara Prevorčič, Vida Kocjan,
 Monika Maljevič, Ana Müllner, Bogdan Sajovic, Denis Vengust

Kolumnisti: Esad Babačić, dr. Metod Benedik, dr. Andrej
 Capuder, mag. Klemen Jaklič, dr. Janez Jerovšek, dr. Janko Kos,
 dr. Matej Makarovič, dr. Hubert Požarnik,
 dr. Andrej Rahten, dr. Ljubo Sirc, dr. Peter Starič

Stalni zunanji sodelavci: Vera Ban, Peter Colnar, Pavel Ferluga,
 Igor Gošte, Miran Mihelič, Marija Vodišek

38 Intervju: dr. Ivo Kerže

Zasebno šolstvo je sedaj zelo pod pritiskom. Ukrepi, ki jih predlaga vlada, želijo normalizirati stanje na tem področju. Jasno je, da zasebno šolstvo pri nas nazaduje, številčno je praktično neobstoječe v primerjavi z drugimi državami Evropske unije.

12 Povolilna politična šokterapija

Janševa vlada je v minulih dneh doživela prvi večji pretres, ki presega samo kadrovske rekonstrukcije vlade. Državni zbor je na pobudo predsednika vlade Janeza Janše glasoval o zaupnici in jo na koncu tudi izglasoval.

18 Šrot vodi SLS

Slovenska ljudska stranka je na svojem programskem in volilnem kongresu v soboto, 17. novembra, dobila novo vodstvo. Stranko bo odslej vodil celjski župan Bojan Šrot, ki je bil edini kandidat za predsednika SLS.

22 Kruh prepogosto v smeteh

Visoke cene kruha in drugih živil nedvomno povzročajo trgovci. Če ne bi bilo kartelnih dogovarjanj in političnih interesov lastnikov kapitala, bi Slovenci lažje živeli.

Lektoriranje: Joža Gruden

Prelom: Tone Tehovnik

Realizacija: Nova orbita d.o.o.

Fotografija: Gregor Pohleven (urednik),
 agencije, arhiv Demokracije

Tisk: Ma-tisk d.o.o., Maribor

Datum natisa: dan pred izidom

Izhaja: vsak četrtek;

Cena: 2,50 EUR

Izdaja: Nova obzorja d.o.o.

Direktor: Metod Berlec

Naklada: 11.000 izvodov

TRR: 24200-9004125033, Raiffeisen Krekova
 banka d. d., Maribor

Poština plačana pri pošti 1102 Nenaročenih
 člankov in fotografij ne plačujemo in ne vračamo.

»Demokracija« je zaščiten blagovni znak, last podjetja Nova obzorja založništvo d.o.o. Vse pravice so pridržane. Ponatis celote ali posameznih delov je dovoljen le s pisno privolitvijo založnika Demokracije. Imetniki materialnih avtorskih pravic na avtorskih delih, objavljenih v Demokraciji, so podjetje Nova obzorja založništvo d.o.o. ali avtorji, ki imajo s podjetjem Nova obzorja založništvo d.o.o. sklenjene ustrezne avtorske pogodbe. Prepovedani so vsakršna reprodukcija, distribucija, predelava in dajanje avtorskih del ali njihovih delov na voljo javnosti v tržne namene brez sklenitve ustrezne pogodbe s podjetjem Nova obzorja založništvo d.o.o.

Na podlagi zakona o davku na dodano vrednost (Ur. l. RS, št. 89/98) sodi tehnik Demokracija med proizvode, za katere se obračunava davek na dodano vrednost po stopnji 8,5 %.

Naročniški oddelek: narocnine@demokracija.si; Naročniki prejmejo položnico s prvo revijo v mesecu. Odjave sprejemamo pisno do 15. v mesecu z veljavnostjo prvega v naslednjem mesecu. Letna naročnina za države članice Evropske zveze znaša 225,31 evrov, za druge pa 257,57 USD.

Izid nekaterih rubrik je podprlo Ministrstvo Republike Slovenije za kulturo.

Fotografija na naslovnici: arhiv Demokracije

Imam preprosto pravilo: vsak dan moraš narediti nekaj zase.

WELLNESS Novo

Nova linija štirih čajev iz družine 1001 CVET: **Sončno jutro**, **Popoln dan**, **Fitness čaj** in **Poljub noči**. Vsak izmed njih je posebna mešanica različnih zeliščnih, sadnih in pravih čajev. Njihova sestava se razlikuje glede na namen in izbrani čas pitja čaja, vsi štirje skupaj pa vam bodo ustvarili popoln dan.

*Tisoč in en čaj
za tisoč in en trenutek.*

Srečno

Aleksander Škorc

Nesojeni predsednik pravi, da mu itak ni do funkcij in da se je samo dal na razpolago, ker so ljudje tako hoteli. Če je bilo prav videti, so ljudje hoteli Marka Miliča in Memija Bečiroviča. Vsaj takšne napise so imeli (Milič for president). Da pa si ne želi funkcij, je zanj škoda in dobro. Škoda zato, ker bi z nekoliko večjo željo po funkciji morda zmagal, in dobro, ker bi se sicer strašansko sekiral. Vseeno srečno, g. nesojeni.

Sojeni pa je seveda zadovoljen. Upati je le, da se bo čim prej znebil podpornih glav, ki so kazile njegovo zmagovito podobo (bili sta dve, obe levi, ena rdeča kot prezrel paradiznik, druga rumena kot rahlo nagnita buča). Ko bo sojeni to storil, bo resnično lahko predsednik vseh Slovencev, še posebno zato, ker je ob njem dama, ki v svoji zadržani svetovljanski preprostosti zanesljivo ve, čemu so namenjeni posamezni deli obilnega pribora slavnostnih kosil. Srečno torej, g. predsednik.

Srečno tudi petim mladenkam. Dan po volitvah so prišle v kavarno. Boječče predrzni, na pol otroški, a na trenutke že spogledljivi pogledi so dali vedeti, da pogumno vstopajo v svet odraslih in jasno je bilo tudi videti, da si obetajo marsikaj lepega. A bojim se, da nimajo posebnih možnosti. Kruta realnost jim bo po delcih uničila pričakovanja in sanje jim bodo klonile pod težo vsiljenega sivega vsakdanjika. Človek bi jih objel in ponesel v neki drug, lepši, otrokom bolj naklonjeni čas. A tudi če je to izvedljivo, človek zmore objemati samo eno bitje hkrati.

Pa vi, ljubi moji, koga vi danes objemate? In če se vam zdi, da še ne zmorete živeti večno, s kom bi si želeli deliti naslednje življenje? Mar sploh veste, kako težko je oditi, če se nimate od koga posloviti in če se vam zdi, da odhajate v brezupen nič, brez kakršne koli prihodnosti? Se še spomnite, kako nepomembna se zdi vsa človeška navlaka, ko ste v objemu ljubljene bitja? Ne veste, kako do zdavnaj izgubljenih sanj o večni ljubezni? Preprosto. Samo želeli si je treba, in če je želja iskrena, vam bo tisti, ki je edini lastnik in darovalec ljubezni, dal še eno priložnost. In če boste potem ugotovili, da vam je ljubljeno bitje, ovito v klobčič bodeče žice in daleč, kot so megličasti vrhovi Himalaje, nikar ne obupajte. Če dobite ljubezen, dobite tudi moč udejanjiti jo. In ko vam bo končno uspelo, se boste znašli v navdušujočem svetu svojega lastnega kraljevanja, kjer so vsi predsedniki tega sveta čudovito nepomembni.

Obilo sreče tudi vam, ki si boste drznili.

H-umor

»V takem ozračju bi lahko zmagal vsak Nepeterle oziroma Antijanša.«

(Predsedniški kandidat Lojze Peterle je prepričan, da bi v sedanjih razmerah na predsedniških volitvah zmagal vsak Slovenec, ki se ne piše Peterle ali Janša.)

»Dobil sem od njega zelo vljudno pismo, še zdaj imam lepljive prste od tega, vendar so dejanja drugačna.«

(Predsednik vlade Janez Janša ne zaupa pocukrani vsebini Pahorjevih pisem.)

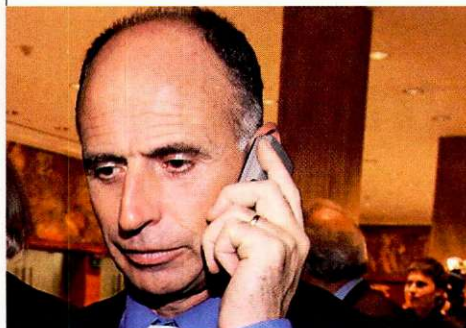

»Madona smo soglasni, kot v partijskih časih.«

(Marjan Podobnik je bil ob povsem soglasnem sprejetju resolucij na kongresu SLS povsem osupel.)

»Habemus presidentem.«

(Predsednik volilne komisije na kongresu SLS Blaž Milavec je po papeško oznanil izvolitev novega predsednika stranke. Manjkal je le še bel dim.)

»Torej ni nobene skrbi, Janez Drobnič je bil vedno dostojen in v korist Slovenije.«

(Poslanec NSi in nekdanji minister za delo, družino in socialne zadeve Janez Drobnič ne želi, da bi se drugi sekirali, kako bo glasoval glede zaupnice vladi.)

»Če danes padeš v Dravo, te razžrejo kemi-kalije in so vsi problemi z dietami rešeni.«

(Glasbenik Zoran Predin se ne ukvarja z dietami pa tudi kopanje v Dravi ga ne zanima.)

»Hitre hrane pa ne kupujem, ker se mi zdi predraga pa tudi zato, ker smeti lahko jem iz smetnjaka.«

(Študent Bor razlaga, zakaj ne kupuje slabe hrane.)

»Glejte, resnično nimam časa ali pa sem prelen, da bi se pretirano poglobljaj vase, če na drugi strani ne čutim nikakršnega izziva.«

(TV voditelj Lado Bizovičar se ne ukvarja rad sam s seboj.)

»Pustite se presenetiti.«

(Novi predsednik SLS Bojan Šrot še ne ve, kje bo dobil glasove za zmago SLS na volitvah leta 2012.)

»Pogled škofa Perka, ki je tistega večera s televizijskega ekrana streljal po sogovornikih, je ubijal, je zadeval v srce tudi mene.«

(Spomenka Hribar je konec okrogle mize o škofu Rožmanu dočakala preluknjana kot bohinjski sir.)

»Sveče so bile prižgane, grdo bi bilo, če jih pri tej maši ne bi bilo. V cerkev so prišli, molili pa niso.«

(France Bučar je slikovito opisal, zakaj je Zbor za republiko organiziral soočenje Peterleta in Türka, a se ni za nikogar opredelil.)

»Če je kaj beloruskega v Sloveniji, potem je to Janšev odnos do sindikatov, socialnih partnerjev, medijev, razumevanja relativne samostojnosti podsistemov političnega sistema v državi, pravosodja in ne nazadnje do zakonodajne veje oblasti.«

(Nekdanji predsednik države Milan Kučan opaža, da je Janez Janša podoben njegovemu prijatelju, beloruskemu diktatorju Aleksandru Lukašenku.)

Puhan s položaja na položaj

Nadzorni svet Slovenskih železnic (SŽ) je za generalnega direktorja s štiriletnim mandatom soglasno imenoval Tomaža Scharo, dose- danjega vršilca dolžnosti direktorja javne agencije za železniški promet, sicer pa univerzitetno diplomiranega matematika in magistra MBA. Jelka Šinkovec Funduk, predsednica nadzornega sveta, je dejala, da je bila Scharova predstavitev zelo konkretna. Dotaknil se je rešitev, ki zadevajo tako potniški kot tovorni promet. Govoril je o reševanju problematike železnic, ki potrebujejo zagon. Pri tem se zaveda vseh težav. Nadzornike so prepričale tudi njegove reference. S tem se je končala agonija vodenja SŽ, saj je Peter Puhan, ko so ga nadzorniki časopisne hiše Delo imenovali za predsednika uprave te družbe, oktobra letos po nekajmesečnem vodenju podal odstopno izjavo, a so nadzorniki SŽ sklenili, da funkcijo opravlja do imenovanja novega direktorja. Nenavadno je, da je Puhan nemudoma prevzel vodenje Dela, kjer je že od 23. oktobra letos, hkrati

Od generalnega direktorja SŽ do predsednika uprave Dela

pa naj bi do imenovanja novega direktorja po lastnih besedah vodil tudi SŽ, pri čemer se je javno odpovedal plačilu za to (ne)delo. Puhan naj bi bila lastnikom Dela, to je Pivovarni Laško, priporočila Andrijana Starina Kosem, predsednica Delovega nadzornega sveta, saj sta bila sošolca na podiplomskem študiju. Pred tem je Starina Kosmova še v vlogi državne sekretarke na ministrstvu za gospodarstvo Puhan predlagala za predsednika SŽ. Puhan se je pri tem obnašal nekorektno, saj je po naših podatkih resornega ministra Radovana Žerjava o tem, da zapušča SŽ, obvestil z elektronskim sporočilom, da odhaja s tega delovnega mesta. Poleg tega smo še izvedeli, da se je Puhan na novo delovno mesto predsednika Delove uprave vse do imenovanja Schara vozil s službenim avtomobilom SŽ. Načelnost pa taka! V. K.

Modrost tedna

»Če upoštevamo izrazito naklonjenost sedanje vlade upokojencem, ki se odraža v znatno ugodnejšem modelu usklajevanja pokojnin, je udeležba Zveze društev upokojencev (na demonstracijah, op. ur.) nerazumljiva.«

(Ekonomist mag. Bernard Brščič)

»Trditve, naj bi bilo ravnanje predsednika vlade, ko je predlagal glasovanje o zaupnici vladi, neodgovorno, je značilna in preizkušena demagogija levih in skrajno levih strank.«

(Nekdanji ustavni sodnik dr. Tone Jerovšek)

Pravično za vse državljane

Odločitev vlade, da lahko 24-odstotni delež Nove Kreditne banke Maribor kupijo vsi državljani pod enakimi pogoji in pregledno, je gotovo dobra odločitev. V ponedeljek se je začela javna prodaja deležev NKBM, ki je prva tovrstna prodaja v Sloveniji, prodaja delnic pa bo potekala do vključno 27. novembra. Cena delnice bo natančno določena po javni prodaji, za zdaj je znano le to, da bo razpon med 20,5 evra in 27 evri, končna cena pa bo odvisna od povpraševanja in bo znana 30. novembra. Vsak vlagatelj bo delnice NKBM na svoj trgovalni račun prejel do 12. decembra, ko bo dobil nazaj tudi morebitni presežek vplačanega denarja. Vpis delnic je mogoč na vseh enotah NKBM, Pošte Slovenije in v nekaterih poslovalnicah NLB. NKBM se je dobro pripravila na vpis, tako da so poleg rednega delavnika poslovalnice odprte vsak dan med 17. in 19. uro ter tudi v nedeljo. Vsak, ki želi kupiti delnice banke, mora imeti s seboj osebne dokumente, davčno številko in številko transakcijskega računa, plačilo pa bo moral opraviti v roku dveh delovnih dni po oddaji naročila. Izjema so tisti, ki bodo naročilo oddali na koncu javne prodaje. Denar mora biti vplačan do 27. novembra.

Vsak posameznik lahko vplača oziroma kupi delnice do vrednosti 50.000 evrov. Glede na število vpisnikov se bo po vnaprej določenem sistemu določilo število zagotovljenih delnic, ki jih bo lahko kupil posameznik, preostanek delnic pa bodo med njih razdelili proporcionalno. Kdor delnic ne bo prodal v devetih mesecih, bo za vsakih 10 delnic brezplačno dobil še eno delnico NKBM. Delnice naj bi še letos začele kotirati na Ljubljanski borzi. V banki in v vladi, kjer so pripravili načrt lastninjenja banke, od katerega bodo imeli korist tudi državljani in državljanke, pričakujejo precejšen odziv. V. K.

Do lastništva banke pod enakimi pogoji

Obetavna pogajanja

Delodajalci in sindikati so na pogajanjih o kolektivni pogodbi glede načina usklajevanja plač vendarle dosegli napredek. Delodajalci so pripravili plače zvišati še letos, vendar ne v podjetjih, ki so plače zaradi inflacije zvišala že letos, in tistih, ki poslujejo z izgubo, da ne bi ogrozili njihovega poslovanja in s tem delovnih mest. Poleg tega svojo ponudbo vežejo na to, da bi se hkrati določila plačna politika za prihodnji dve leti. O tem, katere plače bi dvignili in za koliko, niso govorili, svoj pisni predlog pa bodo predstavili v ponedeljek. Poleg dviga plač v letošnjem letu so privolili tudi v to, da bi februarja naredili še poračun za razliko do dejanske inflacije za leto 2007. Delojemalci pa naj bi odstopili od zahteve, da bi se dvignile vse osnovne plače oziroma da bi tudi nova kolektivna pogodba določala dvig izhodiščnih plač. Sindikati so s pogajanja zadovoljni. V. K.

Zgaga širi neresnice

Vinko Vasle, direktor Radia Slovenija, je zaprosil častno razsodišče Društva novinarjev Slovenije (DNS), da obravnava novinarja časnika Večer in člana društva Blaža Zgago, ker sta kršila 1. in 2. člen novinarskega kodeksa.

Blaž Zgaga je namreč v TV Dnevniku RTV SLO 16. novembra 2007 med komentiranjem izjave predsednika vlade Janeza Janše o novinarski peticiji med drugim dejal: "Kljub temu, da smo sestavili peticijo in jo razposlali na mnogo naslovov doma in v tujini, se pritiski na novinarje nadaljujejo. Naj kot primer navedem samo to, da so podpisniki peticije na radiu izgubili mesečno stimulacijo." Direktor Vasle pravi, da je Zgaga kot eden od soavtorjev peticije in eden od dveh prvih podpisanih izjavil nekaj, kar je popolna neresnica. Gre za hudo obtožbo, ki naj bi dokazovala, da novinarji Radia Slovenija, podpisniki peticije, doživljajo šikaniranje v obliki odvzema mesečne stimulacije, kar naj bi bila nekakšna kazen vodstva za njihovo podpisovanje.

Vinko Vasle očita Zgagi nemoralno dejanje.

vanje. To naj bi bil tudi eden od neposrednih dokazov, da je bila vsebina peticije upravičena, še več: čeprav je bila peticija napisana in poslana na številne naslove doma in v tujini, se pritiski na novinarje nadaljujejo in eden od njih je tudi odvzem mesečne stimulacije vsem tistim novinarjem in novinarkam na Radiu Slovenija, ki so peticijo podpisali. Vasle pravi, da se vodstvo s podpisniki peticije ni nikoli ukvarjalo niti jih ni preštevalo ali jim oporekalo pravice podpisovanja peticij, podpisov pa ni nikoli niti komentiralo. Vodstvo novi-

narjev ne stimulira glede na to, ali so podpisali kakšno peticijo ali ne, ampak so resorni in odgovorni uredniki tisti, ki ocenjujejo kakovost in količino njihovega dela in jih potem nagradijo ali pa tudi ne. Vasle poudarja, da nikdar nikjer ni bil sprejet nikakršen uradni ali neuradni sklep o tem, da se novinarjem in novinarkam za to, ker so podpisali novinarsko peticijo, odvzame mesečna stimulacija. Poudarja, da gre za popolno izmišljajo, Blaž Zgaga pa se kot njen avtor o dejanskem stanju ni poskušal informirati pri nobenem od odgovorih na radiu. Po Vasletovem prepričanju je Zgaga s to lažno informacijo poskušal še dodatno utemeljiti verodostojnost peticije, kar je za novinarja, še posebej za člana DNS in soavtorja ter podpisnika le-te, zavržno in nemoralno dejanje ter očitna kršitev novinarskega kodeksa, zato od častnega razsodišča pri DNS pričakuje, da bo primer obravnavalo ter njega in javnost o svojih nadaljnjih ukrepih tudi korektno obvestilo. Zanimivo bo spremljati, kako bo zadeva potekala naprej. V. K.

Pod drobnogledom policije

Vlada je pretekli teden sprejela sklep, s katerim nekdanjega predsednika vlade Antona Ropa razrešuje dolžnosti varovanja tajnosti podatkov. Razrešnica velja za izvajanje predkazenskega postopka v zvezi s sumi storitve uradno pregonljivih kaznivih dejanj v povezavi s Slovensko obveščevalno-varnostno agencijo (Sovo). Predlagani sklep bo omogočil, da se policiji zagotovijo pogoji za izvedbo predkazenskega postopka v zvezi s sumi storitve uradno pregonljivih kaznivih dejanj v zvezi s Sovo. Gre za razrešitev dolžnosti varovanja tajnosti podatkov, ki jim je bila tajnost določena v Sovi, in sicer tistih tajnih podatkov, ki se nanašajo na okoliščine sprejetja in izvedbe sklepov vlade v letih 2003 in 2004, ki potrjujejo financiranje, soglasje h kandidaturi in podaljšanje mandata Dragu Feršu kot direktorju Komisije za reformo obveščevalnega sistema BiH, in na program dela Sove za leto 2004 v delu, ki se nanaša na nerešena dvostranska vprašanja s Hrvaško in uredničevanje slovenskih političnih in gospodarskih interesov na tem območju, kot tudi glede poročanj Sove o izvajanju tega dela programa. Anton Rop se bo torej lahko zagovarjal tako pred policisti kot tožilci, vprašanje je le, ali bo imel kaj tehtnega povedati. V. K.

Niti Anton Rop ni nedotakljiv.

Poslanka izgubila živce

V sredo, 14. novembra, je v državnem zboru (DZ) komisija za peticije, človekove pravice in enake možnosti razpravljala o spornih študijskih metodah dr. Igorja Lukšiča (FDV). Komisija je sprejela sklep, da na prihodnjo sejo, ki bo predvidoma 28. novembra, povabi tako Lukšiča kot prvega podpisanega na peticiji za Lukšičev odstop Petra Peterko. Pri tem je Slavko Gaber (samostojni poslanec) presodil, da je nepotrebno, da se komisija sploh ukvarja s tem vprašanjem, saj naj bi bila že druge uradne institucije ugotovile, da pri Lukšičevih metodah ni bilo nezakonitosti. Poslanka NSi Marjetka Uhan pa meni, da bi morala univerza zaupati vernikom in da ni nobenega razloga, da bi jih opazovala. Po koncu seje je prišlo do incidenta, saj je začela predsednica komisije, poslanka SD Majda Potrata, najprej ostro oštevat poslanko Uhanovo, zatem pa še poslanko SDS Evo Irgl. Nazadnje se je verbalno spravila še na tam navzočega novinarja Demokracije, češ da to, kar ona govori drugim po koncu seje, »ni za v javnost«. Novinarja je z ostrimi besedami obtožila poseganja v njeno zasebnost samo zato, ker je bil v dvorani in je delno slišal vsebino pogovora med njo in Evo Irgl. Šlo je torej za tipičen primer grobega političnega posega v pravice in avtonomijo novinarjev, zaradi česar je prizadeti novinar o incidentu pisno obvestil predsednika DZ Franceta Cukjatija. Zanimivo je tudi sprenevedanje poslanke Majde Potrata, ki v Lukšičevih študijskih metodah ne vidi poseganja v pravice posameznika, medtem ko ima novinarjevo navzočnost v dvorani (seja je bila odprta za javnost) za poseg v njene pravice. Če je omenjena poslanka imela pogovore zasebne narave, bi se morala s sogovorniki umakniti v drug prostor, zato je bila njena intervencija nepotrebna in tudi arogantna. G. B.

Majda Potrata

Kartoteke povojnih »sojenj«

Damjan Popič, foto: Bor Slana

Naključna najdba Junija letos je bilo v pregledu dveh kovinskih zabojujnikov v arhivu ministrstva za pravosodje najdenih 5.475 kartotek zapornikov, na katerih je bila oznaka »politično«. Med njimi je tudi nekaj kartotek znanih Slovencev, med drugim kartoteke Jožeta Pučnika, Črtomirja Nagodeta, Angele Vode in Ljuba Sirca. Minister za pravosodje Lovro Šturm je pojasnil, da gre za zapornike, ki so bili obsojeni in zaprti v Sloveniji med letoma 1945 in 1988. Podatki so relevantni za zdravstvene namene, odkritje pa daje prizadetim in njihovim svojcem možnost, da za storjene krivice zahtevajo odškodnino.

Kartoteke so našli po naključju med pregledovanjem nepopisanega dokumentarnega gradiva. Kartoteke nekdanje Uprave za izvrševanje kazenskih sankcij so bile shranjene v enem od kovinskih predalnikov v kletnem arhivu ministrstva. Predalnik je bil z oznako »politično« obrnjen proti steni, tako da oznake na prvi pogled ni bilo mogoče videti. To bi lahko bil razlog, zakaj je to gradivo ostalo na svojem mestu in se ohranilo do danes, je o razlogih za ohranitev dokumentov dejal dr. Milko Mikola, vodja sektorja za odpravo krivic.

Minister Šturm je pojasnil, da pri teh kartotekah ne gre za dosjeje, temveč samo za skope podatke, ki pa imajo kljub temu veliko zgodovinsko vrednost. Podatke o političnih zapornikih so doslej iskali prek sodb, kar pa je zelo zamudno delo, saj je teh sodb tako v arhivih kot tudi na sodiščih izjemno veliko. Ker so bile kartoteke najdene na enem mestu, so zelo priročen pripomoček za iskanje samih sodb.

Najdba pa ni pomembna samo s stališča raziskovanja preteklih krivic, temveč je pomembna tudi za svojece prizadetih, ki bodo zdaj na komisiji za odpravo krivic lahko zahtevali odškodnino. Po podatkih iz najdenih kartotek, ki se ujemajo s podatki iz tajnega Priročnika za delo milice na področju ustavne ureditve, je bilo iz politično motiviranih razlogov na smrt obsojenih 176 oseb, na odvzem prostosti s prisilnim delom 3.521 in na strogi zapor 1.721 oseb.

Opisi »kršitev« Kartoteke vsebujejo tudi rubriko »iz kakšnih pobud je bilo storjeno kaznivo dejanje«. V njej najdemo najrazličnejše motive, na primer skopo, a jedrnatno obrazložitev »politično« ali pa »razočaranje nad nekaterimi metodami OF«. Kategoriji, ki opredeljuje dejanje obsojenca, sledi kategorija kazni, na katero je bil ta obsojen. Tu prav tako najdemo različno metodologijo, na primer: »smrt z ustrelitvijo«, »20 let strogega zopora« ali »izguba političnih pravic«. Pri Jožetu Pučniku lahko v tej kategoriji preberemo, da »je kriv, da je ustvarjal skupino oseb za izvrševanje dejanj, da bi se po protiustavni poti zrušila oblast delavskega ljudstva«. Pučnik je bil prav tako obsojen, ker je »napisal članke za časopis proti državi in državni ureditvi ter političnim ukrepom ljudske oblasti«. Med najpogostejše »prestopke« spadajo sovražna propaganda, dezerterstvo, prikrivanje podatkov, napadi na državno ureditev, ilegalno prehajanje meje in podobno.

Minister za pravosodje dr. Lovro Šturm

Odkritje prizadetim in njihovim svojcem daje možnost, da za storjene krivice zahtevajo odškodnino.

Minister Šturm je ob podpisu prevzema gradiva, podpisala sta ga minister in namestnik direktorja Arhiva Republike Slovenije Marjan Zupančič, dejal, da bodo imena in priimki vseh tistih, ki so bili »politično« obsojeni, objavljeni na spletu. Vse tiste, ki bi se v opisih prepoznali, ali pa njihove svojece je pozval, naj pridejo v arhiv, kjer lahko podatke preverijo. Če se izkaže, da so bili zaprti po krivem, jim pripada status nekdanjega političnega zapornika, prav tako pa tudi odškodnina.

Skope odškodnine Milko Mikola je dejal, da je bilo do sedaj rehabilitiranih že 3.500 oseb. Obstaja torej še del obsojencev, ki niso bili rehabilitirani. Zaradi tega so na ministrstvu odpravili rok za te vloge, ki bi se sicer iztekel konec letošnjega leta. Po njihovih podatkih je bilo do sedaj oddanih 18.000 vlog, med njimi pa niso samo zaporniki, temveč tudi osebe, ki so v nekdanjem režimu utrpeli drugačne krivice. Zaradi tega je Šturm dejal, da razmišlja o predlogu novele zakona, ki bi povišala odškodnino vsem prizadetim in njihovim svojcem.

Iz kartotek lahko tudi razberemo, da so zaporno kazen, do leta 1951 združeno s prisilnim delom, obsojenci prestajali v 15 slovenskih zavodih, taboriščih in zaporih, med drugimi v Strunjanu, na Igu, Dobu, Teharjah in v Murski Soboti. **D**

Dolančev sindrom

Pavel Ferluga

Pokojni partijski funkcionar Stane Dolanc je bil v začetku 70. let sinonim za komunističnega trdorokca.

Mislim, da je že šla v pozabo TV-oddaja, v kateri je Dolanc sporočil Slovincem (tudi Jugoslovanom), da bodo komunisti še naprej ukazovali in nihče ne bo tega mogel preprečiti, četudi za ceno uničenja celotnega disidentstva. Te besede so se podzavestno usidrle v »duše« indoktriniranih Slovencev, kot pečat na obljubo ključavničarskemu mesiji »mi ti se kunemo«.

Potomci tistih »Slovencev«, ki se danes sramežljivo skrivajo v raznih demokratično zvonečih imenih (SD, ZARES, SNS, DeSUS, razne civilne družbe, akademije in forumi, vsi s podobno zasnovo), ker Dolančevega komunizma kljub zapriseženosti ne morejo predstaviti kot bojno sekuro v dobi, kjer se demokracija razvija v nenasilnem soočanju pozicije in opozicije, zato igrajo užaljeno vlogo »oropanih zakonite dedne oblasti nenadomestljivih ideoloških prednikov«. Preprosto ne prenesejo poraza. V demokraciji je opozicija navadno kritična do pozicije v konstruktivnem dialogu, ne pa za vsako ceno v disfatističnem Dolančevem manifestu: »Ali mi, komunisti, ali nihče!«

To danes eklatantno izvajajo prebarvani sinovi kominternovskih staršev (Gregor Golobič, Katarina Kresal, Borut Pahor, Zmago Jelinčič itd. – vsi »pluralni«) tudi s prozornimi lažmi, kot so: domnevno obvladovanje medijev s strani pozicije oz. J. Janše (res se naklonjenost vladi kaže v vsakem članku – sic!), podpora delovanju vlade s »konstruktivnim« obveščanjem EU o belorusizaciji Slovenije itd. (zadoščajo oddaje Kanala A, POP TV, pisanje Dnevnika, Dela, Primorskih novic, Slovenskih novic, Večera idr. – res čista naklonjenost vladi in posebno še J. Janši!!!). Sami sebi lažejo in še prepričano verjamejo lastnim prozornim bednim konstruktom, ki jih seveda vneto ponavljajo v javnih nastopih.

To je pravzaprav razumljivo za ljudi, ki so prepričani v lastne dedne pravice vladanja, nerazumljivo pa je, da velik del slovenske populacije ne vidi tega anahronizma med resnico in medijskim linčem vsega, kar je vladnega. To je že zabitost zaradi polstoletnega »izobraževanja« državljanov, ki ne ločijo zrnja od plev.

Višje pokojnine

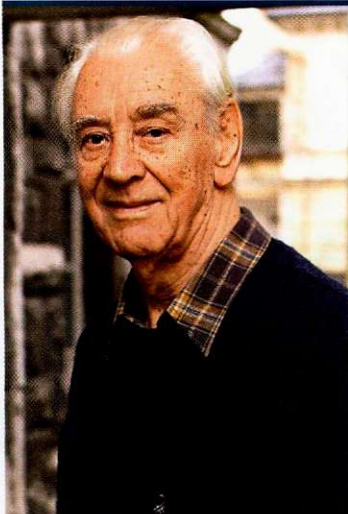
Vida Kocjan

Novembra bodo upokojeanci prejeli višje pokojnine in 20-odstotni poračun za nazaj.

Po sklepu sveta Zavoda RS za pokojninsko in invalidsko zavarovanje se bodo novembrske pokojnine povečale za dva odstotka, upokojeanci pa bodo dobili tudi poračun za nazaj. Povprečna pokojnina je pred zadnjo uskladitvijo znašala dobra 502 evra, kar je seveda malo, vendar je zasluga te vlade, da je že na začetku svojega mandata sprejela zakonske spremembe, s katerimi je pokojnine uskladila z rastjo plač in inflacije. Poleg tega ni sprejela niti ne namerava sprejeti zaostrenih pogojev za upokojevanje. Odpravila je premoženjski cenzus za pridobitev pravice do dela vdovske pokojnine in povečala letni denarni dodatek (t. i. regres za upokojeence). A vse to radi pozabljamo.

Z novembrsko pokojnino bodo upokojeanci prejeli tudi 2-odstotni poračun od januarja do novembra, to je 20 odstotkov svoje mesečne pokojnine. To bo že druga letošnja uskladitev pokojnin s plačami. Prvo usklajevanje je bilo februarja, ko so se pokojnine povečale za 3,8 odstotka, skupaj z novembrsko uskladitvijo pa to pomeni, da se bodo letošnje pokojnine nominalno povečale za 5,9 odstotka oziroma realno za 2,4 odstotka. V letu 2006 pa so se pokojnine povečale za 4,7 odstotka. Pokojninska blagajna je še naprej uravnotežena, delež za pokojninsko-invalidski sistem v bruto domačem proizvodu (BDP) pa se znižuje, čeprav pokojnine tudi realno rastejo. Razlog za to je v visoki gospodarski rasti in visoki rasti BDP.

Zaradi vsega tega vladi nihče ne more očitati, da je skrb za upokojeence zanemarila, kakor bi to radi prikazali v opozicijskih strankah. Že res, da povprečna pokojnina ni visoka, vendar ni bila nikoli višja. Nasprotno, bila je še nižja, le merili smo jo v tolarjih. Pokojnine so vezane na plače in so njena posledica. Ker so bile plače nizke, tudi pokojnine ne morejo biti večje. Verjetno nihče niti ne pričakuje, da bodo poskočile za trikratnik zneska, čeprav bi bilo to lepo in bi vsakemu privoščili. Spomnimo, da je nekdanja Ropova vlada naredila veliko krivico upokojeencem, ko je spremenila sistem usklajevanja pokojnin in upokojeencem letno vzela dobršen del pokojnine. Zdajšnja vlada je to spremenila, kar pomeni, da je popravila krivice. Pa to še ni vse: ko je parlament v letu 2005 sprejel spremembe zakona, s katerim je določil usklajevanje pokojnin s plačami, so v zdajšnjih opozicijskih strankah zagnali vik in krik, da se bo pokojninski sistem sesul in da je vlada neodgovorna. Nič od tega se ni zgodilo. Nasprotno, sistem je uravnotežen. To pa je očitno tisto, kar nekatere v opoziciji moti.

Neizpolnjene želje

Dr. Peter Starič

Napoved premierja Janše, da spričo razmer, ki jih na domačih in tujih tleh ustvarja opozicija, ni več mogoče opravljati rednega dela, hkrati pa se še pripravljati na skorajšnje predsedovanje Evropski uniji, in da zato ni izključen niti odstop vlade, je presenetila vse, še najbolj pa opozicijo, ki si je predstavljala, da bo še naprej, do konca mandata, neupravičeno blatila vlado in ji kolikor mogoče nagajala. Tako bi imela do novih volitev »pripravljen teren«.

Vlada bi medtem postorila še marsikaj koristnega, česar prejšnje vlade niso bile sposobne ali niso hotele urediti v preteklih dvanajstih letih. Takšno, doma in na tujem popolnoma osramočeno vlado pa naj bi potem zlahka premagali na prihodnjih volitvah.

Sedaj ko je premier zaostril zadevo in ponudil glasovanje o zaupnici, poskušajo stranke SD, LDS in ZARES to izrabit, da bi še bolj oblatile vlado. Nekdanji predsednik Kučan pravi, da Janša ravna neodgovorno, ko tik pred predsedovanjem Slovenije Evropski uniji tvega odstop vlade. Noče pa videti neodgovornega ravnanja tistih 571 novinarjev, ki na tujem širijo laži, kako si vlada podreja medije, zatira demokracijo in je gluha za opozicijo, da v Sloveniji Cigane zapiramo v koncentracijska taborišča, delamo krivico »izbrisanim« itd. Kresalova je v »Odmevih« na TV obtožila Janšo, da je strahopetec, ker si ne upa izpeljati zadeve (vodenje EU), ki ji očitno ne bo kos, do konca. Hkrati se Golobič spreneveda, da ne razume, zakaj naj bi Janša odstopil, saj so razmere v gospodarstvu »čisto v redu« (čeprav opozicija pravi, da so kaotične). In tako naprej in tako naprej ...

Vendar pa pod to hinavsko glazuro opozicije tli zavest, da sami še niso pripravljeni prevzeti štafetne palice od Janše. Še zlasti ne v tem kritičnem trenutku, ko se moramo pripraviti na skorajšnje predsedovanje EU. Doslej je bila vsa njihova energija usmerjena le v rušenje vlade, za kar so uporabljali vse svoje vzvode: tajkune, ki so z veseljem zviševali cene in povzročili preveliko inflacijo; podjetnike, ki so poceni pokupili tovarne, razpustili razvojne oddelke in ustvarjali delovno intenzivne obrate, te pa dostikrat preselili na tuje in povzročali brezposelnost doma; sindikate, ki so zaradi prenizkih plač sprva nameravali protestirati proti vladi, sedaj pa so se usmerili proti delodajalcem; upokojeince, ki naj ne bi bili zadovoljni s povišanjem pokojnin za 2 odstotka s poračunom za nazaj, saj naj bi bilo »bolje« prej, ko nas je nekdanji premier oropal za dve pokojnini; predvsem pa novinarje, ki jim že leta predseduje falirani študent in ki po dolgem in počez na tujem blatijo vlado svoje domovine Slovenije. Anton Rop je najprej klevetal Janšo, da sta se s Sanaderjem, ko je bil Janša še v opoziciji, dogovarjala o incidentih v Piranskem zalivu. Ker je Janša Ropa tožil, predstavniki sedanje opozicije nalašč zavlačuje-

jo razčiščevanje nezakonitega prisluškovanja v Sovi, od koder naj bi bil Rop dobil informacije o »dogovarjanju«. Da se bo kleveta, ki jo Rop občasno pogreva, med tem čim bolj prijela. In še bi lahko naštevati.

V vsem obdobju prejšnje komunistične diktature so oblastniki tisto, kar so sami delali ali nameravali storiti, projicirali na opozicijo. Če se nisi strinjal s sistemom, z vlado ali s predsednikom, je to že pomenilo, da rovariš proti njim. Skratka, da si sovražnik države, vohun, izdajalec, fašist, gestapovski agent ali kaj podobnega, slabega. Po tranziciji so se kar najhitreje spet zavihteli nazaj na oblast in se je vse do volitev leta 2004 krčevito oklepali. V treh letih sedanje vlade so zgodovinarji odkrili že kakih 500 množičnih grobišč, v katerih ležijo številne, brez sodbe in dokazane krivde pobite žrtve njihovih ideoloških predhodnikov. Čeprav se jim je posrečilo uničiti ali poskriti večino obremenjujočih arhivov, vseeno prihaja na dan vedno več povojnih zločinov ali že po tranziciji storjenih velikih kaznivih dejanj. Po odkritju »trdega jedra« znotraj Sove se je izkazalo, da so nam tudi po tranziciji ves čas vladali s podporo svoje tajne policije – tako kot vse od leta 1945. Ker nadaljnje odkrivanje takih zadev kviri njihovo sliko v javnosti, poskušajo to preprečiti tako, da načrtno obremenjujejo vlado, da se mora v parlamentu in pred svetom zagovarjati zaradi klevet, ki so se skotile v opoziciji, širi pa jih tako imenovana četrta veja oblasti.

Sedanji vladi se ni treba krčevito oklepiti oblasti, saj je ne obremenjujejo podedovani problemi, kot so npr. povojni množični poboji, politični procesi ali potranzičijske veleafere. Premier Janša in vlada lahko brez bojazni kadar koli odstopita. Zanje lahko rečemo, da so upoštevali tisto, kar je napisal Thomas Mann v romanu Buddenbrookovi. Tam je oče zapustil sinu življensko vodilo, ki je lepo uokvirjeno viselo na steni pisarne:

Sin moj, glej, da bodeš podnevi svoja dela z veseljem opravljaj,

Vendar samo taka, da ponoči mirno spati bodeš mogel!

Žal ima sedanja opozicija – ki preveč očitno kaže, da ji je veliko več do svojih strank kot do skupne domovine Slovenije – precej drugačna življenjska vodila. **D**

Premier Janez Janša pri razpravi o zaupnici vladi

Povolilna politična šokterapija

Gašper Blažič, foto: Gregor Pohleven, arhiv Demokracije

Janševa vlada je v minulih dneh doživela prvi večji pretres, ki presega samo kadrovsko rekonstrukcijo vlade. Državni zbor je na pobudo predsednika vlade Janeza Janše glasoval o zaupnici in jo na koncu tudi izglasoval.

Prva velika notranjepolitična »šokterapija« se je začela po drugem krogu predsedniških volitev, ko je Janša v torek, 13. novembra, v okviru vladnega obiska v Spodnjem Podravju na tiskovni konferenci v gradu Ormož dramatično razglasil, da so odprte vse možnosti, vključno z odstopom vlade, saj naj bi bili rezultati predsedniških volitev po njegovem mnenju slabi, razmere, ki so privedle do njih, pa skrb zbujujoče. Janševa izjava je sprožila takojšen odziv političnih strank, zlasti opozicije, od koder so prišli signali, da je ravnanje predsednika vlade neodgovorno, saj naj bi umetno spodbujal politično krizo tik pred začetkom slovenskega predsedovanja Evropski uniji (EU).

Niso bile krive volitve Janševa napoved morebitnega odstopa

vlade so zlasti nekateri levičarski mediji vzeli nekoliko preveč zares, saj so, potem ko je Janša v četrtek, 15. novembra, v večernem pogovoru na TV Slovenija napovedal vložitev zahteve za zaupnico vladi, premierju očitali, da ni držal besede. Prav tako so vsaj sprva napačno ocenili razloge za Janševe napovedi, ko so v enem od dnevnih časopisov zapisali, da je »Türkova zmaga pretresla Janšo«. Izkazalo pa se je, da so bili glede na to, da se je Lojze Peterle že v predvolilni kampanji poskušal distancirati od vlade, vzroki drugje in da je na Janševe zadnje poteze morda bolj kot izid volitev vplival izid referendumu o lastninskem preoblikovanju Zavarovalnice Triglav, pa še ta je bil bolj povod kot globinski vzrok. Da so pravi razlogi za Janševe izjave v dogajanju pred volitvami, dokazuje

Janševa izjava isti dan v intervjuju za Radio Ptuj, da je pred volitvami »celotna kampanja potekala v nekem srđitem napadu na vlado, ne da bi vlada lahko na to odgovarjala, ker v kampanji neposredno ni sodelovala«. Da so bile volitve dober povod za Janševe napovedi o morebitnem odstopu vlade, dokazuje dejstvo, da je tako rekoč ves tuji tisk o izidu drugega kroga predsedniških volitev poročal kot o veliki nezaupnici sedanjim vladajočim strukturam in tako je bilo tudi stališče političnih akterjev na levi. Zmaga Danila Türka naj bi torej napovedovala zmago levice na parlamentarnih volitvah prihodnje leto. Zanimivo pa je, da sta bila do povezovanja izidov predsedniških volitev s parlamentarnimi volitvami prihodnje leto precej zadržana tako predsednik SD

Borut Pahor kot tudi podpredsednik SDS Milan Zver.

Neuspešen pakt Janša je v svojem pogovoru za Radio Ptuj pojasnil, da je bilo v zadnjem času najbolj kritično povsem nerealno in neobjektivno obveščanje tujine o dogajanju v Sloveniji, zaradi česar naj bi se bila v evropskih medijih ustvarila slika, da je Slovenije zaradi domnevne represije nad mediji podobna Belorusiji. Po Janševih besedah naj bi obstajala neposredna povezava med formulacijami, zapisanimi v »Oceni stanja« (dokument Pahorjeve SD), in trditvami, ki jih širijo nekateri posamezniki in skupine po evropskih medijih glede razmer v Sloveniji. »Gre za politično kampanjo, ki je preko satelitov, t. i. civilne družbe, Sloveniji izredno škodila. Nastale so raz-

Evropski uniji. Glede Janševega stališča o domnevnem soglasju oz. »sporazumu o nenapadanj« pa je vendarle treba dodati, da so že tedaj, ko se je soglasje sprejemalo, mnogi predstavniki opozicije opozarjali, da ta dogovor ne odvezuje opozicije, da še naprej opravlja svojo vlogo. Podobna svarila je v zadnjem času za številne medije izrekel tudi predsednik SD Borut Pahor.

Gre za neodgovornost? Takoj po prvih Janševih izjavah se je oglasila opozicija, predvsem pa je odmeval nastop Boruta Pahorja, ki je najprej dejal, da bi bilo neodgovorno, če bi vlada sedaj odstopila, nato pa je dva dni kasneje, 15. novembra, na tiskovni konferenci izrazil prepričanje, da mora vlada »v zelo kratkem času sprejeti odločitev o morebitnem odstopu, da se trenutna politična negotovost, ki jo je povzročila nedavna izjava premierja Janeza Janše, ne sprevrže v politično krizo«. Tedaj je tudi dejal, da bo SD pospešila priprave na volitve in zato aktivirala svoj strokovni svet ne glede na to, ali bo prišlo do rednih ali predčasnih volitev. Pahor je tudi poudaril, da njegova stranka nima mandata, da bi sodelovala v vladi, vendar je to izjavo isti dan na TV Slovenija demantiral Janša, češ da ima vsaka parlamentarna stranka možnost delovati v vladi, saj so vrata koalicije odprta vsakomur. Gre namreč za to, da so zaradi proporcionalnega volilnega sistema, ki je bil leta 2000 z ustavnim zakonom »zabetoniran« v ustavo, vse koalicijske povezave po volitvah odprte, zmagovalna

Predsednik SD Borut Pahor svari pred odstopom vlade.

Koalicijske stranke so enotno podprle vlado.

Opozicija je tudi tokrat vladi obrnila hrbet.

stranka pa ima v rokah odločitev, koga povabi v koalicijo. Mogoča pa je tudi konstruktivna nezaupnica vladi, kot je bila na primer leta 1992, ko je padla Demosova vlada. Tedaj je namreč šele v tretjem poskusu uspelo glasovanje za novega mandatarja, Janeza Drnovška, spremenila pa so se tudi razmerja med tedanjimi parlamentarnimi strankami, saj so nekatere iz koalicije odšle v opozicijo, medtem ko je bil Drnovšek tedaj predstavnik Liberalno-demokratske stranke (predhodnice današnje Liberalne demokracije Slovenije). Kakor koli že, Pahor je poskušal v vljudnostnem tonu javnosti zagotoviti, da je SD vseskozi konstruktivna opozicija, kar pa je Janša v televizijskem intervjuju istega dne označil za dvojno igro, saj naj bi dejanja SD predstavljali predvsem poslanci te stranke (Miran Potrč, Milan M. Cvikl, Majda Potrča itd.). Pahor je dejal, da vlade že na začetku mandata niso podprli in je tudi v prihodnje ne bodo, meni pa,

da bi bilo koristno, če bi sedanja vlada izpeljala mandat do konca in ob konstruktivnem sodelovanju opozicije izpeljala tudi projekt predsedovanja Slovenije EU. Vendar je veliko vprašanje, ali ima Pahor v svoji stranki toliko avtoritete, da bo lahko umiril prej naštete »jurišnike« iz poslanskih klopi.

Ura resnice Janša je glasovanje o zaupnici vladi napovedal v intervjuju na nacionalni TV, ko je tudi razložil pogloblitve razloge za možnost odstopa vlade in glasovanje o zaupnici vladi. Med drugim je dejal, da je iz novinarske peticije proti cenzuri povzeta formulacija, ki razmere v Sloveniji primerja z razmerami v Belorusiji, zelo podobna navedbam v dokumentu »Ocena stanja« Pahorjeve SD (na to izjavo so se podpisniki peticije že odzvali, češ da je bila peticija poslana že precej pred nastankom dokumenta SD, vendar to vseeno ne zanika povezav med podpisniki peticije in SD). ▶

JANEZ JANŠA
PREDSEDNIK
VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI ZBOR
Predsednik državnega zbora
g. France Cukjati, dr. med

Številka: 004-7/2007-1

Spoštovani g. predsednik,

na podlagi 117. člena ustave RS zahtevam glasovanje o zaupnici vladi.

Vlada republike Slovenije je v tem trenutku pred trojnim izzivom.

Po prevzemu evra vlada zaključuje s sprejemanjem paketa gospodarskih in socialnih reform. Po dolgotrajnih pogajanjih je bil podpisan socialni sporazum za obdobje do konca leta 2009. Ta je omogočil tudi usklajitev sprememb delovnopravne zakonodaje, ki je v parlamentarni proceduri. V parlamentarni proceduri je tudi celoten paket pokrajinske zakonodaje, ki je temeljnega pomena za nadaljnji hitrejši in hkrati pravičnejši razvoj države. Za nami so dolgotrajne priprave, pred nami pa odprava notranjih meja unije ter zgodovinski izziv, povezan s predsedovanjem EU.

Državni zbor republike Slovenije je še pred oblikovanjem te vlade jeseni leta 2004 skoraj soglasno sprejel ponudbo in odločil, da Slovenija kot prva nova članica v prvi polovici leta 2008 predseduje EU. Spomladi letos so koalicijske stranke in dve opozicijski stranki oz. poslanski skupni podpisali sporazum o medsebojnem sodelovanju pri pripravah in vodenju EU.

Toda bolj ko se bliža datum začetka predsedovanja, bolj razpada temeljno soglasje, ki je bilo doseženo v državnem zboru in med parlamentarnimi strankami o skupnem sodelovanju pri tem projektu. Podpisniki sporazuma za čas predsedovanja napovedujejo interpelacije in ideološko motivirane referendumske zahteve. Sprevrča se interpretacija rezultatov predsedniških volitev, kot da bi na njih sodelovala vlada. Grobe neresnične obtožbe o kršenju človekovih pravic in nadzoru nad mediji, ki jih posamezne opozicijske stranke v tem času usmerjajo na vlado RS, se preko različnih organizacij sistematično razširjajo v tujino.

Ocenjujem, da je v razmerah, ki so nastale, uspešno delo vlade na tem in ostalih strateških projektih ogroženo. Namesto, da bi Slovenija pred svojim drugim največjim izzivom strnila vrste, ji nekateri vsiljujejo razprave o preteklosti in idološke delitve, vlada pa mora v času največjih naporov v tujini odgovorjati še na nesmiselne obtožbe, ki tja prihajajo iz Ljubljane.

Zahtevo za glasovanje o zaupnici bom v skladu s poslovnikom Državnega zbora podrobneje obrazložil na sami seji.

S spoštovanjem,

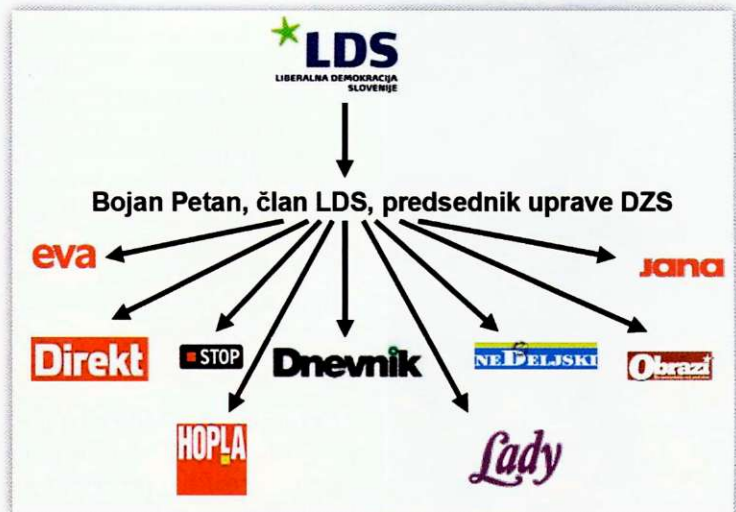
Ljubljana, 15.11.2007

Gregorčičeva 20, 25 1000 Ljubljana, Slovenija telefon: 01 / 478 11 40, faks: 01 / 478 17 21, www.gov.si

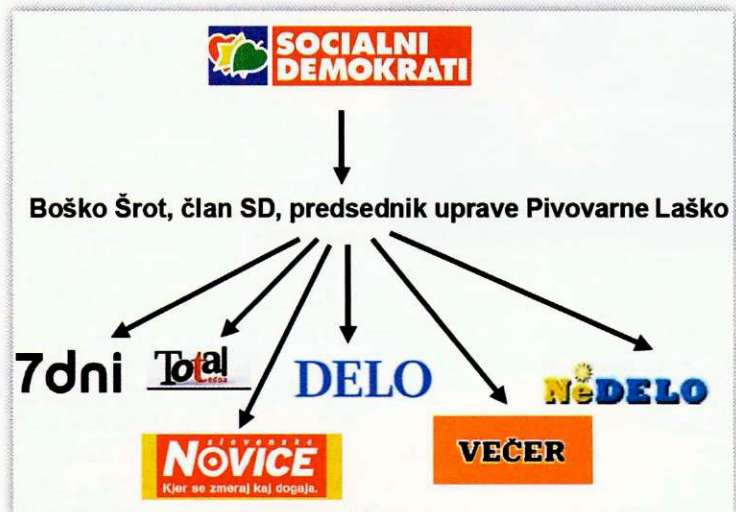
Zahteva Janeza Janše po glasovanju o zaupnici vladi

► Janša je odločno zavrnil obtožbe, da ima vlada vpliv tako rekoč na vse medije v državi in da izvaja pritisk na novinarje. Po njegovo ima država v medijih le manjšinske deleže, medtem ko LDS in SD prek Bojana Petana (DZS) in Boška Šrota (Pivovarna Laško) nadzoruje precejšen del medijev. Janša je opozoril tudi na neresnice, da se v Sloveniji ustanavljajo koncentracijska taborišča za Rome. Problematične naj bi bile tudi grožnje z referendumom in interpelacijo prav v času predsedovanja EU, predvsem pa kulturni boj in ideološke delitve. Po Janševem mnenju je govorica opozicije nekaj dni po drugem krogu predsedniških volitev bistveno drugačna kot takoj po objavi volilnih izidov, ko so mnogi opozicijski politiki ocenili, da so predsedniške volitve in izid referenduma o Zavarovalnici Tri-

glav pokazali nezaupanje v Janševo vlado, čeprav vlada na teh volitvah ni sodelovala. Potem so zamenjali govorico in označili napoved morebitnega odstopa vlade za neodgovorno dejanje. V zvezi z mediji je Janša omenil, da je Pivovarna Laško lastnica velike trgovske mreže, ki dviga cene. »V svojih medijih pa za inflacijo krivi vlado,« je dejal Janša, ki je poleg tega omenil, da je novi urednik Dela (Janez Markeš, op. G. B.) odkrito zapisal, da podpira SD, kar naj bi bila tudi usmeritev tega časopisa. Ob koncu je Janša dejal, da bo, tudi če bo vladi izglasovana nezaupnica, odgovorno peljal stvari naprej do izvolitve nove vlade. Janša je s svojim ostrim stališčem do ravnanja vodje poslanske skupine DeSUS Franca Žnidaršiča, ki naj bi bolj redko glasoval za vladne predloge zakonov, spraval v veliko zadrego

Vpliv Bojana Petana (Liberalna demokracija Slovenije) na medije

Vpliv Boška Šrota (Socialni demokrati) na medije

predsednika DeSUS Karla Erjavca, ki je skupaj s predstavniki opozicije v istem času sodeloval v oddaji Trenja na POP TV (intervjuja z Janšo je bilo vmes že konec, medtem so tudi iz režije sporočali gostom v Trenjih, kaj je govoril Janša). Na Janševih besedah se je odzval Žnidaršič in protestiral proti njegovim navedbam, vendar je kasneje zaupnico vladi podprl.

Ponudba opoziciji V intervjuju za Radio Ptuj 13. novembra je Janša dejal, da bi bilo korektno, če bi vsi tisti, ki so ustvarili ozračje, ko vlada nima normalnih razmer za delo, preprosto vložili konstruktivno nezaupnico in postavili drugo vlado. »Mi nimamo nobenih problemov s tem, da gremo v opozicijo. Obljubljam, da bomo ravnali bistveno bolj konstruktivno kot zdaj ravna stranka Zares ali

pa Socialni demokrati, ki prednjačijo v tej destruktivni kritiki in destruktivnem ravnanju,« je dejal Janša. Med primeri destruktivnega ravnanja je omenil referendum o šolski zakonodaji, ki naj bi bil prav v času predsedovanja EU, na njem pa naj bi obtoževali vlado za nekaj, kar je sedanja opozicija sama naredila (omogočila 100-odstotno financiranje programov zasebnih šol, dokler ni bila leta 1996 sprejeta nova šolska zakonodaja). Prav v zvezi z novelo šolske zakonodaje pa je Janša v ponedeljek, 19. novembra, v državnem zboru napovedal, da je vlada pripravljena umakniti določbe o stoodstotnem financiranju programov zasebnih šol, saj je šolsko zakonodajo po njegovem mnenju treba nujno sprejeti, to pa bi morebitni referendum zelo otežil. Vse to pomeni, da je vlada sprejemanje določb, ki so sporne

“Vladajoča koalicija s pomočjo politično kapitalskih povezav vpliva tudi na programsko vodenje nekaterih dnevnih časopisov, neposredno in s pomočjo kapitala pa odločilno vpliva tudi na nekatera druga javna občila. Novinarji, zaskrbljeni za delo in eksistenco, izvajajo samocenzuro. Medijski molk o vladi nasprotujočih in kritičnih stališčih, ali sankcioniranje novinarjev, je način obračunavanja vladne koalicije z drugače mislečimi.”

vir: http://www.socialnidemokrati.si/avp/avp_web.pdf

Slovenija danes
Ocena stanja

Pahorjeva »Ocena stanja« se ujema z novinarsko peticijo.

za opozicijo, najverjetneje odločila na kasnejši čas. Zanimivo pa je, da sta se tako Janša kot opozicija ujela v točki, da sedanje razmere v Sloveniji niso normalne, čeprav sta njuni interpretaciji diametralno nasprotni.

Nespodobna ponudba Medtem se je s svojo ponudbo oglašila tudi zunajparlamentarna Stranka mladih Slovenije, katere predsednik Darko Kranjc (kandidat za predsednika države) je za mandatarja predlagal kar ljubljanskega župana Zorana Jančkovića, ki podobno kot Milan Kučan zelo ostro nastopa proti Janševi vladi. Videti pa je, da gre tudi v tem primeru za navezo Kučan-Golobič, saj je slednji v imenu stranke Zares znova odigral umazano vlogo, ko je Janši med drugim očital, da je napovedal odstop (čeprav je Janša nakazal samo možnost odstopa), ni pa ga uresničil. Janša je preostale očitke opozicije zavrnil v svojem

dveurnem uvodnem govoru na seji državnega zbora v ponedeljek, 19. novembra. Pri tem je poleg medijev za problematično označil tudi zavajanje glede Romov in »izbrisanih«. Zaupnice vladi pa ni želel vezati na koalicijsko pogodbo.

Brez podpore opozicije Državni zbor je nato po dolgotrajni razpravi – razprava poslanec ni bila vključena, pač pa je kolegij predsednika državnega zbora mimo poslovnika sprejel, da poslanske skupine predstavijo svoja mnenja –, seja je trajala pet ur, izglasoval zaupnico vladi z 51 glasovi za in 33 proti. To pa pomeni, da je za koalicijsko glasovalo vseh 49 poslancev koalicijskih strank (vključno s »problematičnimi« poslanci, kot so Franc Žnidaršič iz DeSUS, Janez Drobnič iz NSi in Stanislav Brenčič iz SLS – za slednjega se je govorilo, da bo v interesu države podprl zaupnico vladi,

PETICIJA ZOPER CENZURO IN POLITIČNE PRITISKE NA NOVINARJE V SLOVENIJI

Slovenske novinarke in novinarji obtožujemo predsednika vlade Janeza Janšo omejevanja medijske svobode.

• • •

Pismo z vsebino, ki se nanaša na cenzuro in vladne pritiske zoper novinarje, so že prejeli predsedniki držav, parlamentov in vlad vseh članic Evropske unije, številne nevladne organizacije in medijske ustanove po svetu.

Prvega januarja 2008 bo Slovenija prevzela predsedovanje Evropski uniji. Kakšno bo sporočilo državljanom Evropske unije, če ji predseduje država, v kateri so pritiski na novinarje vse bolj samoumevni in v kateri se krepi avtoritarni način vladanja na račun demokracije in medijske svobode? Predsedovanje take države utegne biti skrb vzbujajoč znak za sedanost, še bolj pa za prihodnost Evropske unije.

V Ljubljani, 10. septembra 2007

Hude obtožbe na račun slovenske vlade in države v peticiji proti cenzuri

vendar »s stisnjenimi zobmi« in oba poslanca narodnostnih manjšin. Čeprav je bila zaupnica vezana na eno samo točko, in sicer na enotnost pri projektu predsedovanja EU, se nihče od opozicijskih poslancev ni odločil za podporo vladi, čeprav je bilo videti, da je Janša prav s to točko pritisnil opozicijo ob zid. Glasovanje je torej pokazalo, da je koalicija, kadar gre za pomembne teme, dokaj trdna ne glede na konflikte pri nekaterih točkah. Janša je ob koncu izrazil razočaranje nad opozicijo, ki se ji po njegovem mnenju ni uspelo ograditi od blatenja Slovenije v tujini, kar naj bi dokazovalo, da je to blatenje politično organizirano in sponzorirano. Izrazil je tudi upanje, da bo odslej »izvoz laži« nekoliko manjši, sicer bo možnost odstopa vlade še vedno v igri. Sporazum o sodelovanju pa je po Janševem mnenju le mrtva črka na papirju, saj je vlada pri tem ostala bolj ali manj sama. Ob koncu je Janša napovedal boj proti tajkunsko-političnim povezavam, ki »s kriminalnimi dejanji še naprej razpredajo lovke po celotnem nacionalnem tkivu in brezsravno bogatijo«.

Izhod v sili? Težko je sicer reči, kako modra je bila Janševa poteza glede zaupnice vladi. Po eni strani naj bi premier na taktičen način ponudil levici, da prevzame vladanje, vendar je ta ponudbo zavrnila, po drugi strani pa naj bi bila zaupnica izhod v sili, s katerim naj bi Janša reševal zapleten položaj, v katerem se je

znašel. Čeprav javnomnenjske raziskave kažejo, da javnost ni navdušena nad tem, da bi vlada odstopila, pa nekateri analitiki svarijo, da si je Janša s »kalimerovskim sindromom« zabil nov žebelj v krsto, saj naj bi bilo njegovo ravnanje neodgovorno, poleg tega naj bi se izogibal soočanju z odgovornostjo za svoja dejanja v preteklosti. Pojavljajo se tudi očitki, da Janša še kot opozicijski vodja ni prav nič varčeval z »nagajanjem« vladi, tudi ne v najbolj občutljivem obdobju vključevanja Slovenije v Evropsko unijo. Vsekakor pa je Janši prek političnih orodij uspelo izmeriti javno mnenje in dokazati, da razmere v državi vendarle niso takšne, da bi terjale takojšen odstop vlade. Pri tem mu je uspelo izsiliti od opozicije priznanje, da ni pripravljena voditi vlade in naj vlada ostane, čeprav naj bi bila slaba. Zagotovo pa sedanja opozicija Janši ne bo mogla očitati, da je uvedel preverjanje zaupnice vladi, saj je ta instrument uporabil že Janez Drnovšek, ko je leta 2000 ob izstopu SLS iz vlade vezal zaupnico vladi na imenovanje ministrov, ki so zamenjali ministre iz vrst SLS. Vprašanje pa je, kaj bi se zgodilo, če pred Slovenijo ne bi bilo predsedovanje Evropski uniji. Nenavadno je le to, da se v medijih niso pojavili namigi o zaroti, da je Janša politično krizo sprožil umetno, ker naj bi se kot obramboslovec najbolje znašel v kriznih razmerah. Koliko si je Janša z zadnjo potezo popravil javnomnenjsko podobo, pa bo pokazal čas. **D**

Naveza DeSUS: Franc Žnidaršič in Karl Erjavec - ravnala sta državotvorno.

Protest kot orodje

Damjan Popič, foto: Gregor Pohleven

Na sobotnih protestih so delavci od svojih delodajalcev zahtevali zvišanje plač. Sprva so se ob tem porajala vprašanja, ali so protesti protivladni, nato pa je le postalo jasno, da so uperjeni proti delodajalcem.

V luči sobotnih delavskih demonstracij, na katerih se je zbralo skoraj 20.000 ljudi, se je glede na zdajšnje dogajanje v slovenski politični sferi porodilo vprašanje, ali so imele demonstracije politični pridih. Glede na časovno naravnost

protestov takšno vprašanje ni neutemeljeno. Vendar pa se vprašanje spolitiziranosti demonstracij ne poraja samo zaradi delovanja sindikatov, ki jih vodi Zveza svobodnih sindikatov Slovenije (ZSSS) in njen prvak Dušan Semolič, temveč tudi zaradi posku-

sov umeščanja protesta v širši kontekst, kot si ga zasluži.

Upravičene zahteve? Glede na to, da gre pri višini delavskih plač za zelo občutljivo tematiko, ki jo zlahka spremlja tudi nabiranje političnih glasov, bi bilo sprevačanje

dejstev razumno pričakovati. Zato je treba razumeti dejanski kontekst, v katerem so potekale sobotne demonstracije. Delavci so se na ulice odpravili zato, da bi zahtevali višje plače. Vendar se tam niso soočili z vlado ali v splošnem in širšem pojmovanju z državo, temveč s svojimi delodajalci oziroma njihovimi zastopniki, Gospodarsko zbornico Slovenije (GZS). Tej so očitali zavlačevanje pri preoblikovanju osnovnih plač, saj bi to pomenilo, da letos do spremembe in uskladitve ne bi prišlo. Na GZS odgovarjajo, da nimajo namena zavlačevati, in dodajajo, da so se plače v zasebnem sektorju letos avgusta dvignile nominalno za 2,6 odstotka (glede na julij), realno pa za 2,3 odstotka, čeprav sindikati zatrjujejo, da do realnega zvišanja ni prišlo. Jože Smole iz GZS je dejal, da bi z upoštevanjem sindikalnih zahtev lahko prišlo do odpuščan in selitev proizvodnje v države s cenejšo delovno silo, sindikatom pa je tudi očital, da poskušajo za svojimi zahtevami skriti namene po spremembi sistema sklepanja kolektivnih pogodb. Te se sedaj sklepajo kolektivno, sindikati pa naj bi hoteli vsiliti sklepanje pogodb po panogah.

Napačen nasprotnik S stališča spolitiziranosti pa so protesti problematični sami po sebi. Glede na to, da je bil namen sobotnega protesta izkazati nasprotovanje delodajalcem oziroma od njih terjati višje plače, je jasno, da si sindikati za postavljanje svojih zahtev niso izbrali najboljšega prizorišča. Delavski boj, ki se bije z delodajalci, namreč poteka na ravni posameznih podjetij in tam bi moral potekati tudi v tem primeru. Ta vidik je v pogovoru za RTV Slovenija komentiral tudi premier Janez Janša, ko je dejal, da dokler bodo delavci hodili na proteste v Ljubljano,

se nobeno konkretno podjetje ne bo ustrašilo. »To je lahko kot neka manifestacija, ki je morda potrebna sindikatom, da pokažejo svojo moč, ampak kakšnega konkretnega učinka ne bo.« Ne glede na to, da so predstavniki sindikatov večkrat javno zatrjili, da protesti niso namenjeni vladi, ki je sindikate pri njihovih zahtevah podprla – med protestniki je bila tudi ministrica za delo, družino in socialne zadeve Marjeta Cotman –, je največjo negativno publiciteto utrpela prav vlada, saj so sindikati z javnim protestom dali odlično priložnost opoziciji, da vlado dodatno očrni.

Prav tako je težko drugače razumeti tudi pobude upokojencem in študentom, naj se pridružijo demonstracijam. Glede na to, da je prav sedanja vlada uvedla indeksiranje pokojnin s plačami in ne z inflacijo, kar je za upokojence blagodejna ureditev, je to precej vprašljiva poteza, ki jo še dodatno podkrepi dejstvo, da je usklajevanje pokojnin s plačami in posledično usklajevanje za nazaj dobesedno pred vrati. Da bi pri tem prav lahko šlo za namerno novačenje čim večjega števila ljudi, se kaže tudi v tem, da so na zborovanju sodelovali študentje, kar – tudi če ni to ni bilo politično dejanje – posredno daje opoziciji dodatni arzenal.

Seveda pa to ni edini problem v delavski problematiki, saj ima veliko težo tudi sprenevedanje glede zdajšnjega stanja slovenskega gospodarstva, ki ga poskuša opozicija umetno navezati na kontekst demonstracij. Namigovanja podpihuje predvsem stopnja inflacije, ki jo je opozicija zelo učinkovito uporabila pri svoji protivladni dikciji, pri tem pa je kot vedno pozabila omeniti najvišjo gospodarsko rast v zgodovini Slovenije.

Sindikati so z javnim protestom dali opoziciji odlično priložnost, da očrni vlado.

Burna zgodovina To pa ni edino, kar je opozicija pozabila. Pozabila je namreč tudi lastno zgodovino. V zadnjem času smo lahko dobili vtis, da so slovenske razmere nemogoče, z nastopom vlade Janeza Janše pa so postale katastrofalne, kar naj bi dokazovali zborovanji delavcev in študentov leta 2005 in 2006. Kratak pogled v zgodovino pa hitro pokaže, da ni čisto tako, saj ima sedanja opozicija za sabo precej burno protestno zgodovino.

Na prvo protestno zborovanje prejšnji vladi ni bilo treba čakati dolgo, saj je leta 1996 skupina Civilna družba napovedala protestni shod, ko je mandatar Janez Drnovšek, kar tretjina od 18 kandidatov za ministre ni uspešno opravila predstavitev pred ustreznimi parlamentarnimi telesi, vseeno potrdil vlado. Ob napovedanih protestih je premier ocenil, da so demonstracije »nepotrebne in nekoristne« in da Slovenija ne potrebuje »politične diskusije na cesti«.

Leta 1997 je sledil protest sindikalistov, ki je potekal z namenom, da se ohranijo materialne in socialne pravice zaposlenih. Na tem shodu, ki je hkrati predstavljal tudi strnitev sindikalnih vrst, se je zbralo okoli 3.000 ljudi, na takratno vlado pa so naslovili kar nekaj pikrih besed, zlasti o varčevanju z javnimi sredstvi. Marca naslednje leto so proti vladi enotno nastopili trije sindikati – Pergam, Neodvisnost in KS 90, ki so se za skupni nastop proti vladni politiki odločili zaradi »katastrofalnega položaja zaposlenih«. Po dveh grožnjah Sindikata za vzgojo in izobraževanje (Sviz), ki je bil zgrožen nad delom parlamenta in Sindikata trgovine Slovenije in je novemu pravilniku o obratovnem času očital neevropskost, je leta 2001 prišlo do študentskih demonstracij, ki jih je prvotno načrtovala Študentska organizacija v Ljubljani, pridružili pa so se jim tudi mariborski študentje. Študentje so s protestom želeli doseči čim hitrejšo rešitev žgoče stanovanjske problematike, ohraniti bonitete študentske prehrane in preprečiti uvedbo šolnin. Vlada je poskušala z uredbo znižati tudi olajšavo za študentsko delo. Zanimivo pri tem protestnem shodu je bilo predvsem to, da so študente pri njihovem početju

Dušan Semolič (ZSSS) in ministrica za delo Marjeta Cotman

Delavci na sobotnem protestnem zborovanju v Ljubljani

podprle prav vse stranke razen LDS, prav tako pa je LDS kot edina menila, da »študentske in dijaške demonstracije niso najboljša oblika izkazovanja nestrinjanja z vladno politiko«.

Leta 2004 je bilo zborovanje ZSSS v Ljubljani, na katerem se je zbralo okoli 10.000 delavcev, ki so zahtevali, da se s socialnim dialogom na panožni ravni zvišajo delavske plače; hkrati so potekali shodi treh drugih reprezentativnih central.

Glede na število in tematiko protestnih shodov proti preteklim vladam so poskusi diskreditacije vlade v sobotnih protestih zelo vprašljivi. Vsebinska protestnih shodov proti prejšnjim vladam se je nanašala predvsem na slabo stanje v slovenskem gospodarstvu – nizko gospodarsko rast in visoko stopnjo inflacije – ter neurejene razmere na področju (visokega) šolstva. Polemike, ki so bile sprožene na sobotnem zborovanju, pa ne morejo leteti na slabo gospodarsko stanje, saj ima Slovenija najvišjo gospodarsko rast v svoji zgodovini, inflacija pa je v povpre-

Jože Smole, predstavnik GZS

čju nižja, kot je bila pod vladavino prejšnjih vlad. Ob tem številni očitki opozicije, ki jih v zadnjem času prek medijskega aparata spravlja v javnost, zbledijo, vendar pa zaradi ustvarjenega ozračja vseeno razburjajo slovensko javnost.

Ob vsem tem sobotnega zborovanja kljub večkratnemu zatrjevanju pobudnikov protestov ne moremo razumeti kot nespolitiziranega, saj so ti s svojim delovanjem – hote ali nehoti – opoziciji pripravili idealen teren za nadaljnje ustvarjanje negativnega razpoloženja do vlade. ■

Predsednik SLS Bojan Šrot, desno ob njem podpredsednik Janez Podobnik

Šrotov pohod na strankarski vrh

Gašper Blažič, foto: Gregor Pohleven

Slovenska ljudska stranka (SLS) je na svojem programskem in volilnem kongresu v soboto, 17. novembra, dobila novo vodstvo. Stranko bo odslej vodil celjski župan Bojan Šrot, ki je bil edini kandidat za predsednika SLS.

Kandidaturo za predsednika SLS je že pred meseci napovedal tudi dosednji predsednik SLS Janez Podobnik, vendar jo je malo pred kongresom umaknil, s čimer je sprožil različna ugibanja. Ena od možnosti je, naj bi bilo interno merjenje razpoloženja med lokalnimi odbori – SLS je najmočnejša prav na lokalni ravni – pokazalo, da bi v primeru dvoboja zmagal Bojan Šrot, na kongresu je dobil 211 glasov od skupno 212, poraz pa bi pomenil veliko ponižanje za Podobnika, zato je slednji privolil v »džentelmski« dogovor, po katerem sta s Šrotom zamenjala funkciji, saj je bil Šrot pred tem podpredsednik stranke. Govorilo se je tudi o tem, naj bi bil Podobnik odstopil od kandidature predvsem zaradi pritiska Bojana

Šrota in mariborskega župana Franca Kanglerja.

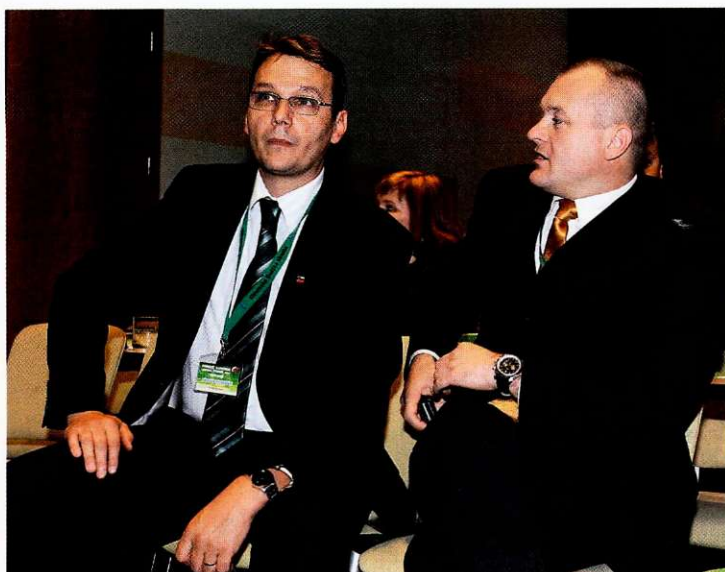
Optimizem in kritike Kongres se je začel z običajnim formalnim postopkom, in sicer z izvolitvijo delovnega predsedstva in drugih delovnih teles kongresa SLS. Mesto predsednika delovnega predsedstva je prevzel nekdanji

Franc Zagožen in Žarko Petan

minister za promet in sedanji vodja poslanske skupine SLS Jakob Presečnik, za člane pa so bili potrjeni Irena Majcen, Franci Bogovič, Marija Sgerm in Janez Tomšič. Po uvodnih formalnostih so sledila poročila posameznih organov oz. njihovih dosedanjih predsednikov: predsednika SLS Janeza Podobnika, predsednika glavnega odbora SLS Igorja Drakslerja, predsednika sveta SLS Toneta Hrovata, vodje poslanske skupine SLS Jakoba Presečnika, vodje svetniške skupine SLS v državnem svetu Marjana Maučeca, predsednice nadzornega odbora Marije Ribič, predsednika razsodišča Janeza Pevca ter podpredsednice SLS in predsednice Slovenske ženske zveze SLS Nade Skuk. Po potrditvi poročil je sledil volilni del in predstavitve kan-

didatov za organe stranke. Glede na to, da se je Janez Podobnik že prej umaknil iz tekme za predsedniško mesto, je bila tekma za stolčke tokrat manj napeta, saj je bilo vnaprej jasno, da bo stranko odslej vodil Bojan Šrot. Tudi pri tekmi za podpredsednika stranke ni bilo dileme, kdo bo zasedel eno od podpredsedniških mest, več negotovosti pa je bilo za drugega podpredsednika, saj po statutu eno mesto pripada ženski. Podpredsednica je tako postala Irena Majcen, županja Slovenske Bistrice (nasledila je ministra Ivana Žagarja). Ozračje na kongresu je bilo sproščeno, veliko delegatov optimistično gleda na novega predsednika SLS. Našli pa so se tudi kritični glasovi predvsem iz vrst mlajših članov SLS, ki jih moti preveliko poudarjanje naci-

Marjan Podobnik in mariborski župan Franc Kangler

onalnega interesa v gospodarstvu, kar je voda na mlin monopolom.

Zagožen se vrača Volitve na kongresu so potekale v dveh krogih, vmes pa so udeleženci potrdili program SLS, prenovljen z amandmaji, programske dokumente stranke in resolucije o politični usmeritvi stranke. Malo pred 18. uro je predsednik volilne komisije Blaž Milavec razglasil izide volitev, vključno z izidi volitev predsednika. Bojan Šrot je kmalu po razglasitvi izidov in prvih izjavah zaradi sodelovanja v TV Dnevniku za nekaj časa zapustil prizorišče in se nato vrnil. Volilna komisija je poleg predsednika in obeh podpredsednikov razglasila tudi predsednika sveta SLS. To je postal Ja-

kob Presečnik, medtem ko je bil za predsednika glavnega odbora SLS izvoljen Aleš Primc, predsednik mestnega odbora SLS v Ljubljani in nekdanji predsednik Mladih krščanskih demokratov. Predsednik nadzornega odbora je postal Žarko Pregelj, predsednik razsodišča pa poslanec Josip Bajc. Predsednik programskega sveta SLS je postal Janez Tomšič. Med udeleženci kongresa je bilo videti precej znanih obrazov, kot sta na primer nekdanja ministra Zvonko Ivanušič in Ciril Smrkolj, precej pozornosti pa sta vzbudila Franc Zagožen, ki se v politiko vrača kot član izvršilnega odbora SLS, in Marjan Podobnik, ki naj bi se v kratkem umaknil z mesta predsednika Slovenske narodne zveze pri SLS. **D**

Člani organov SLS

Poleg predsednika in dveh podpredsednikov stranke so delegati na kongresu volili tudi člane izvršilnega odbora (IO), sveta SLS, programskega sveta, nadzornega odbora in častnega razsodišča. Tako so člani IO postali nekdanji predsednik SLS Franc Zagožen, predsednik podmladka in tiskovni predstavnik Rok Ravnihar, mariborski župan Franc Kangler, minister za regionalni razvoj Ivan Žagar, škofjeloški župan Igor Draksler, poslanec Janez Kramberger, predsednik Kmetijsko-gozdarske zbornice Peter Vrisk, minister za promet Radovan Žerjav, nekdanja poslanka Nada Skuk in Milan Turk. Člani sveta SLS so postali Metka Pirš, Branko Tomažič, Tjaša Podergajs, Joško Joras, Štefan Klinc, Janez Ribič, Franc Horvat ml., Anton Jakopič, Velislav Žvipelj, Herman Arlič, Cvetko Zupančič, Ivan Božič, Franc Obran, Marjan Jereb, Špela Strelec, Drago Čepar, Tibor Vöröš, Ivan Bukovec, Peter Pišek, Vincenc Otoničar, Helena Bohl, Maja Erbežnik, Boris Jež in Vesna Starman. Za člane nadzornega odbora so bili izvoljeni Tomislav Nemeč, Žarko Pregelj, Milena Vrhovec in Mihaela Logar. Za člane razsodišča so bili izvoljeni Josip Bajc, Berta Jereb, Drago Čepar in Vlasta Očepek.

Kapitalske povezave z levico

Med gosti kongresa je bilo mogoče opaziti tudi predsednika uprave Pivovarne Laško Boška Šrota, brata novoizvoljenega predsednika SLS, ki je lastnik strankarske izkaznice SD. Pivovarna Laško ima kot večinska lastnica ČP Delo (in solastnica Večera) vpliv tudi na medije, pri čemer najvidnejšo vlogo igrata predsednica nadzornega sveta Dela Andrijana Starina Kosem in član nadzornega sveta Stojan Zdolšek. V navezo bratov Šrot je vključen še tretji član družine, in sicer Srečko Šrot, ki naj bi bil po podatkih iz leta 2002 skupaj z Boškom lastnik celjskega tednika Novi glas in Radia Celje. Vsi trije bratje naj bi bili večinski lastniki podjetja Liboje, ki izdeluje keramične izdelke.

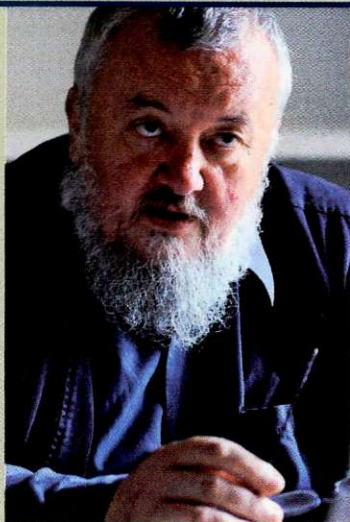
Boško Šrot

Kongresa SLS se je udeležil tudi znani finančnik Draško Veselinovič, ki je bil petnajst let prvi človek Ljubljanske borze, od leta 2005 pa je predsednik uprave Deželne banke Slovenije, poleg tega predava na ekonomski fakulteti. Veselinovič velja za človeka, ki je bil vseskozi blizu LDS, kar se je potrdilo tudi v začetku oktobra letos, ko je postal predsednik odbora za finance pri LDS. Odločilni »žegen« za Veselinoviča v Deželni banki Slovenije naj bi bil dal vplivni član SLS Peter Vrisk, podprla pa sta ga tudi vodilna moža KD Group (solastnica Deželne banke) Sergej Racman, Veselinovičev svak, in Matjaž Gantar, ki v LDS igra podobno vlogo kot Veselinovič, saj je letos spomladi postal predsednik odbora za gospodarstvo in podjetništvo pri omenjeni stranki. Pri tem velja omeniti, da je eden od lobistov KD Group Janez Zemljarič, s katerim je bil precej povezan Veselinovičev predhodnik v Deželni banki Milan Knežević.

Draško Veselinovič

Vse te povezave porajajo vprašanje, kakšno bo glede na kapitalske povezave z LDS in SD (govorilo naj bi se o koaliciji z Zares, LDS, DeSUS in SD, če zmaga levica, seveda z blagoslovom Kučanovega Foruma 21) povezovanje SLS z drugimi strankami v prihodnje. Poleg tega Bojan Šrot, nekdanji sodnik, odvetnik in državni sekretar na ministrstvu za pravosodje (to funkcijo je nekaj časa opravljal tudi Karl Erjavec, sedanjí predsednik DeSUS in nekdanji Šrotov strankarski kolega), velja za človeka s precej liberalnimi pogledi in z odklonilnim odnosom do Katoliške cerkve. Omeniti velja tudi pritožbe zaradi prepočasnega urejanja grobišč žrtev komunističnega nasilja na območju mestne občine Celje, kar naj bi povezovali s Šrotovim članstvom v zvezi borcev. Kljub temu se vidnejši člani SLS ne bojijo preveč omenjenih povezav, saj naj bi odločitve o prihodnjih koalicijskih povezavah sprejemali v organih stranke, kar naj bi onemogočilo morebitno Šrotovo soliranje. Čeprav naj bi kapitalski in kmečki lobi vztrajala pri tem, da mora SLS tudi po volitvah ostati v koaliciji ne glede na izid in razmerje moči med levico in desnico, čedalje bolj prevladuje mnenje, da bi si morala SLS vzeti štiri leta oddiha, da bi lahko leta 2012 naskakovala zmago na parlamentarnih volitvah.

Politična higiena

Dr. Stane Granda, foto: Bor Slana, Gregor Pohleven

Izid referendumu o lastninjenju Zavarovalnice Triglav je dodobra razburkal slovensko javnost. Zaradi njegovega izida je bila vlada prisiljena preveriti zaupanje in podporo v parlamentu. Predsednik vlade je imel na razpolago tudi druge opcije, ne nazadnje celo odstop. Odločil se je za navidez manj tvegano možnost, k čemur so ga prisilile predvsem bližnje mednarodne obveznosti Slovenije. Izid je znan. Sedanjo slovensko vlado že vse od njene prisege v parlamentu spremlja ostro nasprotovanje opozicije. V tem načelno sicer ni nič narobe, saj je obstoj pozicije in opozicije eden temeljev družbenega sistema, za katerega smo si prizadevali. Samo ponoviti je treba: Bog živi opozicijo!

Pozicija in opozicija sta temelj demokracije. Seveda pa morata obe upoštevati standarde demokracije, obnašati se morata v skladu z njimi. Obe morata spoštovati izid volitev, zmagovalca in poraženca. Ključni problem je v tem, da se morata spoštovati tudi med seboj. Izhajati morata iz prepričanja, ki je ključno za demokracijo: Kar si zdaj ti, to sem bil jaz! Kar zdaj sem jaz, to boš ti! Slovenska opozicija je razen redkih izjem totalitarnega izvora. Ne mislimo v ideološkem pogledu, ampak v načinu političnega delovanja. Seveda je tudi v poziciji kar nekaj njihovih nekdanjih »tovarišev«. Toda eni so spregledali, eni pa so se le taktično prelevili ali »prefarbal«. Ti »prefarbani« anim, ki so spregledali, to zelo radi očitajo. Imajo jih za izdajalce in jih smrtno sovražijo. Pravzaprav jih bolj sovražijo kot nekdanje nasprotnike, saj vedo, da so pred onimi, ki so spregledali, strahotno ranljivi. Poznajo jih namreč do obisti.

Samozagledanost Opozicija totalitarnega izvora pa ima še eno lastnost. Ker je nekoč pripadala avantgardi delavskega razreda, je prepričana, da je njena »sveta« pravica, da je v imenu svoje avantgardnosti edina primerna in sposobna za vladanje. Preprosto ne morejo razumeti, da mimo njih še kdo razpolaga s kakšnimi sposobnostmi in talenti. Zanje politični nasprotniki niso samo »razredni« sovražniki, zanje so ljudje druge vrste. V ravnanju z njimi je vse dovoljeno. V bojevanju z njimi ni treba upoštevati nobenih načel. Znova poudarjam, da niso vsi taki. Žal pa taki prevladujejo in dajejo temeljni ton slovenski politiki. Mislim predvsem na tiste, ki se obnašajo tako kot nekdanji zaresni klerikalci, ki so skoraj ponoreli, ko so srečali socialista. Prav zabavno je opazovati nekatere nekdanje ministre prejšnje slovenske vlade, ki se še vedno ne morejo navaditi na svoj novi družbeni položaj. Ni težava v tem, da so prepričani, da marsikaj znajo, kar je ne nazadnje tudi res. Težava je v tem, da so prepričani, da edino oni to znajo, in svojega prezira do naslednikov ne morejo skriti ne v govoru, še manj v obrazni mimiki. Za nekatere med njimi me je pri njihovih javnih nastopih strah, da so tik pred kolapsom.

»Nimam mandata volivcev!« Vse to psihologiziranje je potrebno, ker ni mogoče razumeti stranke, ki noče oblasti. Slovenska pozicija opoziciji ponuja oblast, ta pred njo beži kot hudič pred križem. Kljub temu, da živim od preučevanja preteklosti, se ne morem spomniti podobnega primera iz zgodovine.

»Nimam mandata volivcev!« je najpogostejši odgovor. Ali človek misli na samovlado? Naj sestavi koalicio! Menda ne misli, da bo na naslednjih volitvah dobil toliko glasov, da bo lahko prevzel vlado brez sodelovanja koalicije?

Spominjam se, koliko časa sem kot otrok potreboval, da sem dojel pojem »opozicija njenega veličanstva«. Tega se pogosto spominjam, ko gledam posnetke zasedanj angleškega parlamenta.

Naš je proti njemu otroški vrtec! Pa vendar je bistvena razlika. Angleška opozicija in opozicija vseh držav z demokratično tradicijo izhaja iz načel demokracije. Totalitarne se napajajo iz svojega nekdanjega miselnega sveta, uporabljajo vsa sredstva in metode, značilne za totalitarni način mišljenja in političnega bojevanja. Njegovo bistvo je nespoštovanje temeljnih načel demokracije, nespoštovanje temeljnih človekovih pravic in svoboščin človeka in državljana. Ena temeljnih je pravica do dobrega imena. Ali sme nekdo političnega nasprotnika tako očrniti, da ga razčloveči v očeh družine, domače in tuje javnosti? Pri nas ne gre za boj med demokracijo in opozicijo, pri nas gre za boj med totalitarizmom in demokracijo, za boj med totalitarnimi in demokratičnimi sredstvi, pri nas gre za boj med pripadniki tistih, ki jim je človek najvišja vrednota, in tistih, ki jim je stranka (ideologija) vse, človek nič! Ker je vse to cepljeno še na sedemdesetletno balkansko-bizantinsko vzgojo, postanejo lahko razmere dejansko neznosne.

Terminologija in taktika Pri raziskovanju novejših zgodovine imam največ težav pri razumevanju specifične terminologije in vrednotenju taktike. Ko postane ta vse, ko razglašča, da so za dosego oblastnih ciljev dovoljena vsa sredstva, se srečamo s problemi laži, ali bolje, politične higiene. Spominjam se, ko mi je pokojni oče pripovedoval, kako je bil na nekem protikomunističnem zborovanju. Na njem je govoril prof. Ivan Dolenc, eden najboljših poznavalcev življenja in dela dr. Janeza Evangelista Kreka, ki je, kot je znano, zelo vplival na politični razvoj gospoda Ivana Omana, staroste slovenske osamosvojitvene politike. Dejal je. »Če bi bila samo za pet minut prepovedana laž, bi komunizem takoj propadel!« Seveda ni imel v mislih socialnih nazorov komunizma, kajti ti so mu bili kot krščanskemu socialistu bližji kot kapitalistični. Ne nazadnje je bil tudi preveč izobražen, da bi mogel misliti,

O avtorju

Dr. Stane Granda se je rodil leta 1948 v Novem mestu. Po maturi je na Filozofski fakulteti v Ljubljani študiral zgodovino in sociologijo, po diplomu pa je nadaljeval študij zgodovine. Po magistrskem delu o davčni obremenitvi slovenskega kmeta med letoma 1848 in 1914 se je zaposlil na Zgodovinskem inštitutu Milka Kosa na ZRC SAZU. Leta 1995 je doktoriral. Na omenjenem inštitutu raziskuje gospodarsko, politično in družabno zgodovino Slovencev od začetka 19. stoletja do 2. svetovne vojne. Kot predavatelj sodeluje na Filozofski fakulteti v Ljubljani in Šoli za slovenske študije Stanislava Škrabca v okviru novogoriške Politehnik. Že nekaj let je znan kot publicist. Je tudi predsednik programskega sveta RTV Slovenija.

da je komunizen ideološko tako šibak. V mislih je imel predvsem njihove metode političnega delovanja.

V letih pred razpadom nekdanje Jugoslavije in zlomom njenega režima sem si najbolj želel, da bi živel v državi, kjer so politične razlike legitimne, kjer za sovražnika države ne razglašajo tistega, ki drugače misli. Spominjam se, kako sem užival v tržaški družbi, kjer so bili ljudje zelo nasprotnih političnih nazorov, pa vendar za drugačne od sebe nikoli niso trdili, da so izdajalci ali kaj podobnega. Imeli so jih za politične tekmece. Niso se ljubili med seboj, ampak so se tolerirali. Po političnem obratu v Sloveniji sem verjel, da se bo podobno zgodilo kmalu tudi pri nas. Posebno sem si želel, da bi bilo konec kulturnega boja, ki ni samo znak zaostalosti, ampak tudi primitivizma, politične nemoči, simbol pomanjkanja političnih vizij. Pri zadnjih predsedniških volitvah sem z grozo opazoval, kako postaja pomembno, če že ne ključno orožje volilnega boja. Opozarjam, da zavestno uporabljam besedo boj v marksističnem smislu, kajti to ni bila več običajna predvolilna kampanja.

Pomen lustracije Analitiki družbenih razmer v Sloveniji ugotavljajo različne hibe slovenske družbe. Poleg gospodarskih, inflacija je nedvomno problem, poudarjajo predvsem nestrpnost. Bilo bi neresno, če bi to podcenjevali, toda vprašanje je, kdo je v tej državi nestrpen. Zdi se mi povsem nevzdržno, da nekdo, ki je bil med vodilnimi v totalitarnem političnem delovanju in je ostal svojemu nekdanjemu prepričanju ne le zvest, kar seveda ni greh, ampak je ohranil načine nekdanjega političnega dela, sedaj drugim deli lekcije iz strpnosti. Podobno se mi zdi nedopustno, ko nekateri moji nekdanji kolegi, ki so bili tesno ne le politično, ampak tudi osebno ali celo rodbinsko povezani z njim, sedaj vsiljujejo oceno o naravi slovenskega komunizma. Jasno je, da ga zagovarjajo ali branijo, ne nazadnje to srečamo tudi pri fašistih in nacistih ter njihovih svojcih v sosednjih državah, toda ko hočejo to vsiliti kot splošno sprejeto strokovno mnenje, je to ne le strokovni, ampak tudi moralni problem. Dolgo časa nisem dojel, zakaj nekateri tako vztrajno zahtevajo lustracijo. Zahteva je bila v temeljnem nasprotju z mojo vero v človeka. Vidim, da sem se motil. V slovenski družbi je prišlo do nekega miselnega pojava, ki ga bodo, tako vsaj upam, v prihodnosti filozofi zadovoljivo pojasnili. Njegovi začetki niso novi. Če ne prej, jih vidim v diskusijah o povojnih pobojih, ko so nekateri začeli krivdo zanje pripisovati žrtvam. V diskusijah o strpnosti in podobnih zadevah opažam isto. Svojo napako prevališ na naspro-

tnika in potem ga gnjaviš do onemoglosti. Pri tem uporabljaš vsa sredstva in metode, zlasti nekdanje politične naveze in službe.

Politična kultura V Sloveniji najbolj primanjkuje politične kulture. Sovražni govor je nesporen vladar. Ta izhaja iz osebne politične (ne)higijene. Če se znajo politične stranke pred vsakim volitvami dogovoriti o tem, kaj je v predvolilnih dejavnostih dovoljeno in kaj ne, bi se morale na splošno najprej dogovoriti o odnosu do države. Te seveda ni mogoče enačiti z vsakokratno vlado, toda razširjanje lažnivih vesti o razmerah v njej, o tem me je vprašalo kar nekaj diplomatov, je nedopustno. Pregovor pravi, da otroci in golobi najbolj onečedijo družino in hišo. Ali pri nas v politiki prevladujejo infantilnost in »leteče podgane«? Zanimivo je, da znamo v Sloveniji ustavljeni tako politično desnico kot levico, le politične in siceršnje nekulture ne. To odkrito in prikrito mnogi celo podpirajo. Tudi z najvišjih mest. Ali se spodobi opisovati v tujih medijih predsednika vlade kot angela zla? Ali ni to celo kršitev ustave? Razumljivo je, da so v politiki pogosta pretiravanja, toda te je treba ločiti od laži. Pri nas laž ne le prevladuje, ampak kraljuje.

Ne rušite države! Ker na dan množičnega protesta za zvišanje plač nisem bil v Ljubljani, sem si pred tem in po tem pogledal nekatere lepake, ki so vabili nanje. Prebral sem: »Proti privatizaciji šol!«, »Proti kastam v zdravstvu!« »Proti šolnikom!« Kdo jih zahteva? Sami lažni očitki. Organizatorjem, vsaj nekaterim, te pomembne socialne akcije je bilo očitno bližje spogledovanje z ideološkim obračunavanjem, lažnim govorenjem kot pa zavzemanje za tiste, ki živijo na robu preživetja ali prek njega. To ni le zloraba sindikalnega gibanja, to je zloraba ljudi v stiski, kar je nekaj najbolj nemoralnega. Lastniki kapitala, poglejmo politični izvor tajkunov, se temu lahko samo režijo! Pričakujem lahko, kako bodo nekateri začeli govoriti, da so bili ameriški sindikati v rokah ameriške mafije, naši pa so v rokah udbomafije! Ker sem tudi sam sindikalno organiziran in jemljem sindikalno gibanje skrajno resno, sem nad tako nepredvidnostjo organizatorjev zadnjih demonstracij nekoliko razočaran. Razumem, da kri ni voda, toda obstajajo meje med bojem za socialo in njenim politično-ideološkim zlorabljanjem. Sindikati imajo pri nas še majhen ugled, ker v nekdanjem režimu niso imeli nikakršnega. V marsikaterem okolju pa se krepi, kar je za slovensko prihodnost zelo pomembno! Ali ga smemo zaradi trenutnih političnih potreb ene opcije tako hitro zapravljati?

Zadnje predsedniške volitve so jasno pokazale, da je slovenska osamosvojitvev samoumevna in da na njenih plečih ni mogoče kovati političnega kapitala. To je za tiste, ki smo morali petdeset let izkazovati hvaležnost osvoboditeljem in tvorcem naše zlate prihodnosti, ki je ni in ni hotelo biti, težko razumljivo. Toda tako je in tega se je treba čim prej navaditi. Nehvaležnost je pogosta slovenska in občečloveška lastnost in sam sem v življenju občutil, da se moram najbolj bati tistega, ki sem mu v življenju kaj dobrega storil.

V Sloveniji je politična kultura zaradi politične higijene nekaterih ključnih posameznikov tako nizka, da začenja to ogrožati državo. Gotovo nekateri v tem uživajo, gotovo nekateri iz tega kujejo kapital za svojo politično prihodnost! Kakšno bo njihovo vladanje, če ljudje do države ne bodo imeli nobenega odnosa? Mislite postati novi »titeki«, mislite personificirati državo? Ne bo vam uspelo, tisti časi so za vselej minili! Zato ne rušite države, ampak se trudite za izboljšanje razmer v njej! Stanovnjanskih razmer ne izboljšujemo s požigom skupne hiše! **D**

Kruh prepogosto v smeteh

Vida Kocjan, foto: Gregor Pohleven, Bor Slana, Stane Sršen/RTVSLO

Zadnje mesece je v Sloveniji inflacija nekoliko nad pričakovanji. Visoke cene kruha in drugih živil po mnenju številnih povzročajo trgovci. Če ne bi bilo kartelnih dogovarjanj in političnih interesov lastnikov kapitala, bi Slovenci lažje živeli.

V zadnjih mesecih se v Sloveniji nadaljujejo ugodna gospodarska gibanja iz prve polovice leta. Industrijska proizvodnja ostaja visoka, spremljajo jo spodbudna gibanja na trgu dela, kar pomeni, da se povečuje zaposlenost, število nezaposlenih pa je najnižje doslej. Ob

nadaljevanju hitre rasti cen hrane in rekordno visokih cenah nafte pa se soočamo z nekoliko višjo stopnjo inflacije, kar je tudi edini kazalnik, ki ni vzpodbuden.

Vzpodbudni podatki V Sloveniji se rast industrijske proizvodnje predelovalnih dejavnosti

in izvoza še naprej ohranja na visoki ravni. Proizvodnja predelovalnih dejavnosti se je po zadnjih podatkih realno povečala za 10,6 odstotka, izvoz pa je v primerjalnem obdobju nominalno višji za 25,5 odstotka in je presegel tudi rast uvoza (20,8 odstotka). Na trgu dela se je šte-

vilo zaposlenih najbolj povečalo v gradbeni dejavnosti, kjer se soočajo z največjim pomanjkanjem delavcev. Vendar pa podatki še ne kažejo, da bi to povzročalo pritiske na rast plač.

Inflacija Pomudimo se pri stopnji inflacije, ki je v zadnjih mesecih

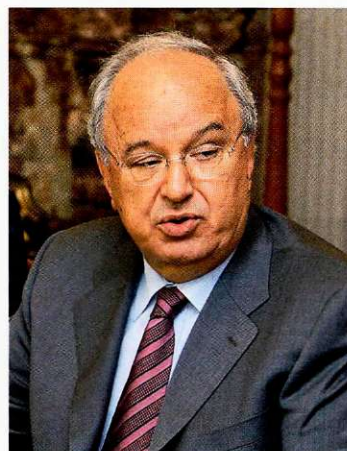

Če bi samo s kruhom na policah varčneje ravnali, bi bile lahko cene nižje tudi do 20 odstotkov.

prispevale 0,7 odstotne točke. Boštjan Vasle, v. d. direktorja Umarja, je pojasnil, da so »cene nafte izrazito zunanji dejavnik, ki se na inflaciji v Sloveniji odraža močneje kot v drugih članicah EU le zaradi večjega deleža cen goriv v indeksu«. Potem ko je vlada pretekli mesec znižala trošarine na minimalno zakonsko dovoljeno raven, nima več možnosti za blažitev posledic vpliva višjih cen nafte na inflacijo v Sloveniji. Čeprav sedanje povišanje inflacije ni posledica napak pri vodenju ekonomskih politik, bo za umirjanje visoke inflacije in predvsem zaježitev inflacijskih pričakovanj ključnega pomena, kako se bodo razpletla pogajanja med delodajalci in deloje-

Minister Andrej Vizjak

Minister Andrej Bajuk

Boštjan Vasle, Umar

in tednih tudi zelo priročno sredstvo za politični boj. V zadnjem letu se je namreč najbolj podražila hrana, k inflaciji so močno prispevale tudi cene nafte. Podatki kažejo, da so se cene življenjskih potrebščin v desetih mesecih letos povišale za 4,2 odstotka, kar je za 2,2 odstotne točke več kot v istem obdobju lani. Ekonomisti celotno razliko podobno kot v preteklih mesecih pojasnjujejo z odstopanji v dveh skupinah cen: cen hrane, ki so se samo oktobra povišale za približno dve tretjini povišanja v lanskem letu in so k inflaciji prispevale 1,9 odstotne točke, in cen nafte Brent, ki so se gibale okrog 90 ameriških dolarjev za sodček, in so k inflaciji

malci glede dogovora o plačah v prihodnjih mesecih. Pri tem mora vlada ohraniti restriktivno držo pri cenah, ki so pod njenim nadzorom, ter s fiskalno politiko ohranjati okvir, ki bo omejeval pritiske na inflacijo.

Nismo izjema Poleg tega ekonomisti Umarja ugotavljajo, da je rast cen hrane spodbudilo tudi naraščanje primarnih cen surovin na tujih trgih. Slovenija

pridelovalcev, predelovalcev in prodajalcev hrane, da višje cene prevajajo na kupce«.

Tarča Višje cene pridelovalcev in predelovalcev trgovske mreže prikazujejo kot razlog za povišanje cen. To se je pokazalo v vseh dosedanjih analizah, med drugim zelo jasno v zadnji televizijski oddaji Tarča, ki jo vodi Lidija Hren. Izkazalo se je, da so svoje prihodke pripravljene razkriti le

kilogram kruha. Izkazalo se je tudi, da med posameznimi člani v verigi od mlinarja do trgovca vlada izredno soglasje, obstajajo kartelni dogovori, čeprav so seveda vsi vpleteni to zanikali.

Mnenje predsednika O gospodarskem stanju v državi je pretekli teden v pogovoru za osrednjo televizijsko hišo govoril tudi predsednik vlade Janez Janša. Dejal je, da je stanje razen na področju inflacije zelo dobro. To so po njegovih besedah omogočile spremembe na področju davčne zakonodaje, poenostavitve poslovanja, odprava številnih birokratskih ovir. »To je omogočilo večjo gospodarsko rast, ki je realna ▶

O inflaciji

Višje cene hrane so k inflaciji prispevale 1,5 odstotne točke, kar je več kot 40 odstotkov skupnega povišanja cen letos, medtem ko je bil ta prispevek lani približno za štirikrat manjši. Tveganje za prihodnje gibanje cen predstavljajo tudi cene nafte; te so se v zadnjih tednih znova zvišale, a se to zaradi znižanja vrednosti dolarja in znižanja trošarin na tekoča goriva še ne odraža na maloprodajnih cenah v Sloveniji. Podatki kažejo, da povišana inflacija v zadnjih mesecih ni posledica spremenjenih ekonomskih politik. Boštjan Vasle, vršilec dolžnosti direktorja Umarja, opozarja, da je ključnega pomena to, da se prav z doslednim izvajanjem veljavnih usmeritev makroekonomskih politik zagotovi, da se višja rast cen, ki je prehodne narave, ne vgradi v dogovore za prihodnje leto, saj bi to vodilo v ohranjanje inflacije na višji ravni.

znotraj EU ni izjema, saj visoko rast cen hrane beležijo tudi druge nove članice, medtem ko so v starih članicah cene hrane sicer višje kot v istem obdobju lani, vendar za manjši odstotek. Vasle dodaja, da je »visoka rast v Sloveniji verjetno tudi posledica moči

pridelovalci pšenice in mlinarji, od tod dalje pa se stvari zamegljujejo. Iz razprave sodelujočih predstavnikov pa smo vseeno lahko razbrali, da si trgovci odrežejo največji kos kruha oziroma marže, saj se ta giblje od 28 do celo 65 odstotkov cene za

Če bi se trgovci in peki ravnali drugače, bi bile cene kruha nižje, s tem pa bi bila nižja tudi stopnja inflacije.

Mnogi so prepričani, da so eden glavnih krivcev za dvig cen v Sloveniji največje domače trgovske družbe z visokimi maržami, kar pa le-te zanikajo.

► osnova za premike, ki predstavljajo realno osnovo blaginje.« Slovenija ima najvišjo inflacijo v državah evroobmočja, kamor je že vstopila z visoko inflacijo. »To je bil najzahtevnejši kriterij, ki smo ga morali izpolniti. Razlika med inflacijo, ki jo imamo, in sprejemljivo inflacijo glede na maastri-

chtski kriterij je v bistvu majhna,« je dejal premier. Po ocenah je prehod na evro bistveno bolj prispeval k inflaciji, kot navaja evropska komisija. Poleg zaokroževanja cen navzgor smo priče izredno visokim cenam nafte in hrane, je dejal Janša. »K visoki inflaciji prispeva tudi visoka gospodarska rast,« je

dejal in spomnil, da ima Slovenija znotraj evroobmočja najvišjo gospodarsko rast. Poleg tega je izpostavil, da je vlada prvič v zgodovini države znižala javno porabo za kar nekaj odstotkov in skoraj izravnala proračun. »Tisti, ki govorijo, da bi morala imeti vlada proračunske presežke, so

so bili vzpostavljeni v času tranzicije, niso delovali,« je dejal Janša. Vlada to reformira, je zagotovil, a je naletela »na trajne mandate ljudi, ki so bili tam, da so vlekli plačo, naredili pa niso ničesar.« »Pri tem mislim na urad za varstvo konkurence,« je dejal Janša. Zagotovil je, da vlada preiskuje nekatere menedžerske odkupe, ki jih vodstva podjetij financirajo z denarjem iz podjetja, kateremu včasih tudi zavestno znižujejo vrednost. »Do mandata te vlade noben primer ni bil v resni preiskavi. Zdaj je. Kakšno je stanje, težko rečem, dejstvo pa je, da gre za stranpot, ki se je v Sloveniji tolerirala,« je še dejal premier.

Ker so za vsem tem tudi politični interesi lastnikov domačih trgovskih verig, v Sloveniji letno med odpadki konča od 12 tisoč do 13 tisoč ton kruha oziroma dobrih 34 ton kruha dnevno.

Zdravka Tarča je razkrila vse.

Boško Šrot, Pivovarna Laško

bili včasih finančni ministri in so imeli po nekajodstotne proračunske primanjkljaje,« je dejal. Polje, kjer je treba biti po Janševih besedah odločnejši, je konkurenca v tržnem sektorju, ki bi preprečevala špekulativne dogovore, ki dvigujejo cene. »Smo na točki, na kateri se je že mogoče koncentrirati na to, da bodo ti sadovi pravičnejše porazdeljeni,« je poudaril Janša. Pri tem pa je po njegovem mnenju potrebno zaveznitvo med vlado in sindikati. O jesenskih podražitvah hrane je dejal, da so bile »neupravičene, od tega imajo nekaj samo lastniki kapitala«. Po njegovih besedah obstajajo segmenti, kjer vlada ne more narediti nič. »Problem Slovenije je, da smo majhno gospodarstvo, zato je težje zagotoviti večjo konkurenco. Problem je tudi, da kontrolni mehanizmi, ki

Vojna inflaciji Na omenjeno stanje se je odzval tudi Andrej Vizjak, minister za gospodarstvo, in opozoril na nepregledno, zavajajoče prikazovanje relacij med dobavitelji in trgovci, s čimer je zelo nezadovoljen. »Očitno imajo gospodarstvo interese po čim večjih dobičkih, zato skrivajo in prikrivajo realne podatke in se izgovarjajo drug na drugega, ko govorimo o tem, kdo si je največ odrezal pri zadnjih podražitvah,« je dejal Vizjak in napovedal vojno inflaciji. »Do zdaj je bil to boj, zdaj bo to vojna,« je dejal. Vizjak je prepričan, da bi lahko cene kruha ostale na isti ravni, če bi predvsem trgovci in dobavitelji sprejeli ukrepe v zvezi z zavrženim kruhom. Kot je pojasnil, je Slovenija rekorder po zavrženem kruhu, med trgovci in dobavitelji pa ni bilo narejenega nič, da tega ne bi bilo toliko. »Nedopustno je, da si na račun dviga cen žita, pri čemer kmet dobi daleč

Fotografija kaže, koliko hrane, med katero prevladuje kruh, dnevno v uničenje pripelje ena od trgovskih hiš, ki pa še zdaleč ni največja v državi.

Kljub vse večjemu številu trgovskih družb je konkurenca še vedno slaba.

najmanj v tej verigi, oboji, tako peki kot trgovci, odrežejo relativno več,« je dejal minister. »Ne želijo soočiti slovenske javnosti s konkretnimi podatki, ohranjajo preživeti maloprodajni način oblikovanja cen,« je bil kritičen Vizjak. Pri tem se trgovci sklicujejo na peke oziroma dobavitelje, češ da ti določajo ceno kruha, kar je formalno morda res, a cena je »izpogajana«, v njej pa je še cela kopica marž, bonitet, rabatov, je pojasnjeval Vizjak in ocenil, da gre za »skrajno nepregleden, nekorekten način, ki zavaja«. Po njegovo bi lahko oboji pojasnili slovenski javnosti zakaj podražitve. »Ni res, da so cene le posledica rasti cen surovin in drugih globalnih sprememb, so tudi posledica dvigov cen v tej verigi, zlati pri dobaviteljih in trgovcih, in to mora slovenska javnost jasno vedeti.« Vizjak je napovedal, da bosta tržni inšpektorat in varuh konkurence z najstrožjimi ukrepi kaznovala zlorabe in neupoštevane zakonodaje na tem področju. Zelo pomembno pa je po njegovo tudi to, da se izvede družbeni pritisk na »dvigovalce prosto oblikovanih cen«. »Da jasno pokažemo, kdo je tisti, ki je zlorabil pozicijo prevzema evra, nacionalni projekt stabilizacije inflacije in si sedaj reže na ta račun večji kos dobička,« je bil oster minister. Kot je še dejal, je primerjava z Avstrijo pokazala, da so cene kruha primerljive, da je primerljiva tudi struktura cene, zato pričakuje, da bodo vsi v tej verigi – trgovci, peki, dobavitelji – imeli enake plače in da dobički ne da bodo namenjeni samo »akumuliranju

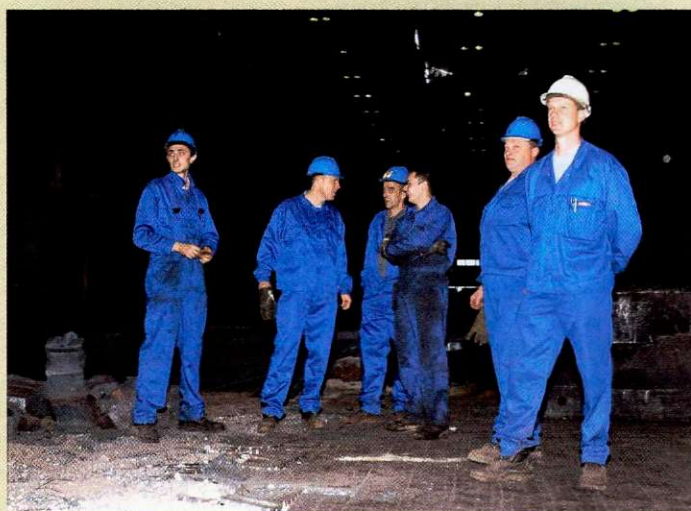
za menedžerske prevzeme«. K temu bo po Vizjakovih besedah pripomogla tudi novela zakona o preprečevanju omejevanja konkurence, ki predvideva večje sankcije za kršilce. Te lahko znašajo tudi do 10 odstotkov letnih prihodkov. Večjo moč ukrepanja bo imel tudi urad za varstvo konkurence. Odzivnost urada v minulih letih je minister označil za porazno in dejal, da si za njegovega direktorja želijo človeka, ki se bo resno spopadel s področjem konkurence.

Blefiranje Seveda so dobavitelji in trgovci vse navedeno zavrnili. Uprava Pivovarne Laško pod vodstvom Boška Šrota, ki je 25-odstotna lastnica Poslovnega sistema Mercator, je na primer zanikala, da z dvigom cen kot lastniki negativno vplivajo na slovensko blaginjo. Kot vemo, je premier Janša pri pojasnjevanju razlogov za zahtevo po glasovanju o zaupnici vladi izpostavil tudi Pivovarno Laško in ji očital, da z dvigom cen negativno vplivajo na slovensko blaginjo. Po eni strani so lastniki Mercatorja, po drugi pa časopisne hiše Delo. Prav osrednji slovenski časnik pa že dlje časa problem inflacije prikazuje v razdiralni luči, išče takšne in drugačne vzroke ter posredno podpihuje javnost. V Laškem to seveda zanikajo. Po naših podatkih pa novi urednik na Delu zahteva, da novinarji Dela in Maga pišejo predvsem o inflaciji.

Za konec Za konec pa še nekaj spodbudnejših besed. Finančni minister Andrej Bajuk je na zasledanju finančnih ministrov EU

Udeležba zaposlenih pri dobičku

Ministrstvo za gospodarstvo je v pripravo osnutek predloga zakona o finančni participaciji delavcev, predvidoma še ta mesec pa naj bi ga obravnavala in sprejela tudi vlada. V teh dneh naj bi ministrstvo na delovni posvet povabilo predstavnike sindikalnih central, na njem pa jim bo predstavilo cilje, vsebino in namen omenjenega zakona. Zakon o finančni participaciji delavcev je pravni okvir za lažje sodelovanje delavcev pri delitvi dobička v gospodarskih družbah. V Republiki Sloveniji systemskega zakona, ki bi urejal področje finančne participacije delavcev, do sedaj ni bilo. Zaradi ureditve stanja na tem občutljivem področju je treba sprejeti ustrezna pravila, ki bodo vsem delavcem omogočala udeležbo pri poslovnem rezultatu družbe oziroma pri dobičku, in ustvariti takšen pravni okvir, ki bo deloval vzpodbudno tako za družbe kot zaposlene, hkrati pa bo spodbujal večanje gospodarske rasti. Z zakonom želi vlada razvijati in spodbujati različne oblike udeležbe delavcev pri dobičku, tako da bodo v največji meri doseženi pozitivni učinki za višjo produktivnost in donosnost družb. Izbira o pozitivnih učinkih je prepuščena družbam, ki v konkurenčnem okolju presoajo pomen višje produktivnosti, dodane vrednosti, razvoja in rasti gospodarskega subjekta. Vse to pomeni, da bo udeležba pri dobičku in udeležba v lastništvu prostovoljna tako za delavce kot za družbo. V vladi pričakujejo, da se bodo zaradi pozitivnih učinkov, ki jih udeležba delavcev pri dobičku prinaša, v gospodarskih družbah odločali za to, vsi zaposleni pa morajo biti vključeni pod enakimi pogoji. Predlog zakona določa sheme udeležbe pri dobičku, postopek sklepanja pogodbe o udeležbi pri dobičku, načine njenega prenehanja, opredeljuje register ter predvideva pogoje za pridobitev davčnih olajšav, ki so urejene v prejšnjih določbah in bodo pozneje prenesene v ustrezno davčno zakonodajo. Zakon predvideva dve shemi udeležbe pri dobičku, denarno in delniško. Za konec dodajmo, da bo to vsekakor vzpodbudna novost za zaposlene. O njej bo v prihodnjih tednih in mesecih še veliko razprav. V. K.

Vlada pripravlja predlog zakona o udeležbi zaposlenih pri dobičku.

v Bruslju dejal, da je inflacija na Slovenskem največja težava in je nepredvidena, vendar ne vpliva na konkurenčnost slovenskega gospodarstva, kar je dobro. Ob tem je predstavil vse dosežke Slovenije in izpostavil, da bo

država že letos in ne šele leta 2009 dosegla svoj srednjeročni cilj glede strukturnega primanjkljaja. Slovenski javnofinančni primanjkljaj bo tako letos znašal 0,6 odstotka BDP, strukturni pa je zelo blizu tej številki. ■

Zdravniki, zdravilci ali oboji?

Božja roka ali šarlatani?

Primož Pečnik, foto: arhiv Demokracije

Kakšen je položaj različnih oblik zdravljenja v Sloveniji? Z zakonom o zdravilstvu bo položaj zdravilstva normativno urejen, jasneje bo opredeljeno tudi razmerje med medicino in zdravilstvom, a zdravilci so pričakovali več.

Predsednik republike Janez Drnovšek je 25. oktobra ob odprtju nove stavbe Onkološkega inštituta zatrdil, da je onkološko zdravljenje raka edino učinkovito. Po njegovo ni nobene alternative in »vsak zdravilec, ki pravi, da lahko ustavi tako bolezen, je šarlatan«. Pri tem je poudaril, da ne »preferira alternativnega zdravljenja pred uradno medicino«. S tem je izrekel pohvalo zdravstvenim delavcem in dodal, da alternativci večinoma samo izkoriščajo stisko ljudi za zaslužek, in še izrazil željo, da ljudje ne bi več zlorabljali njegovega primera.

Problematika Seveda se lahko človek zdravi, kakor sam želi. Razprava o alternativni medicini

je zažvela tudi kot odziv na dejavnosti predsednika. Glavni očitki alternativnemu načinu zdravljenja so naslednji: zdravilci niso nikomur odgovorni, uporabljajo nepreverjene metode in svoje storitve zaračunavajo v skladu s pravili trga. Z drugimi besedami, svojo dejavnost opravljajo kot gospodarsko dejavnost, pri kateri sami določajo cene, v najslabšem primeru pa lahko tudi zlorabijo bolnikovo zaupanje v lovu za zaslužkom. Pri tem naj spomnimo, da se mnogi bolniki obrnejo na zdravilca zaradi dolgih čakalnih vrst pri zdravnikih ali pa v obu-

pu, ko jim medicina ne more več pomagati. Zelo pomenljiva je tudi primerjava z zdravniki, pri katerih se odhod v zasebnost vrednoti kot nekaj nemoralnega. Zdravilci tudi ne uporabljajo znanstveno preizkušenih metod oziroma metod, ki so pri zdravljenju dokazano uspešne, so pa težko preverljive. Prav to pa predstavlja oviro v vrednotenju alternativne medicine, posebno še ob poplavi zgodbic o ljudeh, ki so čudežno ozdraveli s pomočjo metod, ki jih nihče ne zna opisati. Tukaj naj povemo, da se Evropska unija usmerja v podpiranje in pospeševanje študij ter

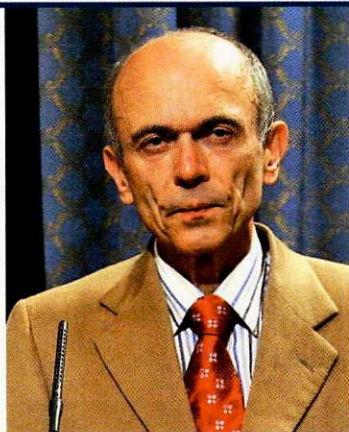
raziskovalnih programov o alternativnih oblikah medicine.

Zakon o zdravilstvu Zakon o zdravilstvu, ki ga je pripravilo ministrstvo za zdravje v času, ko ga je vodil Andrej Bručan, je parlament sprejel 2. oktobra letos. Nato je zakon obravnaval še državni svet, ki pa v žgoči razpravi ni podprl predloga veta. Zakon po mnenju ministrice za zdravje Zofije Mazej Kukovič v prvi vrsti varuje uporabnike zdravilskih storitev. Tem se lahko »zaradi zdravilčeve neusposobljenosti ali zaradi odvrtačnja od zdravljenja pri zdravniku povzroči nepopravljiva škoda na zdravju«. Pred sprejetjem zakona je lahko morebitni oškodovanec neodgovorno delo zdravilca preganjal le s civilno tožbo. Po mne-

Zakon v prvi vrsti varuje uporabnike zdravilskih storitev.

Ministrica Zofija Mazej Kukovič

Predsednik republike Janez Drnovšek

nju predlagatelj na ministrstvu za zdravje je bilo sprejetje zakona nujno zaradi zagotavljanja kakovosti in nadzora nad dejavnostjo zdravilcev. Kritiki pa opozarjajo, da zakon ni v sozvočju z naslovniki zakona, s samimi zdravilci torej.

Glavne rešitve Zakon za zdravilce uvaja predpisano izobrazbo. To je končana srednja šola zdravstvene smeri ali srednja strokovna izobrazba z opravljenim preizkusom iz zdravstvenih vsebin. Hkrati morajo imeti veljavno licenco, ki jo izda zdravilska zbornica vsakokrat za obdobje 7 let. Za opravljanje homeopatije, kiropraktike ali osteopatije je predpisana diploma medicinske fakultete. Zdravilec bo moral o izvajanju svoje dejavnosti voditi dokumentacijo, v katero bo imel uporabnik storitev pravico do vpogleda. Prav tako bo uporabnik lahko zahteval, da se kopija dokumentacije pošlje drugemu zdravilcu ali njegovemu osebemu zdravniku. Eno pomembnejših zakonskih določil se nanaša na obveznost zdravilca, da svojemu uporabniku nemudoma predlaga medicinsko zdravljenje v dveh primerih: če posumi na hujše znake bolezni ali hujše poslab-

šanje kronične bolezni. Poleg tega je določeno, da zdravilec uporabnika ne sme odvracati od klasičnega zdravljenja. Zakon uvaja pritožbo zoper zdravilca, ki ravna v nasprotju s standardi zdravilske dejavnosti, kodeksom poklicne etike ali zakonom o zdravilstvu. Zoper odgovor na pritožbo se uporabnik lahko pritoži na zdravilsko zbornico. Razlog za njeno uvedbo je po mnenju ministrice predvsem v tem, da ministrstvo potrebuje sogovornika na tem področju. Zdravilska zbornica, ki se mora ustanoviti najkasneje eno leto po sprejetju zakona, izvaja nadzor nad zdravilci, skrbi za njihove interese, sprejme kodeks zdravilske etike, izdaja in odvzema licence za zdravilce. Zdravilski zbornici pa nasprotujejo zdravniki. Zdravniška zbornica je mnenja, da je zdravilstvo pridobitna dejavnost, katere regulacija je sicer v interesu države, vendar je to ne distancira od gospodarske dejavnosti. Zato naj bi bilo državno financiranje pooblastil zdravilske zbornice sporno. Na ministrstvu se s tem očitkom ne strinjajo in odgovarjajo, da se iz državnega proračuna financira samo opravljanje javnih pooblastil, ko pa zbornica opravlja stro-

Medicina in zdravilstvo

Kakšna je razlika med uradno medicino in zdravilstvom? Zdravilstvo uporablja nedokazane metode in sredstva, medtem ko uradna medicina temelji na znanstveni dokazljivosti. Razmejitve med njima pa ni tako preprosta in ostra, saj se pri rezultatih pojavljajo različne interpretacije. Prav tako pri alternativni medicini niso dokazani učinki na telo, a imajo »placebo učinek«, kar pomeni, da psihično učinkujejo na bolnikovo počutje. »Placebo učinek« je zaznaven tudi pri medicinskih metodah, a je tam manj izrazit, saj je odvisen od bolnikove volje, vere in zaupanja. Tega pa je pri zdravilskem postopku zaradi bolj osebnega pristopa več.

Uradna medicina začinja priznavati akupunkturo.

»Zdravilka« Wang Aiping

kovni nadzor, pri katerem ugotovi nepravilnosti, stroške krije zdravilska družba oziroma zdravilec. Kritični so tudi zdravilci, ki pravijo, da je zakon »popolnoma neusklajen s stroko«, saj menijo, da »zakona o zdravilski stroki ne more pisati nekdo, ki nima ustrezne strokovne izobrazbe in prakse iz zdravilstva«.

Položaj zdravilstva Zakon torej utrjuje položaj uradne medicine proti alternativni medicini. Tukaj naj opozorimo, da pojem

zdravilstvo v zakonu obsega področje alternativne in komplementarne medicine, kar utegne otežiti položaj komplementarne medicine, ki naj ne bi bila tako tvegana. Vseeno pa je zakon tudi zdravilce uvrstil na družbeni zemljevid in tako je tudi njim odprta pot do ugleda, za katerega so se skozi stoletja morali prizadevati. Ta čas se zdravilci združujejo v razna neformalna društva, imajo pa sindikat KAM (komplementarna in alternativna medicina). Vseeno pa zdravilstvo torej prihaja v družbeno zavest in postaja del naše stvarnosti. S tem se bodo morali prijazniti tudi zdravniki, študentje medicine in farmacevti, ki na fakulteti že uvajajo predmet »zdravila v alternativni medicini«.

Slovarček Zdravilstvo po zakonu o zdravilstvu (drugih pojmov, ki so omenjeni, zakon ne opredeljuje) je dejavnost, ki jo opravljajo zdravilci z namenom izboljšati zdravje bolnika. Obsega ukrepe in aktivnosti, ki temeljijo na zdravilskih metodah in sistemih ter se izvajajo na način, ki ne škoduje zdravju.

Alternativna medicina je del zdravilstva, ki se po temeljnih principih tako razlikuje od medicine, da se z medicino izključuje.

Komplementarna medicina je del zdravilstva, ki ga lahko kombiniramo oziroma z njim dopolnjujemo medicinske metode zdravljenja.

Akupunktura je zdravljenje z zabadanjem igel v določene točke, v živčne vozle. Danes je delno sprejeta v medicino. **D**

Tudi farmacevti se spoznavajo z zdravilstvom.

Študenti medicine zvedo nekaj tudi o z zdravilstvu.

Spodnje Podravje lovi zaostanek

Vida Kocjan, foto: arhiv Demokracije, Daniel Novakovič/STA

V parlamentarnem postopku je sveženj pokrajinske zakonodaje, ki je temeljnega pomena za hitrejši in hkrati pravičnejši razvoj države. Vlada je tokrat obiskala Spodnje Podravje.

Pretekli teden je vlada drugič v svojem mandatu obiskala Spodnje Podravje. Prvič je bilo to februarja 2006. Ob koncu dvodnevne obiska je premier Janez Janša na tiskovni konferenci v Destrniku pojasnil, da sodi Spodnje Podravje po razvitosti v spodnjo polovico regij, vendar se v zadnjih letih razvojni zaostanek za povprečno razvitostjo Slovenije zmanjšuje. Pri tem je navedel spodbudno dejstvo, da se je od zadnjega obiska v regiji delež dodane vrednosti na zaposlenega povečal, brezposelnost pa se je v tem obdobju znižala kar za 35 odstotkov.

Zasluge gospodarstva Po njegovem mnenju ima velike zasluge za zmanjšanje zaostanka gospodarstvo v regiji, ki je nad-

Stanje v regiji se je zelo izboljšalo. Srečanje z župani in gospodarstveniki.

povprečno razvojno usmerjena, gospodarska rast pa je vidna tudi na trgu delovne sile. »Znižanje brezposelnosti je eno največjih v Sloveniji,« je dejal in poudaril, da se v regiji večajo tudi potrebe po delavcih, in to predvsem v panogah, kot so gradbeništvo, promet, živilstvo in kovinarstvo.

Zunanja pomoč Spodnjepodravska regija je v obdobju 2004–2006 za 46 projektov na področju turizma, kmetijstva, gozdarstva, gospodarske infrastrukture in javnih storitev prejela skoraj 6 milijonov evrov evropskih sredstev. Poleg tega je regija dobila tudi nekaj več kot 3 milijone evrov iz

različnih programov INTERREG in programov čezmejnega sodelovanja. Iz kohezijskega sklada je Spodnje Podravje prejelo 19 milijonov evrov evropskih sredstev za projekt varovanja vodnih virov podtalnice Ptujskega polja. Premier je ob tej priložnosti občine in nosilce razvoja spodbudil, da tudi v prihodnje črpajo znatna razvojna sredstva, ki so na voljo Sloveniji v finančni perspektivi za obdobje 2007–2013, in pri tem za zgled vzamejo tiste, ki so bili že doslej uspešni.

Pravičnejša delitev Predsednik vlade je na srečanju z novinarji poudaril pomen sprejetja zakona o financiranju občin, ki občinam v tej regiji prinaša dodatnih 10,5 milijona evrov lastnih sredstev. »Prav vse občine v tej regiji dobijo na podlagi tega zakona več,« je dejal premier in dodal, da so se z novim zakonom prihodki občin v regiji v povprečju povečali za dobrih 10 milijonov evrov ali 26 odstotkov. »Kljub tem izboljšavam pa živijo ljudje v Spodnjem Podravju v bistveno težjih okoliščinah kot v osrednji Sloveniji,« je dejal premier. »V tej regiji so občine, v katerih gospodinjstva še vedno prispevajo po več tisoč evrov za to, da dobijo priključek zdrave pitne vode. S tega vidika je prav cinično poslušati nekatere bogate slovenske občine in njihove župane, naj se Slovenija vrne na star sistem financiranja občin, ki je povzročil takšne demografske in razvojne razlike,« je dejal premier.

Regionalizacija Dotaknil se je tudi regionalizacije, enega strateških projektov Slovenije, ki uvršča Spodnje Podravje v eno od prihodnjih 14 pokrajin. Obsegala naj bi 19 občin ter bi po velikosti in številu prebivalcev sodila na deveto mesto. Po be-

„Ne glede na spodbudne podatke marsikje ljudje še vedno živijo v bistveno težjih okoliščinah kot drugod po Sloveniji, zato cinično zvenijo zahteve bogatih občin, naj se Slovenija vrne na stari sistem financiranja občin, ki je povzročil demografske in razvojne razlike.“

zavez iz lanskega leta realizirana ali pa je realizacija v teku. Člani vlade so govorili tudi o novih razvojnih priložnostih, ki so se v tem času pojavile v Spodnjem Podravju. Janša je obiskal podjetje Perutnina Ptuj in poudaril, da gre za dobro slovensko podjetje s stoletno tradicijo, z ambicioznimi načrti in željo, da postane eden ključnih igralcev v svoji branži v regiji. Vlada te ambicije podpira, tako pa bo tudi v prihodnje. Sogovorniki so se strinjali, da si bo treba še bolj prizadevati za uveljavljanje kakovostnih domačih živilskih izdelkov. V ta namen ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano končuje pripravo predloga zakona, ki bo urejal na-

Janša zasluge za napredovanje regije pripisuje tudi novemu načinu financiranja občin.

sedah predsednika vlade naj bi bilo za opravljanje regionalnih nalog iz državnega proračuna neposredno prenesenih skoraj 34 milijonov evrov in za razvojne naloge pokrajine še dodatnih 10 milijonov evrov. »Gre za znatna sredstva, ki jih ne bodo vzeli občinam in se ne bodo združevala na pokrajinski ravni, ampak bodo prenesena iz državnega proračuna,« je zatrdil premier.

Srečanja Premier in ministri so se tokrat udeležili več kot šestdesetih različnih dogodkov in srečanj, osrednji del pa je bil posvet vlade v Ormožu. Na njem so analizirali stanje in razvojne možnosti v regiji ter preverili, kaj od dogovorjenega je bilo realizirano v času od februarja 2006. Strinjali so se, da je bila velika večina obljub in

črtovanje in izvajanje generične promocije kmetijskih in živilskih proizvodov. Ob dejstvu, da gre v primeru Perutnine Ptuj za uspešno podjetje, ki ustvarja dobiček, je premier spomnil tudi na drugo plat. »Včeraj sem ob neki drugi priložnosti govoril tudi z nekaterimi delavci iz tega podjetja in ti so prikazovali drugo plat – relativno nizke plače glede na slovensko ali evropsko povprečje. Morda bi se dalo nekaj več narediti tudi za to, da se izboljša finančni položaj zaposlenih,« je dejal Janša.

O razvojnih možnostih Predsednik vlade si je nato na Ptujju ogledal Vrtec Ptuj, enoto Zvonček, ki spada med najmodernejše vzgojno-izobraževalne ustanove, njegovo obnovo pa je poleg drugih 38 investicij sofinanciralo

Nekateri pozabljajo na dogovorjeno

Vlada je pretekli teden sprejela nekatere pomembne zakone s področja pokrajinske zakonodaje, kar pomeni, da je zdaj v parlamentarnem postopku celoten sveženj (predloge bomo predstavili prihodnjič). Prihodnja pokrajinska zakonodaja kot samostojno pokrajino predvideva tudi Spodnje Podravje s sedežem na Ptujju. Spomnimo, da je bilo že pred časom sprejeto široko politično soglasje za ta projekt, aprila letos pa so vse politične stranke sprejele tudi predlog za delitev države na 14 pokrajin, za kar je potrebna dvetretjinska večina v državnem zboru. Janša ob tem opozarja, da „nekateri stranke žal niso dosledno vztrajale pri tem konsenzu. Dejstvo pa je, da je zdaj čas, ko se bo videlo, ali bo projekt uspel, sicer se lahko zavleče za leta, morda celo desetletja“. Janša pri tem lokalno politiko in gospodarstvo poziva k čim boljši pripravljenosti za črpanje evropskih sredstev, saj je v sedanjih finančnih perspektivah na voljo štirikrat toliko denarja kot v prejšnji. Po njegovih besedah bo za celotno Podravje na voljo več kot 130 milijonov evrov.

Nekaj poudarkov o razvoju regije

- Podravska regija v zadnjih letih zmanjšuje razvojni zaostanek za povprečno razvitostjo Slovenije.
- Povečal se je delež dodane vrednosti na zaposlenega.
- Gospodarstvo je nadpovprečno razvojno usmerjeno.
- Regija dosega 85 odstotkov slovenskega povprečja BDP na prebivalca.
- Gospodarska rast se odraža tudi na trgu delovne sile, saj se je brezposelnost od zadnjega vladnega obiska februarja lani zmanjšala za 35 odstotkov, kar je eno najvišjih znižanj v medregijski primerjavi v Sloveniji.
- Povečalo se je povpraševanje po delovni sili.
- Za regionalne spodbude v prihodnji finančni perspektivi je za celotno regijo na voljo 134 milijonov evrov.
- Spremenjeni zakon o financiranju občin prinaša občinam v regiji dodatnih 10,5 milijona evrov.
- Spodnje Podravje, ki obsega 19 občin, je uvrščeno v eno od prihodnjih 14 pokrajin.

ministrstvo za šolstvo in šport. Z ministri se je na Ptujju udeležil tudi srečanja z župani, gospodarstveniki, poslanci, državnimi svetniki in drugimi nosilci razvoja Spodnjega Podravja. Govorili o številnih razvojnih možnostih tega konca Slovenije, ki jih omogočajo nov način financiranja občin, načrtovana regionalizacija in možnosti razvojnih spodbud iz t. i. evropskih sredstev. Predstavniki širšega ptujškega političnega, gospodarskega in družbenega življenja so vladni obisk ocenili kot uspešnega in pro-

Ministri v Spodnjem Podravju

duktivnega. Menili so, da je vlada skoraj v celoti uresničila obljube, ki jih je dala ob prvem obisku. Po uradnem delu obiska se je vladna ekipa v Gorišnici pomerila še v dobrodelni nogometni tekmi z ekipo gospodarstvenikov in politikov tega območja. Zmagala je vladna ekipa, ki je gostitelje ugnala z izidom 7:3. **D**

Ptujski župan Štefan Čelan,
Roman Glaser (Perutnina Ptuj) in
Andrej Klasinc (Terme Ptuj)

Meščani tržnice ne dajo

Peter Avsenik, foto: Gregor Pohleven, Bor Slana

Civilna iniciativa Tržnice ne damo je minuli teden na tiskovni konferenci predstavila svoje poglede na predvideno graditev parkirne hiše pod tržnico. Po mnenju arhitektov bi bilo sprejemljivejše parkirišče pod grajskim gričem.

Uporabniki in obiskovalci osrednje ljubljanske tržnice ter strokovnjaki so se že pred časom združili v civilno iniciativo z imenom Tržnice ne damo, h kateri je pristopilo kar 574 meščanov. V iniciativi so prepričani, da bi graditev garažne hiše na tem območju pomenila smrt tega osrednjega družabnega prostora Ljubljane. Mestna občina je namreč v začetku novembra skupaj z Zbornico za arhitekturo in prostor Slovenije odobrila javni projekt arhitekturni natečaj, ki med drugim pod Plečnikovo tržnico v središču Ljubljane predvideva garažno hišo.

Ljubljanski župan Zoran Jankovič je graditev podzemnih garaž napovedal že v svojem volilnem programu. Marca letos so se nekateri meščani organizirali, ker nasprotujejo temu predlogu, in

pred ljubljansko mestno hišo pripravili proteste. Župan ni odnehal – med drugim je zatrdil, da gre pri nasprotovanju Ljubljančanov »za veliko nepoznavanje problematike«. Obljubil je, da bi bila tržnica po začetku graditve v celoti odprta v manj kot enem letu, predlog o parkiriščih pod Gradom pa označil za nesmiselnega.

Čemu garaže? Nespremenjeni načrti so te dni – natančneje v sredo prejšnji teden – znova razvneli negotovanje meščanov. Kot je iniciativa zapisala v sporočilu za javnost, predvidena gradnja pomeni grob poseg v ta prostor in povzročitev nepopravljive škode. Ob tem, da je ljubljanska tržnica agrikulturno zbirališče Ljubljančanov, je zanimiva tudi s kulturnega stališča, tudi za tuje turiste, ki jo dnevno obiskujejo.

Mestni svetnik Peter Sušnik

Občudovale so jo slavne osebnosti, nazadnje tudi nizozemski prestolonasledniški par Willem-Aleksander in soproga Maxima. »O tržnici je napisanih veliko knjig in izdelanih ogromno fotografij,« pravi pobudnica zbora

meščanov Marinka Kurilić. Poleg tega navaja, da je tržnica znotraj srednjeveškega obzidja in skriva arheološke zanimivosti, na njej pa raste tudi več kot 40 dreves, od katerih so nekatera zavarovana. Tudi s praktičnega vidika je graditev podzemne garaže po njenem mnenju povsem nepotrebna in celo škodljiva. Povzročila bi namreč vse več prometa v središču mesta, posledično večje onesnaženje zraka, kar pa ni v skladu z evropskimi usmeritvami. »Graditev garaž bi pomenila ustavitev delovanja tržnice in s tem izgubo dela ne le prodajalcev na tržnici, pač pa tudi pridelovalcev na kmetijah,« je zaskrbljena Kurilićeva, ki se sprašuje, čemu bodo garaže namenjene, ko bo stekel promet po Njegoševi in Roški cesti, saj je v okolici dovolj garažnih hiš, ki niso polno zasedene.

V civilni iniciativi imajo za potrebno zapravljanje davkoplačevalskega denarja tudi zdajšnje obnavljanje Prešernovega trga, češ da je bil obnovljen pred nekaj leti. »Mestna oblast bi lahko kot dober upravljavec privabila trgovine v središče mesta in tako resnično oživila mestno središče. Izgovor, da so garaže pogoj za ožvitev mestnega jedra, ne drži, saj trgovina Müller na Čopovi dokazuje nasprotno,« je prepričanih slabih šeststo stanovalcev Ljubljane.

Na mestni občini pa pravijo, da se civilna iniciativa niti enkrat še ni napovedala na pogovor, na katerem bi predstavila svoja stališča. Župan Jankovič ob tem napoveduje, da bodo znova preverili geološko sestavo pod tržnico. Sodelavci mestne uprave so strokovno podkovani, je dejal župan in poudaril, da tudi on tržnice ne

Je velika garaža pod ljubljansko tržnico res potrebna?

Civilna iniciativa je protestirala že marca.

Je obnova Prešernovega trga zapravljanje denarja?

da. »Tržnica bo tukaj ostala in bo še boljša,« obljublja župan in poudarja, da bo stroka pri graditvi upoštevala tudi dejstvo, da ima ljubljanski trg zgodovinski in kulturni pomen. Jankovića poleg tega zelo zanima, kdo je strokovnjak, ki bo utemeljeval nasprotovanje graditvi garaž pod tržnico.

Pozabljeni Plečnik Vendarle pa tudi nekateri strokovnjaki v županovih predlogih ne vidijo dobrih rešitev. Tako je svoja stališča glede predvidene gradnje med predstavniki iniciative predstavilo nekaj arhitektov. Po besedah Fedje Koširja s fakultete za arhitekturo bi lahko takšna gradnja tržnico preprosto uničila. Ne predstavlja si, kako bi bil mogoč dostop do garažne hiše v treh nivojih s 700 parkirnimi mesti. Izrazil je tudi dvom o neoporečnosti javnih natečajev za projekt, saj naj bi bil zmagovalec že vnaprej znan. Arhitekta Janeza Suhadolca moti, da se daje v Ljubljani prednost avtomobilskemu prometu, Janko Rožič, prav tako arhitekt, pa je presodil, da bi bila kot alternativa predvideni gradnji zagotovo primernejša garažna hiša pod grajskim gričem. »Iz natečaja je razvidno tudi neupoštevane do mestnega utripa in Plečnikovega dela, saj v njem Plečnikova rešitev za Mesarski trg ni omenjena,« še pravi Rožič.

Andrej Aplenc iz Zaveda za oživitve civilne družbe se je zavzel zlasti za argumentiran javni dialog, najemnik stojnic Jožef Horvat pa je napovedal, da bodo uporabili vsa pravna sredstva, da zavaruje-

jo svoje interese. Ne nazadnje so predstavniki iniciative tržnico izpostavili tudi kot enkratni družabni prostor, novo prometno ureditev, ki je promet speljala mimo Plečnikovih arkad, pa doživlja kot razvrednotenje prostora.

Civilna iniciativa meni, da župan prestolnice Zoran Jankovič ni pripravljen na dialog, in si želi le demokratičnega pristopa k reševanju problematike. Zato nameravajo njeni člani sredi decembra pripraviti okroglo mizo, na katero bodo povabili župana, podžupana Janeza Koželja in vse, ki pripravljajo projekt.

Emona pod tržnico? Glede na strokovno podkovanost posameznikov iz civilne iniciative pa tudi glede na to, da je v Ljubljani čedalje več različnih civilnih iniciativ, se postavlja vprašanje, ali gre res

za »nepoznavanje problematike,« kot bi dejal župan. Za komentar smo prosili Petra Sušnika, ljubljanskega mestnega svetnika opozicijske SDS. Sušnik je prepričan, da gre pri takšnem načelu za željo po povečanju prometa v središču mesta z namenom vzpostavitve konkurence zasebnim parkirnim hišam. Dostopnost

krat lahko prepričali, da so takšna najdišča zavlekla graditev. Podobno bi se verjetno zgodilo tudi z ljubljansko tržnico – kolikor seveda izvajalci morebitnih najdb ne bi kar zakopali.

Poleg še nekaterih dogodkov, ki so v zadnjem času povzročili jezo zlasti med prebivalci v starem delu mesta (denimo zaplet s par-

Ljudi, ki Jankovićevo vodenje mesta označujejo za samovoljno, je čedalje več.

mestnih središč pa v zahodnoevropskih mestih ni ravno v praksi. Parkirni kompleksi večinoma rastejo na obrobjih mest, od koder je do središč zagotovljen javni prevoz. Jankovićevo koncept bi bil po Sušnikovem mnenju smiseln le, če bi šlo za elitno parkirišče, ki bi imelo tudi primerno visoke cene. A parkirnih hiš je v okolici ničkoliko, pa še te so v veliki večini prazne (denimo pod Kapitljem). Poleg tega bi bilo takšno parkirišče prepoceni (predvidena cena je 1 evro na uro), da bi se mestno središče lahko izognilo precejšnjemu onesnaženju in ne nazadnje tudi prometnim zamaškom.

Poleg tega bi bila po Sušnikovih besedah predvidena gradnja po vsej verjetnosti izjemno draga, saj bi bilo treba med drugim v zadostni meri zavarovati podtalnico, še prej pa seveda tudi morebitna arheološka najdišča, saj območje leži znotraj obzidja nekdanje rimske Emone. Pri graditvi avtocest smo se že več-

kirišči), lahko tokrat ugotovimo, da je ljudi, ki Jankovićevo vodenje mesta označujejo za samovoljno, čedalje več. A to župana ne moti pretirano, saj je očitno prepričan, da zaradi izjemnega izida na lantskih županskih volitvah lahko s slovensko prestolnico in njeno kulturnozgodovinsko dediščino počne, kar se mu zljubi. ■

Ljubljanski župan
Zoran Jankovič

FM 102.1
99.5
stereo
RDS

Radio VIVA

M.Sobota tel:02/537-1949

Slave Klavora 1
9000 Murska Sobota
Slovenija
tel.: 02/537 1949
fax.: 02/537 1948
GSM: 041/34 66 46
GSM: 031/34 51 51
<http://www.radio-viva.com>
e-mail: viva@radio-viva.com

Volitve in Slovenci po svetu

Stanka Gregorič, foto: arhiv Demokracije

Volilno pravico ima v večini držav po svetu vsak državljan države, čeprav živi ali se je celo rodil v drugi državi in je morda dobil državljanstvo po starših.

Ta posebnost torej ni simp-
tomatična le za Slovenijo.
Je tako prav ali ne, ne bom
presojala. O slovenskem volilnem
zakonu – novem ali starem – tudi
ne, ker sem premalo pravno podko-
vana in premalo o tem obveščena.

Strah pred izseljenci? Doka-
znila se bom le tistega strašnega
strahu levičarjev v Sloveniji, ki se
bojijo volilnih glasov Slovencev
po svetu, ter medijskega vika in
krika, ker naj bi volila tudi »so-
vražna emigracija«, ki se je treba
bati. In ne samo da se jih bojijo,
svoje rojake Slovence zunaj meja
Slovenije (po nekih podatkih jih
je okoli 500 tisoč, čeprav jih ima
od njih le malo slovensko drža-
vljanstvo), celo sovražijo. Neka-
teri mediji (npr. Dnevnik) nad
njimi izvajajo dobesedno verbalni
teror, ki presega vse meje, do
katerih lahko gredo človekove

pravice. Pa se ob tem vprašam,
kje so in kje so bili do sedaj varu-
hi človekovih pravic v Sloveniji.
In vprašam se, čemu tak strah.

Da se jih bojijo »stari kadri«,
med njimi tudi stari komunisti,
je jasno, saj so prav ti (povojna
oblast komunistov, oznovcev,
udbovcev) lepo število ljudi pog-
nali po svetu in jih oropali vse-
ga, kar so si kadar koli ustvarili
s težkim delom. Ne, ne, niso bili
vsi belogardisti oziroma domo-
branci ali kolaboranti – kot jim
danes tako očitajoče pripisujejo.
Če so že bili, potem jih lahko po
svetu danes preštejemo le še na
prste dveh rok, saj je večina že
pomrla. In kdo so potem še ži-

*Stanka Gregorič danes živi v Mariboru.
Pred tem je bila dolga leta v Avstraliji
novinarica in urednica, dejavna v tam-
kajšnji slovenski skupnosti.*

veči, ki so odšli po svetu iz eko-
nomskih ali čisto avanturističnih
razlogov, predvsem pa mlajši?
So tudi ti osovraženi? Še danes
se na primer v Avstralijo preseli

iz Slovenije letno od 100 do 130
družin. Bodo tudi te satanizira-
ne in obarvane belo ali celo s ko-
laborantskim predznakom?

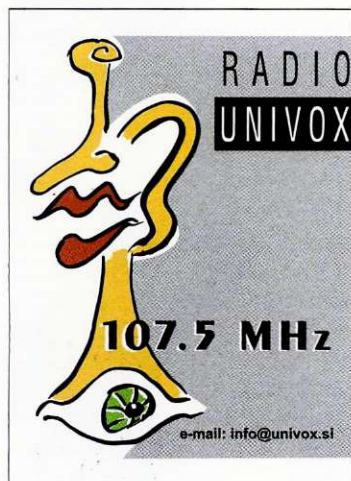
Izgnani Na zemljiščih marsikate-
rega pregnanca iz Slovenije danes
stojijo tovarne, trgovski centri in
drugi objekti. Le maloštevilnim
je bil vrnjen del premoženja po
denacionalizacijskem zakonu, in
še to v simbolični obliki, nekateri
pa nimajo denarja niti za odvet-
nike. V njihove domove so se po
drugi svetovni vojni naselili par-
tijski voditelji oziroma tisti, ki so
z njimi simpatizirali. In ne samo
naselili, pobrali so jim vse premo-
ženje – od zlata do umetniških
slik in drugih dragocenosti –, v
svet so bili pognani zaradi vča-
sih tudi izmišljenega »satanicum
politicum«, kot je nekoč dejal naš
pesnik Oton Župancič.

Nujnost boljšega poznavanja
Za boljše poznavanje izseljencev
bi morali poskrbeti predvsem v
Sloveniji. Vse premalo resnic se

v Sloveniji sliši in ve o rojakih po svetu. Pred kratkim je bil poleg Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu, Komisije državnega zbora za Slovence v tujini, Svetovnega slovenskega kongresa, Slovenske izseljenske matice, Slovenije v svetu, vsi obstajajo že več let, ustanovljen vladni svet za Slovence v zamejstvu in po svetu. Na prvem ustanovnem srečanju je avstralski predstavnik Florjan Auser predlagal kot prioriteto nalogo sveta širjenje vedenja o Slovencih, ki živijo zunaj Slovenije, predvsem v čezmorskih državah. Ob tem se sprašujem, ali se vse omenjene institucije in društva dovolj trudijo, da bi predstavili izseljence tudi v Sloveniji. In povrh v Ljubljani izhaja še lepa in kvalitetna informativna revija Moja Slovenija, ki jo financira vladni Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu. Ta revija roma predvsem po svetu, zakaj ne tudi po Sloveniji? Zakaj je recimo ni mogoče najti v slovenskih kioskih? Z njo bi prebivalci Slovenije izvedeli, kdo so Slovenci po svetu, kaj čutijo, mislijo, kako aktivni so, kaj delajo; delajo pa skoraj vse prostovoljno – v nasprotju s prepričanjem velikega števila prebivalcev v Sloveniji, da jih plačuje slovenska država, ki resnici na ljubo res tu in tam doda kakšno finančno drobtinico in sponzorira kak vreden kulturni projekt, medij ali društvo, a ti finančni vložki predstavljajo le neznaten delež stroškov, nikakor pa ne dela emigrantov.

Medsebojno sodelovanje Pomoc domovini, skrb za ohranitev slovenskega jezika in kulture ter za ugled Slovenije v tujini, gostoljubje ...

V Sloveniji bi se morali seznaniti z zaslugami marljivih društvenih in medijskih delavcev, verskih središč in posameznikov, ki v tujini skrbno ohranjajo slovenski jezik in kulturo in ki so se ob razpadu Jugoslavije ne nazadnje v svojih novih domovinah bojevali tudi za priznanje nove slovenske države.

Predstavila bi lahko nešteto dobrih del in aktivnosti, predvsem avstralskih Slovencev, saj sem tudi sama bivala tam 28 let (Melbourne, Sydney), a omenila bom le nekatere: Slovenci v zamejstvu in po svetu izdajajo knjige v slovenščini ali v kakšnem drugem jeziku o slovenskih uspešnih, poučujejo slovenščino v slovenskih šolah (v Avstraliji je slovenščina kot tuji jezik priznana kot maturitetni predmet), drugo in tretjo generacijo mladih seznanjajo s slovenskimi pesmimi, folkloro, etničnimi posebnostmi Slovenije, imajo svoje slovenske časopise, radijske oddaje, celo televizijske (propagandne oddaje o Sloveniji), predavajo o Sloveniji na tretjih univerzah, seznanjajo tuje politike o slovenski državi in njenih posebnostih, v Slovenijo vabijo turiste, gospodarstveniki skrbijo za poslovne stike med državama in tako dalje in tako naprej. In če se ozrem nazaj v jugoslovanska leta: izseljenci so v Slovenijo nosili devize, tuje pokojnine (še danes) vlagali v slovenske banke, kupovali slovenske izdelke, ki jih je bilo mogoče nabaviti v trgovinah po skoraj vseh celinah in se tam dobijo še danes, gmotno so pomagali sorodnikom, da so si zgradili boljše hiše ... Izseljenci so organizirali razne nabiralne akcije, recimo za revne in potrebna območja, za dihalne aparate bolnih, za bolnišnice (Klinični center v Ljubljani, bolnišnice v Mariboru, Novi Gorici, Murski Soboti, stara Pediatrična klinika v Ljubljani), pred leti so v Avstraliji zbrali 500 plišastih koal, da so jih v Cankarjevem domu prodali in ta denar namenili novi Pediatrični kliniki v Ljubljani, sponzorirali so slovenske športnike, medije, zbirali so denar po desetdnevni vojni (samo iz Avstralije je bilo po vojni v Slovenijo poslano več kot četr milijona dolarjev), prispevali so za begunce, za spomenik Rudolfa Maistra, za Trubarjevo domačijo, za Haloze in ne nazadnje so ponu-

Tedenski utrip

NE BO IZGUBIL LICENCE Prejšnji teden je epilog dobila zgodba, ki se je na avstrijskem Koroškem začela letošnje poletje. Podpredsednik Narodnega sveta koroških Slovencev (NSKS) in odvetnik Rudi Vouk je 5. julija skupaj s predsednikom NSKS Matevžem Grilcem napovedal ofenzivo proti nespoštovanju dvojezičnih napisov. Posameznike sta pozvala k prehitri vožnji skozi naselja, ki bi po avstrijski državni pogodbi morala biti opremljena z dvojezičnimi napisi, vendar o njih še danes ni ne duha ne sluha. Ker v teh krajih stojijo le enojezične table, slednje ne morejo predstavljati avtomatične omejitve hitrosti. Na to potezo se je odzval koroški deželni glavar Jörg Haider in odvetniško zbornico pozval, naj Vouku odvzame odvetniško licenco zaradi pozivanja k nespoštovanju zakonov. A odvetniška zbornica je Haiderjevo zahtevo zavrnila z ugotovitvijo, da je Vouk akcijo napovedal v svoji politični funkciji in ne kot odvetnik. Tako Vouk kot NSKS sta odločitev sprejela z zadoščenjem. Samo ugibamo pa lahko o tem, kako se je na novico odzval Haider.

Rudi Vouk, podpredsednik NSKS

SREČANJE EVROPSKIH MANJŠIN V sredo, 14. novembra, je v Celovcu potekal že 18. evropski manjšinski kongres, ki je minil predvsem v znamenju visoke udeležbe. Da gre za nadvse pomemben manjšinski dogodek, priča udeležba pri uvodnem nagovoru, pri katerem so bili visoki verski, politični in seveda tudi manjšinski predstavniki iz desetih evropskih držav. Na tokratnem kongresu se je veliko govorilo o vlogi Katoliške cerkve na Slovenskem, ki na več stopnjah igra pomembno vlogo na območju južne Koroške. Cerkev na Slovenskem je bila od nekdaj tesno povezana z manjšinsko problematiko avstrijskih Slovencev in podobno ostaja tudi danes; SKC ima na Koroškem 70 župnij in 50 slovenskih duhovnikov. Tako stanje je pravzaprav redkost, saj imajo le redke evropske manjšine možnost verskega delovanja v svojem jeziku. Prav tej temi – pomenu religije za ohranjanje manjšin – je bilo na minulem kongresu posvečene največ pozornosti.

V Celovcu je bil manjšinski kongres.

dili svoje gostoljubje vsakemu obiskovalcu iz domovine Slovenije: novinarjem, gospodarstvenikom, politikom, kulturnim društvom in športnikom, umetnikom in drugim posameznikom. In znova se poraja vprašanje, zakaj potem tako negativen odnos do tega dela slovenskega naroda.

En narod Vsi pripadamo enemu narodu in skupnemu kulturnemu prostoru – tako naj bi bilo! Zdi pa se, da so številni Slovenci v Slove-

niji in tem materialistično naravnanim času, v času hujskačev in razdiralcev slovenskega naroda in ugleda slovenske države v svetu, kot »ljudje, ki opažajo pege celo na soncu in trnje na roži«, kot je nekoč zapisal Ivan Cankar, ne vidijo pa ne sonca in ne rož! Sovražno razsojajo o pravicah in dolžnostih slovenskih izseljencev in se ne zavedajo ali nočejo vedeti, da pripadniki nekega naroda ne izginejo z odra zgodovine, čeprav živijo na drugem koncu sveta. **D**

Generalova hoja po žerjavici

Ana Müllner, foto: Reuters

Potem ko je pakistanski predsednik Pervez Mušaraf razglasil izredne razmere, stanje v tej državi postaja zmeraj bolj kritično. Na svojo priložnost čaka tudi opozicija, katere klici k spremembam v državnem vrhu postajajo čedalje glasnejši.

Dogajanje v Pakistanu je ta čas ena najbolj žgočih političnih kriz v svetu, njene posledice pa se lahko pokažejo za izredno boleče na več področjih. Predsednik Pervez Mušaraf, ki je na oblast prišel leta 1999 z vojaškim udarom, je pred dobrima dvema tednoma v državi razglasil izredne razmere, od takrat pa se kriza le še stopnjuje. Čedalje bolj pa se tudi kaže, da ta ni samo notranjepolitična, temveč so vzro-

ki zanjo tudi vojaški, verski in zunanjepolitični. Ali za miren izhod iz krize sploh obstajajo realne možnosti?

Kaos na pohodu General Mušaraf je za razglasitev izrednih razmer v državi navedel grožnjo islamskega ekstremizma in močnjost v sodnem sistemu. A po besedah pakistanske opozicije naj bi bil pravi razlog za to potezo njegov strah, da bo vrhovno so-

dišče razveljavilo njegovo zmago na nedavnih predsedniških volitvah. Prav kmalu je Mušaraf dokazal, da ga imajo tako doma kot v tujini utemeljeno za diktatorja – v obračunu z vladnimi nasprotniki se je v zaporu znašlo na tisoče politikov, odvetnikov in borcev za človekove pravice. Mušaraf je jezo svojih sodržavljancev še bolj razvnel z začasno razveljavitvijo ustave, s čimer je Pakistancem odvzel eno temelj-

nih človekovih pravic. Aktualna oblast v Islamabadu pa s svojimi potezami izgublja še svoje zadnje zaveznike v svetu. Mušaraf je v vojni proti terorizmu postal najtesnejši zaveznik ZDA na območju, za kar je bila njegova vlada v zadnjih letih nagrajena z 20 milijardami ameriških dolarjev. Ameriški predsednik George W. Bush je prejšnji teden dejal, da od Mušarafa pričakuje, da se bo odrekel vojaški uniformi in čim

Pakistanski predsednik Pervez Mušaraf se še naprej oklepa svojega položaja in tako poglablja krizo v državi.

prej razpisal nove predsedniške volitve. Pakistanski državnik številka ena pa se kljub čedalje nižji podpori tako doma kot po svetu še naprej krčevito oklepa oblasti in vprašanje je, kaj ali kdo ga sploh lahko prisili k odstopu.

Med dvema ognjema Pakistan je dolgo veljal za eno redkih (če ne celo edino) držav na območju, kjer je islamski ekstremizem redke pojavnosti in kjer vera ne igra poglobitvene vloge pri vodenju države. Da še zdaleč ni tako, se je pokazalo ob krvavih dogodkih v Rdeči mošaji julija letos. Velik problem za vlado v Islamabadu je tudi pokrajina Vaziristan, ki leži na severu države. Vaziristan velja za najrevnejšo pokrajino v državi s tremi milijoni ljudi. V zadnjih letih so se v pokrajino zgrnili številni uporniki in talibani, ki so v odrezanem koščku sveta našli idealne razmere za svoje preživetje. Da bi dokazal svojo zavezanost boju proti terorizmu, je Mušaraf letos na območje, kjer so politične stranke prepovedane, poslal 80 tisoč vojakov. Vojaška operacija se je izkazala za popoln polom in je kvečjemu le še okrepila islamske skrajneže.

Dejstvo je, da je Pakistan že od osamosvojitve leta 1947 razpet med civilne oblastnike na eni in verske voditelje na drugi strani. Verski ekstremizem je v državi obstajal že od nekdaj in le redko kdo je verjel, da je Mušarafa trda roka ta problem dokončno uredila. Kot se je izkazalo sedaj, so se skrajneži le začasno umaknili v ozadje, od tam pa so se vrnili le še močnejši. V dneh, ko se glasno ugiba o prihodnosti Pakistana, se izpostavlja še ena problematika, ki bi lahko v prihodnosti krojila smernice svetovne diplomacije. Pakistan je namreč edina muslimanska država z jedrskim orožjem. In če bi ob morebitni menjavi oblasti le-to prišlo v napačne roke, bi bila to lahko velika nevarnost za območje. Za lažjo predstavo lahko pogledamo, kakšne polemike sprožajo iranske jedrske ambicije.

Kaj pa vojska? Vprašanje, ki v nemirnih razmerah postaja

Benazir Buto, samoooklicana voditeljica opozicije

Za zapahi se je znašlo na tisoče predstavnikov opozicije.

čedalje pomembnejše, je nedvomno vprašanje lojalnosti pakistanske vojske do njenega vrhovnega poveljnika. Bo vojaški vrh svojemu poveljniku ostal zvest ne glede na kar koli ali obstaja možnost, da se mu upre? A glede na stanje v državni vojski, ki je hkrati sedma najmočnejša vojska na svetu, se zdi le malo verjetno, da bi častniki in generali odpovedali poslušnost svojemu vrhovnemu poveljniku. Pakistanska vojska je urejena zelo hierarhično in je zelo disciplinirana, njeni pripadniki pa so v večini primerov popolnoma poslušni svojim nadrejenim. Dodati je treba tudi to, da je Mušaraf od prevzema oblasti imenoval izredno veliko novih oficirjev in generalov ter si tako zagotovil še večjo poslušnost vojske. Analitiki tako predvidevajo, da bi se vojska odpovedala svoji zvestobi generalu le v primeru, če bi se stanje v državi drastično poslab-

Islamski ekstremizem se krepi.

Protesti so čedalje bolj množični.

Če bo pakistansko jedrsko orožje ob menjavi oblasti prišlo v napačne roke, bo to sprožilo krizo svetovnih razsežnosti.

šalo. Če bi se aktualni protesti še stopnjevali in ne bi bila izključena državljanska vojna, bi bila vojska pravzaprav edina rešitev za državo.

Prvi mož Pakistana bo kmalu primoran potegniti svojo zadnjo veliko potezo. A bolj kot slabo vodenje države mu množice

protestnikov očitajo njegovo vojaško uniformo in tej se bo zaradi plazu očitkov primoran odpovedati. Le v tem primeru obstaja možnost, da bo še naprej vodil državo in se bo izognil političnemu pokopališču, na katerem ne primanjkuje nekdanjih slabih gospodarjev Pakistana. **D**

Vrnitev prve dame

Razplet krize v Pakistanu je dobil nove politične razsežnosti z vrnitvijo nekdanje prve ministric Benazir Buto. Rojena v elitni politični družini je od nekdaj vedela, da bo politika njen poklic. Položaj predsednice vlade je prvič zasedla leta 1988 in je tako postala prva ženska na čelu muslimanske države. Na tem položaju je ostala dve leti, nato pa je bila leta 1993 znova izvoljena. Čas njenega vladanja je bilo eno redkih obdobij, ko je v Pakistanu vladala civilna in ne vojaška vlada. Čeprav so jo sprva imeli za eno najbolj sposobnih političark na svetu, Benazir Buto s svojimi dejanji tega ni upravičila. Dvakrat je morala politično prizorišče zapustiti zaradi obtožb o korupciji in dandanes njeno ime večino Pakistancev spominja na denarno izprijenost. Stanje naj bi bil močno poslabšal tudi

njen mož, ki je v času njenega vladanja zasedal visoka mesta v vladi, državno blagajno pa naj bi oropal za več milijonov dolarjev. Zaradi izogibanja sojenju je Butova leta 1999 zapustila državo in do letošnjega oktobra živela v Londonu, kjer je ustanovila in vodila Pakistansko ljudsko stranko. Po vrnitvi se je oklicala za voditeljico pakistanske opozicije, v imenu katere ostro napada Mušarafa in ga poziva k odstopu. A njen odnos do Mušarafa se zdi hipokritski; po eni strani ga javno napada in obtožuje, po drugi pa je povsem jasno, da je morala z njim tesno sodelovati, če se je želela vrniti iz izgnanstva. Če upoštevamo še njeno skorumpirano preteklost, postane jasno, da niti Butova ni primerna za vodenje države, ki bi ta čas potrebovala močno roko za izhod iz krize.

Več moških

Število za zakon godnih moških na Kitajskem ta čas presega število za zakon godnih žensk, in sicer za 18 milijonov, prepad med moško in žensko populacijo pa bi se lahko še povečal, saj imajo družine na kitajskem podeželju raje sinove kot hčerke. Splavi, za katere se ženske odločajo glede na spol otroka in so neposredna posledica kitajske politike enega otroka, so v minulih letih povzročili močno povečanje števila dečkov. Do leta 2020 bo glede na podatke kitajske komisije za načrtovanje družine in prebivalstva 30 milijonov več žensk kot moških v starosti med 20 in 45 let. Sociologi Kitajsko že dolgo opozarjajo, da bi lahko naraščajoči razkol med spoloma vodil v socialne nemire, saj bodo številni moški ostali brez partnerk.

Poostritev Velika Britanija je od napadov v ZDA 11. septembra 2001 v veliki pripravljenosti pred terorističnimi napadi, še posebej

pa po juliju 2005, ko je v samomorilskih napadih v Londonu umrlo 52 ljudi. Junija letos so jim sledili spodleteli bombni napadi v Londonu in Glasgowu malo po tem, ko je Brown prevzel premierski položaj od predhodnika Tonyja Blaira. Brown je zato za-

radi povečane teroristične grožnje napovedal krepitev varnostnih ukrepov na letališčih, železniških postajah, v nakupovalnih središčih in drugih morebitnih tarčah teroristov. Ob tem je poslancem med drugim predstavil ukrepe, s katerimi naj bi preprečili radikalizacijo mladih muslimanov, med katere sodi tudi krepitev vodstva mošej. Prednostna naloga je tudi povečanje fizične zaščite pred morebitnimi napadi z avtomobili bombami. Britanski premier bo sodeloval tudi z muslimanskimi voditelji, s čimer naj bi preprečili, da bi mošeje postale gojišče skrajnežev.

Prodali portret Portret Elizabeth Taylor s turkiznim ozadjem,

delo Andyja Warhola, so na dražbi avkcijske hiše Christie's prodali za 23,7 milijona dolarjev oziroma 16,23 milijona evrov. Portret z naslovom Liz je kupil anonimni kupec od zasebnega zbiratelja. Prodajna cena, ki zajema tudi provizijo avkcijske hiše, je padla pod pričakovano. Delo je bilo na-

mreč ocenjeno na 25 do 35 milijonov dolarjev (17,12 do 23,96 milijona evrov). Portret velikosti 101 X 101 cm je del serije, ki jo je Warhol ustvaril v 60. letih in jo posvetil svojim muzam, med drugim Taylorjevi, Marilyn Monroe in Jackie Kennedy. Warhol je Liz ustvaril leta 1963, približno v tistem času, ko je Taylorjeva trpela za življenjsko nevarno boleznijo. Slika je iz niza ducata slik, Liz pa prikazuje na turkizni podlagi z izrazito očesno senco, vijoličnimi očmi in rdečo šminko.

Korenjak Nekdanji ameriški predsednik George Bush je star 83 let in je januarja letos preстал operacijo kolka, kljub temu pa ga to ni odvrgnilo od skakanja s padalom. Bush

TUJI TISK

Le Monde

Ogroženi otroci

Francoska organizacija ODAS je objavila poročilo raziskave, v kateri so ugotovili, da je število ogroženih otrok v Franciji iz leta v leto večje. Od leta 1998 do danes se je število zlorab povečalo za dvajset odstotkov. Zlorabe

otrok se delijo na dve skupini; v prvo lahko štejemo otroke, ki so žrtve fizičnega nasilja. V drugo skupino spadajo najmlajši, ki so jim kratene temeljne človekove pravice, kot so npr. pravica do izobraževanja, zdravstvene oskrbe in moralne podpore. Večina zlorab se še vedno dogaja v ožjem družinskem krogu, čedalje več pa je tudi otrok, ki trpijo zaradi družinskih preprirov in ločitve staršev. ODAS ugotavlja, da je sedem otrok od tisočih v nevarnosti, da postanejo žrtve družinskega nasilja. Hkrati dopuščajo možnost, da se statistika moti in da število zlorab dejansko ne narašča, temveč so socialne službe čedalje uspešnejše pri iskanju in preprečevanju kršitev nad najmlajšimi.

El País

Sporna igrica

V Španiji si lahko za 30 evrov privoščite najnovejšo videoigrico, ki se imenuje Sence vojne: Španska državljanska vojna. Računalniško podjetje iz Málaga, ki je igro izdalo, je navdih našlo v španski državljanski vojni. V program

so vključili vse najpomembnejše dogodke in ljudi tega krvavega obdobja, z njo pa želijo tematiko civilne vojne približati mladim ter jih na drugačen način poučiti o tem zgodovinskem obdobju. V igrici lahko vsak sam kroji potek vojne ter na svoj način rekonstruira dogodke in tudi končanje vojne. Ustvarjalci poudarjajo, da je njihov izdelek nastajal v sodelovanju z zgodovinarji, ker so želeli igrico narediti na podlagi zgodovinskih dejstev. To pa očitno ni dovolj močan argument za številne kritike, ki želijo doseči umik igrice s tržišča. Po njihovem mnenju je to norčevanje iz njihove zgodovine; namesto da bi jo spoštovali, jo izrabljajo za tržne namene.

je s skokom s padalom pospremil vnovično odprtje svojega predsedniškega muzeja. Nazadnje je nekdanji ameriški predsednik skočil s padalom ob praznovanju 80. rojstnega dne, skupno pa je skočil s padalom že šestkrat. Skočil je v tandemu s padalsko enoto zlatih viteзов ameriške vojske, prav tako kot pred tremi leti. Njegov prvi skok s padalom sega v obdobje druge svetovne vojne, ko so leta 1944 njegovo letalo sestrelili in je bil prisiljen skočiti na otoček

v Tihem oceanu. Bushev muzej, ki se razprostira na 6.410 kvadratnih metrih, so zaprli aprila letos, ko se je v njem začela 5,65 milijona evrov vredna obnova. Muzej v Texasu so odprli pred 10 leti.

Aleksandrinke V Aleksandriji v Egiptu so nedavno odkrili spo-

minsko ploščo aleksandrinkam, slovenskim ženam in dekletom, ki so od konca 19. do sredine 20. stoletja odhajale na delo v Egipt, največkrat v Aleksandrijo. Spominsko ploščo je izdelal znani

slovenski kipar Janez Lenassi. Aleksandrinke so odhajale v Egipt in tam delale kot dojljice, šivilje, vzgojiteljice in guvernante pri premožnih družinah. Po ocenah naj bi jih bilo v času pred drugo svetovno vojno okoli osem tisoč. Ves čas njihovega dela v Egiptu so jim nesebično stale ob strani redovnice iz reda šolskih sester svetega Frančiška v Aleksandriji, za kar so ob tej priložnosti prejele slovensko odlikovanje.

Obisk ZDA Papež Benedikt XVI. bo prihodnje leto, od 15. do 20. aprila obiskal ZDA. To bo prvi obisk papeža Benedikta XVI. v ZDA, odkar je aprila 2005 nasledil pokojnega Janeza Pavla II., ki je ZDA obiskal sedemkrat, prvič leta 1979. Benedikt XVI. bo obiskal prestolnico Washington in

New York s predmestjem Yonkers, ne pa tudi Bostona v zvezni državi Massachusetts, enega najbolj katoliških mest v ZDA, čeprav si je tamkajšnji nadškof kardinal Sean O'Malley za to zelo prizadeval, ker škofija prihodnje leto slavi 200-letnico. Zato pa so novice toliko bolj veseli v New Yorku. Papežev obisk je name-

njen predvsem srečanju s čim več verniki od skupaj 67,5 milijona katoličanov v ZDA.

Nov mejnik

Letalska družba Emirates je postavila nov mejnik v zgodovini komercialnega civilnega letalstva. Družba iz Združenih arabskih emiratov je namreč na odprtju letalske razstave v Dubaju sklenila pogodbo, vredno kar 16 milijard evrov, s čimer bo povečala svojo floto za kar 78 Airbusovih in 12 Boeingovih letal. Pogodba vključuje tudi možnost nakupa še dodatnih 50 letal, kar bi ceno zvišalo na vrtoglavih 24 milijard evrov. Evropski Airbus je s to pogodbo premagal večnega ameriškega tekmeča Boeinga in sklenil najdonosnejšo pogodbo v svoji zgodovini. Letalska družba Emirates je sklenila dogovor o nakupu 70 širokotrupnih letal airbus A 350 in osem velikanov tipa airbus A 380, ki je največje potniško letalo na svetu in v svoji najmočnejši različici na krov sprejme kar 900 potnikov.

Vir: STA

TUJI TISK

BBC

Največji onesnaževalci

Največji onesnaževalci Zemlje po novem niso niti Kitajci niti ZDA, temveč Avstralci. V deželi »down under« v ozračje spustijo kar petkrat več ogljikovega dioksida kot Kitajska, ki so jo imeli zadnja leta zaradi njene vzpenjajoče se indu-

strije za največjo onesnaževalko okolja. Ta nehvaležni naslov so si Avstralci pridobili predvsem zaradi številnih elektrarn, ki so večinoma zastarele in delujejo kot pred štiri-desetimi leti. Na drugem mestu so se znašle ZDA, ki v ozračje vsako leto spustijo osem ton ogljikovega dioksida na prebivalca. Na lestvici jim sledijo Kitajska, Rusija, Indija, Japonska in Nemčija. V ameriškem Centru za globalno razvitost, kjer so opravili raziskavo, poudarjajo nujnost čimprejšnjega sprejetja bolj naravovarstvene politike znotraj največjih onesnaževalk okolja. Opozorili so tudi, da bi morala večina držav na svetu že sedaj pridobivati energijo iz obnovljivih virov, kar pa se še nekaj časa ne bo uresničilo.

Jeune Afrique

Prihodnost teka

Tek na 400 metrov na črni celi ni doživlja preporod. Če so bile vse medalje na večjih tekmovanjih v tej disciplini dolgo časa rezervirane skoraj izključno za Afričane, zadnja leta ni več tako. Antony Kossi, senegalski stro-

kovnjak za atletiko, ugotavlja, da je sedaj upanje stare celine uperjeno v angleško govoreče države, kot so Zimbabve, Južnoafriška republika in Botsvana. Od tam prihajajo novi upi afriške atletike, ki bodo svojo pripravljenost v polni luči pokazali na olimpijskih igrah v Pekingu prihodnje leto. Tudi to je svojevrsten premik v teku na 400 metrov, saj so najboljši predstavniki te elitne discipline navadno prihajali iz francosko govorečih držav v Afriki. Tek na 400 metrov je ena najhitrejših atletskih disciplin; za nastop na olimpijskih igrah morajo ženske tekačice doseči čas pod 50,80 sekunde, moški pa morajo to razdaljo preteči pod 44,80 sekunde.

INTERVJU

Dr. Ivo Kerže

Zasebno šolstvo je pod velikim pritiskom

Gašper Blažič, foto: Gregor Pohleven

Dr. Ivo Kerže se je rodil leta 1976 v Trstu, kjer je obiskoval slovenski licej Franceta Prešerna. Po maturi leta 1995 se je vpisal na Filozofsko fakulteto v Ljubljani, kjer je leta 2000 diplomiral in kasneje dosegel magisterij iz filozofije. V letošnjem letu je tudi doktoriral, in sicer s področja zgodovine slovenske filozofije. Po diplomu je bil krajši čas zaposlen na Škofijski klasični gimnaziji (Zavod sv. Stanislava v Šentvidu pri Ljubljani), nato pa se je zaposlil na Škofijski gimnaziji Antona Martina Slomška v Mariboru, kjer poučuje filozofijo. Krajši čas je bil urednik revije *Tretji dan*, kjer še vedno sodeluje v uredniškem odboru. Živi v Slovenski Bistrici.

Po rodu ste tržaški Slovenec, delujete pa v Mariboru, kjer ste profesor filozofije na Škofijski gimnaziji Antona Martina Slomška. Kaj je po vašem mnenju poslanstvo filozofije?

Kot gimnazijski profesor filozofije se srečujem z vprašanjem, kako filozofsko držo in snov podajati dijakom. Problem je morda v tem, ker sodoben človek pogosto razume filozofijo kot nekaj slabšalnega, češ, kaj filozofiraš, kar bi pomenilo nekaj takega kot »kaj govoriš«. Današnji čas – iztek modernitete – je pripeljal do tega, da pravzaprav filozofija ni več zanimiva. Če bi filozofijo definirali kot poskus sinteze znanstvenega in eksistencialnega premisleka, je sedaj to dvoje ostro ločeno. Na eni strani imamo znanost, na drugi pa življenje. Znanost (in resnica kot njen osrednji predmet) se namreč največkrat obravnava kot nekaj, kar življenja ne zanima, življenje pa gre zato čedalje bolj mimo objektivnega reda in pravil v smer divje kaotičnosti sodobne eksistence.

Spominjam se, da ste se v preteklosti precej angažirali na Dragi mladih. Kako doživljate družbeno angažiranje mladih v času, v katerem živimo?

To je zanimivo vprašanje. Na splošno velja mnenje, tudi po anketah, ki jih je izvedla Cerkev, da mladega človeka družbeno angažiranje ne zanima. Mislim, da to velja predvsem za generacijo, ki ji pripadam. Pri

generaciji, ki jo sedaj poučujem, pa zaznam spremembo trenda. Zdi se mi, da se današnja mladina začenja počasi čedalje bolj družbeno angažirati.

Ali je današnji človek bolj kritičen ali bolj ubogljiv? Če pogledamo prvi krog predsedniških volitev, je Zmago pl. Jelinčič dobil največ glasov mlajših volivcev.

Opazam premike v smeri kritičnosti do uveljavljenega, pretežno levičarsko naravnane javnega mnenja v Sloveniji in Evropi. In ko opazujem mladino v Sloveniji, vidim, da mlad človek postaja kritičen do te drže. Tudi volilni izid Zmaga Jelinčiča kaže na premik v desno, čeprav je to hkrati tudi premik na t. i. problematično desnico.

Doktorirali ste iz zgodovine slovenske filozofije. Kje so njeni začetki?

Zgodovina slovenske filozofije je dejansko izrazito neraziskano področje. V času pred drugo svetovno vojno se je z zgodovino slovenske filozofije ukvarjala Alma Sodnik, nato pa še Ivo Urbančič in Frane Jerman. Tako da imamo tri monografije s tega področja, ampak te niso zelo obsežne. V doktoratu sem hotel postaviti temeljne standarde preučevanja zgodovine slovenske filozofije, zato sem se začel ukvarjati z vprašanjem samega začetka slovenske filozofije. Pravzaprav sta tu dva začetka. Najprej imamo opravka z začetkom tradicije filozofskih piscev slovenskega rodu, ki pa ne pišejo v slovenščini. Začetnik te tradicije je Herman Koroški, ki piše v latinščini v okviru t. i. Chartrške šole v 12. stoletju. Drugi začetek pa se nanaša na slovenske filozofske pisce, ki so pisali v slovenščini. Šele tu seveda lahko govorimo o slovenski filozofiji v pravem pomenu besede, zato me je zanimal zlasti ta drugi začetek. Analiziral sem vse znane tekste v slovenščini od Brižinskih spomenikov dalje (skupaj več kot 160 besedil), v katerih sem iskal kronološko prvi filozofski odlomek v slovenščini. Našel sem ga v delu Matije Kastelca »Nebeški cilj« iz leta 1684, iz časa katoliške obnove torej. Kar je morda nekoliko presenetljivo za današnje protubarjansko usmerjeno dožemanje, je, da v naši obsežni protestantski

produkciji takšnega odlomka ni in tudi ne bi mogel nastati, ker je bil v tistem času poučarek na značilni protestantski antifilozofski drži (pomislimo na Luthrov odnos do Aristotela) in na svetopisemskih utemeljitvah, ne pa na filozofskih premislekih, ki temeljijo na razumu kot takem. Razsežnost naravnega razuma je bila za protestanta tako zelo zaznamovana z izvirnim grehom, da jo je lahko le zavračal. Katoliška obnova se je pravzaprav ravno vzpostavila na vnovičnem pozitivnem vrednotenju razuma, tako da na neki način ne preseneča, da je šele v njeni slovenski knjižni produkciji najti začetek slovenske filozofije v strogem pomenu.

Kaj pa sodobna slovenska filozofija?

Med sodobnimi slovenskimi filozofi bi omenil dr. Antona Stresa, predvsem njegovo delo »Človek in njegov Bog«, osnovano na predpostavkah transcendentnega tomizma, ki je bilo zame pomembna spodbuda pri odločanju za študij filozofije. Umestilo me je v slovensko tomistično tradicijo, ki se nepretrgano vleče od Kastelca dalje. Zdi pa se mi, da ima sodobna slovenska filozofija, še posebej tista, ki nastaja zunaj katoliškega okvira, to težavo, da se ne navezuje na daljšo tradicijo slovenske filozofije, premalo raste iz nje. Zato je tudi premalo izvirna in budi premalo resnega zanimanja v širšem prostoru. Temu se ne smemo čuditi, saj, kot je bilo rečeno, je ta tradicija v glavnem neraziskana. Iz tega razloga sem jo začel raziskovati.

Sodite med katoliške intelektualce. Kako gledate na razmerje med vero in razumom? Zdi se, da je kljub poskusom zблиževanja po 11. septembru 2001 prepad med njima še vedno velik ...

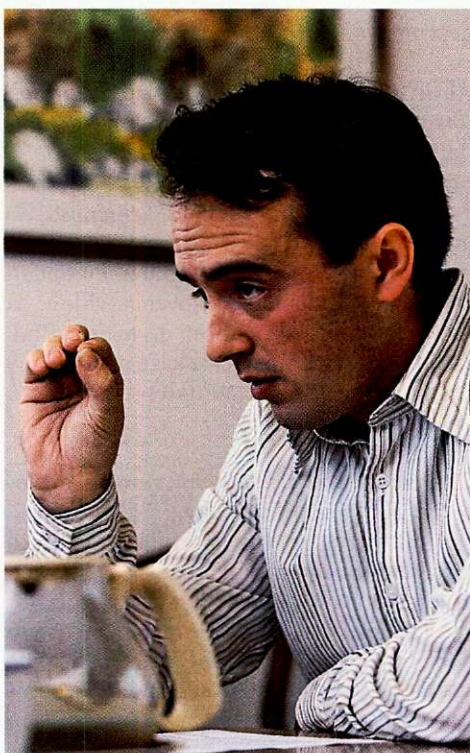
V tej zvezi velja omeniti papeževo predavanje v Regensburgu, kjer so bile izrečene kritične besede na račun islama in Mohameda, ker naj bi bil islam vera, ki odmišlja razum, saj je v njem absoluten poudarek na veri. To pa je tudi kritika na račun sodobnih krščanskih tokov. Papež Benedikt XVI. je na tem predavanju kakor tudi še marsikje poudaril vlogo logosa oz. razuma pri podajanju ▶

► krščanskega oznanila. S tem se globoko strijnam kakor tudi z zelo podobnimi poudarki okrožnice papeža Janeza Pavla II. »Vera in razum«. V tem vidim ključno točko filozofije nasploh. Zdi se mi, da prav razmerje med vero in razumom opredeljuje razliko med srednjeveško in novoveško filozofijo. V srednjem veku, zlasti v aristotelsko zaznamovani misli sv. Tomaža Akvinskega, srečamo izrazito sintezo vere in razuma, v novem veku pa ta sinteza razpade. Na eni strani nastane goli fideizem (Luther), na drugi pa goli racionalizem (Descartes). Na eni strani ostane gola verujoča, hrepeneča in upajoča eksistenca, na drugi pa izčiščena in hladna formalistična znanost. Prepad med njima, ki ga je definitivno zasekal Kant z ostro ločitvijo teoretičnega uma od praktičnega, je pripeljal do sedanjega stanja radikalne kaotizacije življenja, o kateri sem govoril na začetku. Eksistencialni kaos je šel tako daleč, da smo pri sodobnem človeku priče izgubi zavesti o temeljnih identitetah: narodni, družinski, spolni. Da bi presegli to stanje, v katerega nas je pahnila moderniteta, smo sedaj poklicani tudi k vzpostavitvi sodobne sinteze vere in razuma.

Kot filozof in pedagog ste poučevali filozofijo najprej na Škofijski klasični gimnaziji v Ljubljani, sedaj pa na mariborski škofijski gimnaziji. Kako gledate na vlogo zasebnega šolstva?

Zasebno šolstvo je sedaj zelo pod pritiskom. Ukrepi, ki jih vlada predlaga, želijo normalizirati stanje zasebnega šolstva v Sloveniji. Jasno je, da zasebno šolstvo pri nas nazaduje, številčno je praktično neobstoječe v primerjavi z drugimi državami Evropske unije. Vladni ukrepi na žalost niso naleteli na pozitiven odziv. Postavlja se vprašanje, zakaj tako buren odziv na to. To verjetno ni samo problem nekdanjih socialistič-

obče in skupno: ideja. Kar je torej splošno (*communis*). Posameznika je zato treba razlastiti tistega, kar mu je lastno (kar je torej zasebno), da bo prišel na raven ideje, da bo postal obči. Levičarstvo in komunizem kot njegova skrajna konsekvence se v tem smislu zdita temeljna oblika s platonizmom zaznamovanega modernega mišljenja, ki je danes še vedno na svojem razlaševalnem pohodu po Evropi. Metode so drugačne, bolj subtilne kot v revolucijah 20. stoletja, toda cilj je isti: radikalna duhovna in materialna razlastitev človeka, kar v zadnji posledici pomeni njegovo smrt. Uprli bi se mu verjetno lahko le z vrnitvijo k temeljnemu viru predmoderne, srednjeveške, na konkretnost pozorne misli, t.j. k Aristotelu.

Sindikata s svojim delovanjem v zadnjih mesecih v resnici spodbuja uvajanje šolnin, kar je nekoliko nenavadno početje za sindikat.

nih držav, ampak širše Evrope. Vse, kar je zasebno, je vrednoteno kot nekaj negativnega, dobro je splošno oz. javno. Če mi dovolite globljo interpretacijo tega stanja, bi rekel, da gre to levičarsko tendenco sedanje evropske kulture verjetno razumeti v okviru modernitete kot težnje k izgubi konkretnih identitet, o čemer sem ravno prej govoril. Moderniteta nam od vsega svojega začetka, ki bi ga lahko do neke mere videli v antiaristotelskem nastopu renesančnega platonizma, pravi, da ni dobro to, kar je lastno meni, tebi, njemu, pač pa je dobro to, kar je

Ali bi lahko rekli, da razvoj zasebnega šolstva pravzaprav koristi javnemu šolstvu?

Zasebno šolstvo, s tem ko zagotavlja alternativne pedagoške pristope, zagotavlja tudi konkurenco. Javna šola se začne zgledovati po vzorcih iz zasebne šole in obratno. Oboje se torej dopolnjuje. Gre torej za zdravo tekmovalnost in konkurenčnost, ne toliko gospodarskega, ampak predvsem programskega in vsebinskega značaja. Brez notranje konkurence in medsebojnega bogatenja si ne morem predstavljati razvoja javnega šolstva in šolstva nasploh.

Ste tudi zato podpisnik izjave »Za pravično in kakovostno šolstvo«?

Tako je. Pravzaprav smo podpisali dve izjavi. Ena je bila bolj kritika izjav Sindikata vzgoje in izobraževanja (SVIZ), druga pa je prinašala pozitivno vizijo v zvezi s tem. Po eni strani gre tudi za reakcijo na gonjo proti zasebnemu šolstvu, ki očitno zasleduje ideološke, če že ne kar strankarskih ciljev.

Pogosto se pojavlja zmotno mišljenje in tudi zavajanje, da država financira zasebne šole, v resnici pa financira samo javno priznani program, ki ga financirajo zasebne šole. Je mogoče reči, da pri nas ni pravih zasebnih šol?

Naše zasebne šole izvajajo, kot ste rekli, javne programe, pri tem pa morajo starši kriti 15 odstotkov stroškov izvajanja programa, kar pomeni ravno toliko več stroškov, kot jih plačujejo starši otrok, ki se šolajo v javnih šolah. Ustanovitelj seveda krije vse druge stroške, na primer prostore, materialne pogoje itd. Ali se sme takšna šola imenovati zasebna ali ne, je zanimivo vprašanje, kajti sedaj nimamo šole, ki bi oblikovala pouk mimo javnih predpisov. V primeru katoliških gimnazij lahko rečem, da gre za povsem običajne gimnazije, ki se od državnih razlikujejo le po nekaterih dejavnostih in specifičnih poudarkih znotraj učnega programa.

Kako komentirate dejstvo, da zakonski ureditvi, ki predvideva 100-odstotno financiranje izvajanja programov na zasebnih šolah, nasprotujeta tako SVIZ kot Dijaška organizacija Slovenije?

Po svoje me preseneča, da ti dve organizaciji, ki bi morali braniti splošno dobro, tako odločno nasprotujeta spremembam, ne da bi se posvetovali z zasebnimi šolami in upoštevali naše argumente. Ti dve organizaciji naj bi zastopali celoto šolstva, v resnici zastopata zelo ozek in determiniran pogled. Razlogi za to so očitno politični. Jasno je, katera politična opcija stoji za tezami, ki jih zastopata obe organizaciji.

Obe organizaciji sta še nedavno izrazili nasprotovanje šolninam, odprava financiranja izvajanja programov zasebnih šol pa bi pomenila uvedbo šolnin ...

Natanko tako. Že večkrat je bilo v javnosti poudarjeno, da sindikat s svojim delovanjem v zadnjih mesecih v resnici spodbuja uvajanje šolnin, kar je nekoliko nenavadno početje za sindikat.

Peticijo »Za kakovostno javno šolstvo« je podpisalo okrog sedemdeset tisoč ljudi. Menda naj bi se bili podpisi zbirali na precej nekorekten način, tudi na upokojenskih

izletih in celo med dijaki, ki naj izjave sploh ne bi bili prebrali ...

O zbiranju podpisov sem slišal od precej oseb, zaposlenih v javnem šolstvu. Podpisi so se zbirali celo pri pouku, med dijaki, podpisi profesorjev so bili zbrani s pomočjo groženj o izgubi službe in tako naprej. Govoric sicer nisem šel preverjat, vendar ljudem, ki so mi to povedali, zaupam in verjamem, da so govorili resnico. Teh sedemdeset tisoč podpisov se mi torej ne zdi prav močan dokaz, da za tezami, ki jih zagovarja SVIZ, stoji velika večina slovenskega šolstva. Kvečjemu gre za demagogijo.

Kaj pa bi pomenilo za Slovenijo, če bi se prihodnja oblast odločila za popolno odpravo financiranja programov zasebnih šol?

V tem primeru bi zasebno šolstvo povsem izginilo, kar bi bilo narejeno na škodo slovenskega šolstva nasploh. Drugič pa je vprašanje, kdo v Sloveniji bi se s tem strinjal. Zasebnih šol je že tako malo in potem bi še na obstoječih morali plačevati velikanske šolnine, če bi že obstajale. Ne morejo vsi starši dati otroka tja, kamor želijo. Marsikateri katoliški učitelj bi si želel poučevati na katoliški šoli, pa že zdaj na njih ni dovolj delovnih mest.

Menite, da je nasprotovanje 100-odstotnemu financiranju tudi posledica tega, da je večina zasebnih šol v Sloveniji ustanovila Cerkev? Ne nazadnje je do leta 1996 tedanja oblast omogočala stoodstotno financiranje programov šol, ki so bile ustanovljene do sprejetja tedanje šolske zakonodaje.

Res je. Gre za protislovno delovanje sedanjne opozicije, ki je bila tedaj na oblasti in je tedaj podprla stoodstotno financiranje programov tudi na katoliških šolah, sedaj pa temu nasprotuje, češ da gre za kršenje načela ločitve Cerkve in države. Sploh se mi zdi, da ta retorika, ki se sklicuje na antiklerikalizem, temelji na zaostrovanju kulturnega boja, ki ga izvaja zlasti levica, in to dogajanje interpretira na delitev med tiste, ki so za Cerkev, in tiste, ki so proti njej. To seveda kaže na nedoraslost naše leveice temeljnim načelom političnega grupiranja v tradicionalno demokratskih državah (ZDA, Velika Britanija). V demokraciji pač ni smiselna grupacija političnih taborov na podlagi religiozних načel, saj parlament ni ustanovljen, da bi v njem razpravljali o teologiji, pač pa o »zemeljskih stvarnostih«. Parlament ni cerkveni zbor. Zanimivo pa je, da mu to naravo v Sloveniji vsiljuje prav ateistična levica.

Kako pa je financiranje zasebnih šol urejeno v drugih državah? Nekje je bilo omenjeno, da tudi v tradicionalno laični Franciji država stoodstotno financira zasebne šole.

V demokraciji ni smiselna grupacija političnih taborov na podlagi religiozних načel, saj parlament ni ustanovljen, da bi v njem razpravljali o teologiji.

Tudi jaz sem zasledil ta podatek. Zaradi tega ni prišlo tam do nobenega kolapsa javne šolske mreže. To je ukrep, ki je znan za celo vrsto evropskih držav. Drugačen primer pa je Italija, kjer zasebno šolstvo ni neposredno financirano. Delno so financirani samo starši, ki dajejo otroke v zasebne šole. To pripelje do situacije, da je zasebno šolstvo zaradi tega manj kakovostno in da so te šole samo neke vrste »tovarne diplom« oz. »diplomifici«, kot pravijo v Italiji. Ker morajo nekako preživeti, dobiti zadostno število dijakov, morajo nato pragmatično ponuditi protiuslugo. Takšno lahko postane zasebno šolstvo pri nas, če ga država ne bo podprla.

V zadnjem času se je pojavila še ena peticija, in sicer v zvezi z metodami dr. Igorja Lukšiča, ki je študente FDV pošiljal v cerkve na dan predsedniških volitev. Vaš komentar.

Te metode me spominjajo na delovanje obveščevalnih služb v prejšnjem režimu. Ne moremo sicer obojega izenačiti, je pa veliko podobnosti. Dejstvo je, da če nekdo znotraj

šolskega programa pošilja ljudi opazovat in poslušat kamorkoli, ne da bi o tem obvestil tistega, ki je predmet raziskave, in da je to še nazorsko obarvano, postane tak prijem vsekakor etično zelo vprašljiv. Če se večkrat postavlja vprašanje ločitve Cerkve od države, je treba v takem primeru reči tudi kaj o ločitvi neke druge verske skupnosti od države, namreč »komunistične cerkve«.

Menite, da bo šolstvo kdaj nehalo biti epicenter kulturnega boja?

Šolstvo bi nehalo biti tak epicenter v trenutku, ko bi se odpravil predsodek pred zasebnim, ki je pogojen z moderniteto kot tako in prav posebej z marksistično mislijo kot njenim zadnjim dometom. V takem primeru bi nastala situacija, ko bi vsak nazor oblikoval svojo šolo in bi zaživela strpnost ter pluralizem. Vsak bi tako lahko izrazil svojo konkretno identiteto na šolskem področju. Dokler pa se vzpostavlja diktatura javnega in etatizem, ko je zasebno obravnavano kot nebodigatreba, potem je tu situacija, ki omogoča kulturni boj. **D**

Koncentracijsko taborišče
Strnišče pri Ptujju OZNA

dne 5.8.1945

Zupnijskemu urasdu sv. Lovrenc:

Javljamo Vam, da Vam posiljamo sledece osebe za pokopati:

1. Snajder Jozef roj. 6.12.1872 v Altlag /kocevje / starostna oslabeledost
2. Patis Simon roj. 18.9.1862 v Maribor u " " "
3. Roter Ivan " 25.12.1868 v Jeredini " " "
4. Dermazek Aleksandrina roj. 12.8.1868 v Oroslavi /Hrvatska " " "
5. Gel Ana roj. 29.6.1904 v Mariboru Griza
6. Gasnik Fridrih roj. 26.6.1944 v Tante "
7. Senekovic Hajnrih roj. 12.4.1945 v Ptujju "

Določeno dne 1945
 Resolucija
 Smrt fašizmu ... svoboda rodu

Administrator:

Milko Mikola

Dokument Ozne, ki je svoje taborišče v Strnišču uradno imenovala Koncentracijsko taborišče Strnišče pri Ptujju

Komunistična taborišča smrti

V. M., foto: arhiv Demokracije

Zgodovinar dr. Milko Mikola, vodja sektorja za popravilo krivic in za narodno spravo na ministrstvu za pravosodje, je izdal knjigo *Dokumenti in pričevanja o povojnih koncentracijskih taboriščih v Sloveniji*.

Pred enim letom smo pisali o knjigi *Dokumenti in pričevanja o povojnih delovnih taboriščih v Sloveniji*, ki jo je izdalo ministrstvo za pravosodje, v kateri je objavljenih 80 faksimilov dokumentov, katerih izvornike hrani Arhiv Republike Slovenije. Njim je avtor dr. Milko Mikola, vodja sektorja za popravilo krivic in za narodno spravo, dodal še 30 faksimilov pričevanj nekdanjih obsojencev na prisilno, poboljševalno in družbeno koristno delo, ki so v gradivu vladne komisije za izvrševanje zakona o popravilu krivic.

70 faksimilov pričevanj Zdaj je dr. Mikola izdal naslednjo

tovrstno knjigo *Dokumenti in pričevanja o povojnih koncentracijskih taboriščih v Sloveniji* (tudi to je izdalo ministrstvo za pravosodje). To je prva knjiga, namenjena povojnim komunističnim koncentracijskim taboriščem, saj so v njej obdelana taborišča v Strnišču (Šterntal) pri Ptujju, Hrastovec v Slovenskih goricah, Brestrnica pri Mariboru in Filovci v Prekmurju. Sledila ji bo knjiga, ki bo govorila o koncentracijskih taboriščih na Teharjah pri Celju in v Šentvidu pri Ljubljani.

V knjigi je objavljenih 70 faksimilov pričevanj nekdanjih internirancev. Večino jih je zbrala komisija za izvajanje zakona o

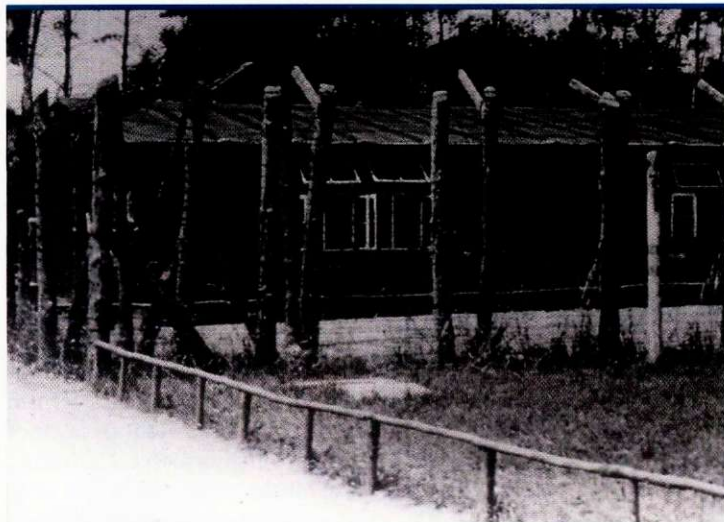
popravilo krivic. Dr. Mikola jim je dodal še 40 faksimilov dokumentov, ki so po vojni nastali v zvezi s koncentracijskimi taborišči v Sloveniji. Vsi se nanašajo na Strnišče in Hrastovec. Uvodoma je objavljen njegov prispevek o koncentracijskih taboriščih za pripadnike nemške in madžarske narodnosti v Sloveniji leta 1945.

Med objavljenimi dokumenti iz leta 1945 je tudi tisti, zdaj že razmeroma znan, ki ga je 13. junija 1945 napisal Mitja Ribičič in ga poslal svojemu šefu Ozne Ivanu Mačku - Matiji. V njem je med drugim zapisal: »Primeren logor sva s tov. Stjenjko /Bojan Polak - Stjenka, načelnik Knoja/ našla.

Ima 7 km² ter lahko sprejme po oceni na oko najmanj 20-25 tisoč Švabov. To bi bil centralni logor, pripraviti pa bo treba nekaj baz za zbiranje, ker bo drugače težko vse naenkrat trpati v ta logor brez priprave.«

Uničevanje nemške manjšine

Uvajanje povojnih koncentracijskih taborišč za pripadnike nemške manjšine v Sloveniji je bilo neposredno povezano z izvajanjem njihovega izгона iz Slovenije. V skladu s tezo o kolektivni krivdi celotne nemške manjšine za storjene zločine nacistov nad pripadniki jugoslovanskih narodov je vodstvo Demokratične

Strnišče, najprej nemško, po vojni pa še komunistično taborišče

federativne Jugoslavije že novembra 1944 sprejelo odločitev o izgonu vseh njenih pripadnikov iz Jugoslavije in o zaplembi njihovega premoženja. Pri zaplembi precej premoženja (npr. tovarne ali Škofove zavode v Šentvidu), in to so zdaj zaplenili še komunisti.

Izgona in s tem tudi zaplembe premoženja so bile oproščene samo tiste osebe nemške narodnosti, ki so lahko dokazale, da so se aktivno vključile v »narodnoosvobodilno gibanje jugoslovanskih narodov«, ter državljani nemške narodnosti zavezniških in nevtralnih držav. Ker so te pogoje izpolnjevali le redki, je to pomenilo, da je bila za izgon in zaplembo premoženja obsojena celotna nemška manjšina v Jugoslaviji in s tem tudi v Sloveniji. Hkrati z izgonom in zaplembo premoženja so izgubili tudi jugoslovansko državljanstvo, kar se je uradno zgodilo šele 4. de-

cembra 1948, ko je začel veljati zakon o spremembah zakona o državljanstvu FLRJ.

»Slovenska narodna čast« Za izvedbo načrta o izgonu pripadnikov nemške manjšine so tako kot drugod po Jugoslaviji tudi v Sloveniji zanje ustanovili koncentracijska taborišča. Na območju celotne Jugoslavije naj bi jih bilo v obdobju 1944–1948 sedemdeset. Osrednje koncentracijsko taborišče za Nemce iz celotne Slovenije je Ozna ustanovila v Strnišču pri Ptujju, druga pa so bila v Hrastovcu, v Brestrnici, na Studencih pri Mariboru in na Teharjah. Poleg teh koncentracijskih taborišč je imela Ozna še nekaj t. i. zbirnih baz, od koder so internirance vodili v Strnišče in v druga taborišča. Takšne manjše zbirne baze so ustanovili na Teznem in v Kamnici pri Mariboru, Slovenskih Konjicah in Hrastniku.

Poleg pripadnikov nemške manjšine so v ta taborišča zapirali tudi Slovence, ki jim je novi komunistični režim očital, da so se med vojno s svojimi dejanji prekršili zoper »slovensko narodno čast«. V teh taboriščih so čakali na »sojenje« pred »Sodiščem slovenske narodne časti«.

V Hrastovcu in Strnišču so bili poleg pripadnikov nemške manjšine in Slovencev zaprti tudi pripadniki madžarske narodne manjšine iz Prekmurja.

Umori v Strnišču Zaradi gneče in slabih higienskih razmer so se v taborišču v Strnišču začele širiti nalezljive bolezni, kot sta griza in celo tifus. Mnogo zapornikov

Iz Šterntala na Pohorje

Zapornike iz koncentracijskega taborišča v Šterntalu je Ozna jeseni 1945 morila tudi na Pohorju nad Hočami. Enega takšnih »transportov« iz taborišča na Pohorje je v svoji knjigi *Iz dnevniških zapiskov mariborskega oznovca* (1990) podrobno opisal Zdenko Zavadlav, ki je takrat kot oznovec sodeloval pri pomoru.

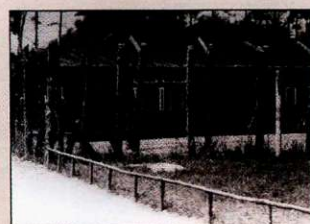
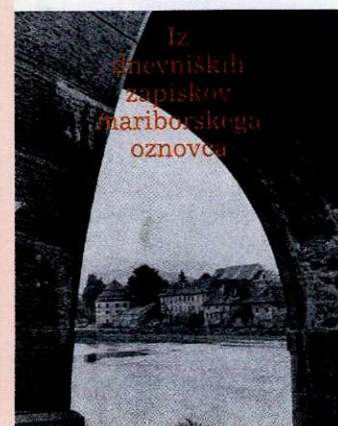

Jeseni 1945 je Ozna na Pohorju nad Hočami, pod kmetijo Zgornji Brnik, pomorila večje število zapornikov iz taborišča Šterntal. Morišče je bilo v kotanjestem spodnjem robu travnika (slikano 10. maja 1989).

Zdenko Zavadlav

Zdenko Zavadlav

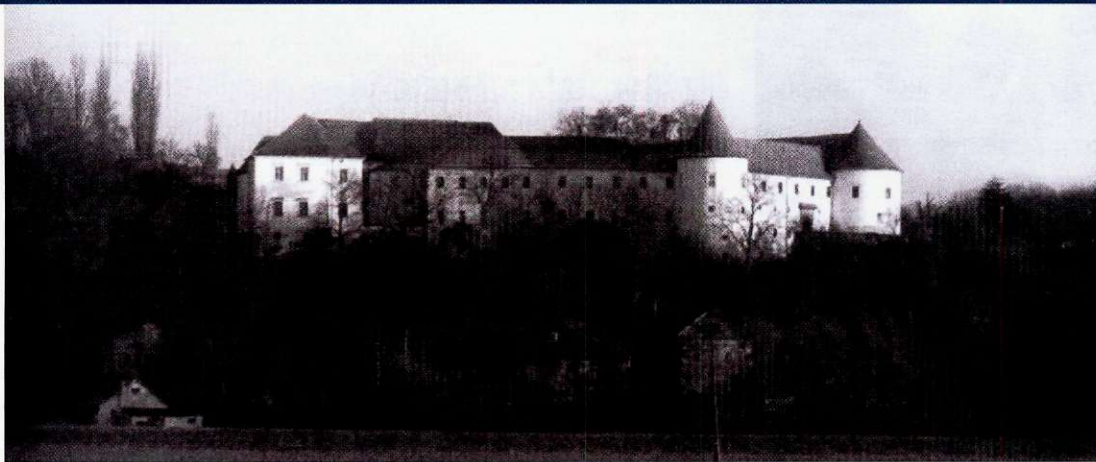
**DOKUMENTI IN PRIČEVANJA
O POVOJNIH
KONCENTRACIJSKIH
TABORIŠČIH V SLOVENIJI**

Zbral in uredil: dr. Milko Mikola

je zaradi izčrpanosti in bolezni umrlo. Po navedbi ene od zapornic so tiste, ki so zboleli za tifusom, zmetali iz barak v obcestni jarek. Danica Emeršič Petrovič se spominja: »Če je kdo umrl čez dan, je do noči ležal za plotom, vsem na očeh. Ponoči so mrličje odnesli v najbolj slabih, nič pobarvanih krstah do groba, če to ni bila sigurno jama, ker so se neverjetno hitro vrnili po naslednjega z isto krsto ...« Omenila je tragično usodo družine Pučko iz Sv. Jakoba, ko so otroci izgubili oba roditelja: »Gospa Pučko iz Sv. Jakoba je bila v lagerju s petimi sinovi. Ponovno je bila noseča pet

mesecev. Močno je krvavela, šele ko je padla v nezavest, so jo odpeljali v bolnico Ptuj, kjer je še isti dan umrla. Mož se je sam vrnil s petimi otroki domov in tudi on umrl štirinajst dni po vrnitvi.«

Ropot mrliškega vozila Marija Žoher iz Slovenj Gradca o Strnišču: »Tam smo doživljali nedopovedljive grozote. Naša družina je stanovala v baraki št. 12. Spominjam se okroglega stolpa, ki je bil namenjen mučenju, in od tu so se ponoči slišali kriki. V baraki so nas ponoči polivali z mrzlo vodo, čeprav so bili med nami otroci, ki še niso bili stari dve leti. Hranili ▶

V gradu Hrastovec so uničevali Madžare.

► so nas trikrat dnevno. Dobivali smo nekaj žlic krompirjeve juhe. Mučili so nas tudi tako, da so nas postavili lačne in slabotne na vroče junijsko sonce, dokler se nismo onesvestili. Ponoči smo trepetali ob kričanju ljudi, ki so jih mučili, in bali smo se, da so med njimi tudi člani naše družine. Ženske smo bile ločene od moških. Vse dni nas je spremljal ropot mrliškega vozila in jahanje na konju skozi taborišče.

Po pripovedovanju župnika iz Sv. Lovrenca na Dravskem polju, v čigar faro je koncentracijsko taborišče Strnišče spadalo, se je zaradi malomarno pokopanih žrtev taborišča ali pa celo samo zavrženih trupel v njegovi okolici začel širiti neznošen smrad, zato so mrliče od 5. avgusta 1945 začeli voziti na pokopališče v Sv. Lovrenc.

Hrastovec V dokumentih Ozne je obstoj koncentracijskega taborišča Hrastovec prvič omenjen v poročilu načelnika Ozne za mesto Maribor Majhna 13. junija 1945, v katerem načelstvu Ozne za Slovenijo v Ljubljani sporoča: »Po slednjih direktivah, ki smo jih sprejeli od tov. Kidriča, tov. Cirila Ribičiča in tov. sekretarja CK KPS delamo na organizaciji logorjev za totalno počiščenje nemškega elementa v mestu. V

ta namen smo organizirali posebni logor v gradu Hrastovec v bližini Sv. Lenarta v Slovenskih goricah.«

Jozsef Biró iz Genterovcev: »Kolona tovornjakov je krenila iz Lendave. Naenkrat smo zaznali, da so se vozila ustavila. Bili smo pri hotiškem mostu čez Muro, ki so ga med vojno zgradili Rusi. Na drugi strani mostu so stali hrvaški vojaki, ki nam niso dovolili čez most. Morda nam je prav to rešilo življenje. Mnogim od nas so namreč še kako znane usmrtitve pri Ljutomeru. Ne vem, kod so nas vozili pod okriljem noči, toda naslednje jutro smo se znašli pred hrastniškim gradom. Tu so nas sprejele osebe, ki so se iz ljudi prelevile v živali. Niso nam dovolili, da bi šli do gradu po cesti, ampak so nas primorale, da smo se plazili po štirih po strmem, z grmičevjem in robidovjem poraščenem grajskem hribu. Grozno in srce parajoče je bilo poslušati več sto otrok in mater. Pomagal sem noseči materi navkreber, ob naju pa sta se plazila pek Gönc, star okrog 70 let, in njegova žena. Ubogi ženi so padla očala na tla in vojak, ki je stal v neposredni bližini, jih je hote pohodil. Zaradi tega dogodka se je v meni naselil strah, ki se ga nisem otresel do današnjih dni,

pojavi pa se vsakokrat, ko vidim oboroženega vojaka.«

Martin Masten je o razmerah v Hrastovcu povedal: »Posebno stari ljudje so umirali kot muhe proti koncu jeseni. Skoraj vsak dan so prinašali v rjuhi iz sob štiri do šest mrtvih v mrtvašnico ali umirajoče. Na dvorišču gradu sem večkrat videl umirajočega v nekem kotu. Videl sem umirajočo žensko, katera je bila razgaljena in vsa pomazana z drekom, urinom in krvjo. Na tej umazaniji na telesu so se pasle mnoge muhe.«

Knjiga, ki izstopa Mikolova knjiga o komunističnih koncentracijskih taboriščih v Sloveniji po vojni je ena tistih knjig, ki izstopajo iz množice zgodovinskih knjig naših zgodovinarjev. V njej je namreč prikazana tema, ki doslej širše še ni bila ne raziskana in ne publicirana. Knjiga je pomembna tudi zaradi jasne terminologije, saj v zgodovino-pisno publicistiko vnaša termin koncentracijska taborišča tudi za povojno dogajanje v Sloveniji, kar doslej ni bil običaj, saj se je doslej največkrat uporabljal pojem »zbirna taborišča«. Kako se naši zgodovinarji izogibajo tej in podobnim temam, naj pove podatek, da je leta 2003 v Kidričevem izšla knjiga *Zgodovina Kidričevega*, v kateri avtorica Irena Mavrič niti z besedico ni omenila, da je bilo tam po vojni komunistično koncentracijsko taborišče, ki ni bilo ne majhno in ne kakšen počitniški tabor, ampak je šlo za uničevalno taborišče, ki je vzelo življenje velikega številu ljudi, razmere v njem pa so bile grozljive. ■

**Radio Ognjišče v sredo,
28. novembra, praznuje
srečni 13. rojstni dan!**

**Na ta dan ste povabljeni na dan
odprtih vrat in ob 12h k sv. maši
v Zavod sv. Stanislava.**

Praznujte z nami!

Vaši radijci

RADIO OGNJIŠČE

 **RADIO
ZELENI VAL**
93.1 & 97.0 Mhz

ALPE ADRIA "ZELENI VAL" d.o.o., Spodnja Slivnica 16, 1290 Grosuplje

Za čistejše izgorevanje

Prima - novo kurilno olje

Novo kurilno olje je prihranek za vas in okolje. Izboljšali smo njegovo kakovost, zato izgoreva bolj čisto, s tem pa povečuje izkoristek in zaščito vašega ogrevalnega sistema.

Z njim boste prihranili tako pri vzdrževanju naprav kot pri porabi goriva. Prima, kajne?

080 22 66 www.petrol.si/primakurilnoolje

PETROL

Proti Terčeljevemu spomeniku

V. M., foto: arhiv Demokracije

V Vipavski dolini so v kratkem času že drugič preprečili postavitev spomenika svojemu rojaku. Po banu Marku Natlačenu v Vipavi so zdaj preprečili postavitev spomenika duhovniku in narodnjaku Filipu Terčelju še v Ajdovščini.

Danes le malo ljudi ve, kdo je bil Filip Terčelj. Rodil se je v Grivčah, 2. februarja 1892, kot prvorojenec, ki mu je sledilo še več otrok; za domače in vaščane je bil Lipče. Osnovno šolo je obiskoval v Šturjah, trinajstleten pa odšel v gimnazijo v Zavodu sv. Stanislava v Šentvidu pri Ljubljani. Končal je študij teologije in leta 1917 postal duhovnik. Po štiriletnem kaplanovanju v Škofji Loki so mu predstojniki svetovali, da nadaljuje študije, in odšel je v Köln, kjer je dosegel profesuro na Socialno-pedagoški fakulteti. V tem času je skrbel tudi za slovenske izseljence, posebno rudarje na Vestfalskem, in zanje ustanovil prvo zasebno šolo. Udeležil se je še študijskih

tečajev za delo v kulturno-prosvetnih ustanovah.

Organizator narodnih društev

Vleklo ga je med njegove ljudi, na Goriško, ki je po prvi vojni pripadla Italiji. Obogaten z novimi izkušnjami in zamislivi je prišel leta 1922 v Gorico, kjer je postal katehet in duhovni vodja v Alojzijevišču. Na temeljih že pred vojno dokaj razvejenega društvenega življenja v okviru Slovensko krščansko-socialne zveze (pododbor za Primorsko je leta 1918 z izgubo povezave s slovenskim krovnim društvom razpadel) je bila konec leta 1922 ustanovljena nova Prosvetna zveza, Terčelj pa izvoljen za glavnega tajnika. Postal je njena gonilna

sila. S sistematičnim organiziranjem okrožnih odborov in z ustanavljanjem društev vsepovsod, tudi v najbolj odročnih krajih, je v petih letih – do prisilnega razpusta leta 1928 – nastalo 19 odborov s 136 društvi in 32 samostojnimi krožki, torej 168 prosvetnih enot z okrog 12000 člani. Imeli so še Podzvezo v Trstu, ki je svoje delo razširila na Notranjsko. Terčelj je največkrat sam v imenu Centralnega odbora obiskoval društva, predaval in pregledoval njihovo delovanje, svetoval – tako glede organizacije kot glede čisto praktičnih napotkov, npr. o pripravi odra ... Prosvetna zveza je v tem času izdajala svoj mesečnik *Naš čolnič* (v 3000 izvodih), ki ga je Terčelj urejal in v glavnem

tudi sam pisal. To njegovo obsežno publicistično delo vključuje socialno-vzgojne in pedagoško-psihološke ter kulturne članke pa tudi črtice. Kaj vse se je dogajalo v okviru teh društev? Tečaji, predavanja, prosvetni večeri, tekme, igre, koncerti, telovadni nastopi, ustanavljanje knjižnic.

Prosvetljeval je s pisanjem

Kot zelo cenjen govornik in pridigar je imel nešteto govorov in pridig po vsej deželi. Ljudje so ga poslušali nepremično – njegova beseda, domača in prisrčna – je segala v srce, duhovno in narodno dvigala ter opogumljala.

Terčelj je tesno sodeloval tudi z Goriško Mohorjevo družbo vse od

Šturje so del Ajdovščine.

ustanovitve leta 1924 in postal član njenega uredniškega odbora. V prve koledarje je prispeval članke, črtice in pesmi. V tej založbi je v tem času izdal dve knjigi: *Za domačim ognjiščem* (vzgojna čitanka) in *Mati uči otroka moliti* (katekizem za najmlajše). Obe izpostavljata socialne, narodne ter etične vrednote in sta nosili slovensko besedo – tudi najmlajšim. Da bi se v cerkvi in zunaj nje gojila slovenska pesem, je skupaj z Jožkom Bratovšem in s skladateljem Vinkom Vodopivcem prispeval izdajo treh liturgičnih pesmaric v letih 1929 do 1933: *Božji spevi*, *Gospodov dan* in *Zdrava Marija*. Sam je napisal liturgične uvode in besedila pesmi, skupaj 114. Te pesmi prepevamo še danes. Bil je avtor ali sodelavec še pri mnogih drugih publikacijah.

Trn v peti Italijanom V tem času je doživljal že tudi velike stiske zaradi političnega preganjanja. Med vidnejšimi, ki so »ustavljali proces italijanizacije«, je bil vsekakor Filip Terčelj, na katerega je italijanska oblast budno pazila in ga februarja leta 1930 klicala na zagovor, češ da širi med mla-

še Filipa Terčelja in Lojzeta Brautuža z obtožbami, da sta bila v telnih stikih s priprtimi, opravljala panslavistično in iredentistično propagando itd. Aretacije so bile povezane z nečloveškimi izsiljevanji in mučenji. Obsodili so ga zaradi delovanja med mladino, ker so se druge obtožbe izkazale za neutemeljene. Terčelja so zaprli najprej v goriške sodnijske zapore, nato pa premestili v koprsko ječo, v temnico. Ta mučenja so ga psihično in fizično spravila na rob. O tem govorijo nekateri zapiski italijanskih upravnih in sodnih ustanov in nekaj ohranjene korespondence. Junija je bil obsojen na petletno izgnanstvo v Campobasso jugovzhodno od Rima. Tam je živel brez dohodkov, nazadnje je ostal celo brez samostanske celice, ki so mu jo sprva dodelili. V tej osamljeni zavrženosti mu je bilo žal, kot pravi v pismu domačim, da kot duhovnik ne more beračiti ...

Umik z Goriškega Po posredovanju cerkvenih oblasti so ga po enem letu pomilostili. Vrnil se je na Goriško, toda oblast mu ni več dovolila, da bi prevzel še tako skromno službo med Slovenci. Tega ni smel storiti niti v Ajdovščini, kamor ga je vabil oboleli župnik Josip Fon. Spet je živel brez dohodkov, vrnil se je domov. Grozila mu je nova aretacija (za vsak njegov korak in besedo so iskali politično ozadje). Tako se je nekajkrat skrtil pred fašisti in aprila 1934 (opozorjen, da bo aretiran) se je umaknil v Jugoslavijo, v Ljubljano.

Tudi v Ljubljani mu ni bilo lahko; za silo si je uredil življenje. Od jeseni 1934 je poučeval nemščino in verouk na II. državni (poljanski) gimnaziji, stanoval pa je v nekdanji šentpeterski vojašnici, tedaj spremenjeni v umobolnico, kjer je opravljal službo hišnega duhovnika. Zbiral je dijake in prirejal glasbeno-gledališke predstave – zanje je pisal dramske prizore in tudi glasbo. Dijakom je pomagal tudi gmotno, posredoval pa za ljudi, ki so imeli težave z oblastmi. Nastopal je na shodih in taborih, kjer je opozarjal na položaj primorskih Slovencev. Vendar sta ga mučila domotožje in potrnost, saj se ni počutil domačega, domov pa ni smel.

Šturska cerkev sv. Jurija je tesno obdana z domačijami.

Štunci so Terčeljev kip želeli postaviti na Cankarjevem trgu.

Profesor in pisatelj Po italijanski okupaciji Ljubljanske pokrajine je bil tri mesece zaprt, izgubil je službo in stanovanje. Pomagali so mu ljudje, ki jim je prej sam izkazoval pomoč, na primer družina Toneta Tomšiča. Kasneje so ga neprestano nadzorovali Nemci. Rad se je odzival na prošnje duhovnih sobratov in jim pomagal pri delu, zlasti med prazniki.

V letih bivanja v Ljubljani je le našel nekaj več časa za daljša prozna besedila. Leta 1940 je bila za Goriško Mohorjevo družbo natisnjena povest o vipavski preteklosti okrog leta 1900 – živa slika okolja, narave, burje ... z naslovom *Vozniki*. Ilustriral jo je primorski slikar Riko Debenjak. Knjiga tedaj ni dobila dovoljenja za izdajo in je

prišla med bralce šele leta 1945 (kasneje je bila prevedena v francoščino, hrvaščino in nemščino). Iz Terčeljevih pisem je razvidno, da je pisal dve deli s snovjo o duševnih bolnikih, ki pa nista znani. Leta 1935 je v Gorici izdal zbirko kratke proze z naslovom *Ogorki*; večina besedil je bila prej objavljena v dveh letnikih *Družine* (mesečnik, ki je lahko izhajal le v letih 1929 in 1930). Te so, podobno kot *Vozniki*, vzete iz resničnega življenja, večinoma iz domačega sveta. Obe goriški izdaji sta izšli pod psevdonimom F. Grivški. V teh letih je objavljati tudi v ljubljanskih revijah *Lučka* in *Naša zvezda*.

Aretacija, nato še umor

Takoj po vojni – od srede junija do srede septembra – ga je zaprla domača povojna oblast. Ovadbje o »narodnem izdajstvu«, ki so se izkazale za neresnične, naj bi bile prišle

Kipar Mirsad Begić je ustvaril še eno umetnino.

Filip Terčelj

dino svoje politično prepričanje in načela, ki nasprotujejo državnemu redu itd., zaradi česar so mu izrekli opomin in nezaupnico. Za aretacijo in onemogočenje pa so potrebovali povod. 6. septembra 1931, na prvo obletnico ustrelitve bazoviških žrtev, je v Goriških brdih zaplapolalo nekaj slovenskih zastav. Zaprli so večje število Bricev, jih izpustili in spet zaprli decembra; dan kasneje pa

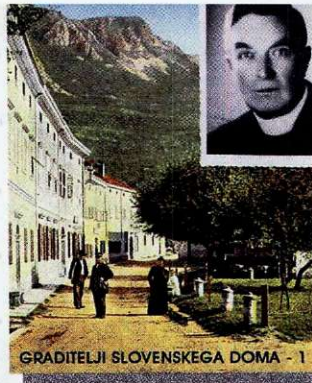
► predvsem z Goriškega. Ta zapor je bil zaradi vsestranske absurdnosti za Terčelja od vseh najhujši. Iz njega je odšel bolan, v bolnišnico. Ker je primanjkovalo prostora, se je moral tudi od tam kmalu izseliti, stanovanja pa ni imel. Želel si je domov, da bi se pozdravil ob primerni oskrbi, a dovoljenja ni dobil. Za nekaj mesecev je nato odšel v umobolnico, kjer je prej živel in delal, da so mu dajali injekcije. Takoj ko se je počutil bolje, je želel dobiti službo na Goriškem in pomagati pri prizadevanjih za priključitev naših krajev Jugoslaviji. Zanj znova ni bilo nobenega mesta – ne v šoli, ne v prosveti, ne v duhovniškem poklicu.

Za božične praznike 1945 je odšel k prijatelju Francu Krašni, župniku v Sorici, ki je oskrboval tudi Davčo. Tam so ga komunisti že 7. januarja 1946 skupaj z domačim župnikom Krašno umorili. Pokopan je zraven cerkve v Davči.

Zamolčana osebnost Zaradi take usode je Filip Terčelj ena od tragičnih, zamolčanih osebnosti naše polpretekle zgodovine. Poznani in cenili so ga redki, ki so poznali njegovo delo, zlasti tisti, ki so ga poznali osebno. Lahko bi govorili tudi o njegovem duhovnem profilu (čista duša, nagnjena k otožnosti ...) ali o njegovi literaturi (ki je zaradi nenehne aktivnosti, dokler mu je bila omogočena, ni razvijal do danih zmožnosti; najmočnejši je v besedilih, ki zajemajo iz življenja domačega kraja), a predstavili smo predvsem delo za narod, v katerem je izgoreval. Tu je našel svoje poslanstvo in uredničenje svojega talenta – dokazal je izjemno moč in organizacijsko

sposobnost: v delu z ljudmi – za njihovo socialno, kulturno in narodno ozaveščenost, povezanost, trpljenje in smrt.

O Filipu Terčelju O njegovem življenju in delu je napisanih kar nekaj člankov pa tudi samostojnih publikacij (ki so viri tudi za pričujoči članek). Prve informacije ponujata *Slovenski biografski leksikon* in *Primorski biografski leksikon*. Marijan Breclj je leta 1992 pri *Ognjišču*, v zbirki *Graditelji slovenskega doma*, izdal knjižico o njegovem življenju in delu z nekaterimi proznimi besedili, pesmimi in vzgojnimi spisi. Leta 1998 je dr. Fabijan Silvester na Teološki fakulteti v Ljubljani o njem napisal magistrsko nalogo, v kateri je poleg življenjepisa posebej obdelal pesništvo. Na strani 116 je zapisal: »Lahko rečemo, da gre za eno največjih slovenskih literarnih, kulturnih in prosvetnih osebnosti, ki se je

**marijan breclj
filip terčelj**

Brecljeva knjižica o Filipu Terčelju

Občinska stavba v Ajdovščini, kjer so preprečili postavitev kipa velikemu rojaku

v prelomnem zgodovinskem obdobju, med obema svetovnimi vojnami, zapisala v narodovo bit. Neprecenljivo vrednost za tisto in kasnejša obdobja so imeli socialno-pedagoški tečaji, ki jih je oblikoval Terčelj in z njimi zaobjel vse generacije na Primorskem. Na Filozofski fakulteti v Ljubljani pa je leta 2001 Petra Vnuk napisala o njem diplomsko nalogo. V njej je ob življenjepisu in obsežni bibliografiji predstavila Terčeljevo književno ustvarjalnost in publicistiko. Diplomsko naloga je dostopna na spletni strani.

Nestrpnost levičarjev Filip Terčelj je še ena zamolčana osebnost 20. stoletja. Čeprav je med obema vojnami veliko naredil za Slovence na Goriškem, zaradi česar so ga fašisti nenehno preganjali, je bil – verjetno tudi zato – trn v peti tudi povojnim komunistom, ki so ga januarja 1946 umorili. V rojstni župniji Šturje – kraj je danes del Ajdovščine – so se mu želeli domačini oddolžiti za njegove zasluge za Slovence na Primorskem in ga vrniti v narodov spomin s primernim spomenikom v Šturjah. Za spomenik sta bila tako župnija kot krajevna skupnost, pridobili so dve lokacijski informaciji in mnenje Zavoda za spomeniško varstvo iz Nove Gorice, ki postavitev ne nasprotuje, na koncu so ajdovski občinski svet zaposlili še za dodelitev stavbne pravice štirih kvadratnih metrov na javnem dobrem. Toda tam je prevladala levičarska miselnost nestrpnosti proti duhovniku in narodnjaku. Zadevo so na občini spolitizirali in poiskali nekaj za lase privlečenih razlogov proti postavitvi spomenika. S tem

so levičarji v Vipavski dolini že drugič v kratkem času preprečili postavitev spomenika znanemu in zaslužnemu Primorcu. Očitno na Primorskem še naprej prevladuje miselnost ideološkega izključevanja, po kateri imajo lahko spomenike samo borci za komunizem, drugi pa niso nič vredni.

Dolg do Filipa Terčelja Za dokončno ureditev Cankarjevega trga so si Šturci zamislili kamnit vodnjak, ob njem pa bronast spomenik rojaku – duhovnemu voditelju narodnoobrambnega gibanja po prvi svetovni vojni na Primorskem, duhovniku in profesorju Filipu Terčelju. Ob tem projektu sta se povezali krajevna skupnost in župnija Šturje, prva bi finančno pokrila stroške postavitve vodnjaka, druga pa spomenika.

Predlog za postavitvi spomenika Terčelju sega v leto 1992, ko so se spomnili stote obletnice njegovega rojstva; ob 60. obletnici smrti pa je dozorela misel, da s spomenikom, ki bi simbolično ovrednotil njegov pomen za primorski narod, ne gre več odlašati. Za odbor za postavitev spomenika Filipu Terčelju pri Župnijskem pastoralnem svetu župnije Šturje je bilo nesprejemljivo, da je Terčelj danes tako malo znana osebnost naše preteklosti. Zato bi bila postavitev spomenika možnost, da zanj vzemo in ga spoznamo tako Ajdovci in Primorci kot tudi vsi Slovenci.

Kip kot simbol Umetniško je bil lik Filipa Terčelja enkrat že obdelan: upodobil ga je Alojz Rebula v romanu *Nokturno za Primorsko*, za katerega je dobil leta 2005 nagrado kresnik za najboljši slovenski roman preteklega leta.

107.8 MHz
radio velenje
www.radiovelenje.com
03/ 897 50 03

V parku nasproti ajdovske občine je enako visok spomenik NOB, ki je pravo strašilo.

izvor življenja, simbol očiščenja in s tem sprave in odpuščanja – ter v senci mlade lipe kot simbola slovenstva bi dostojanstveno stala podoba klenega moža in branitelja naše kulture Filipa Terčelja. To bi izražal tudi napis.

Ajdovska majhnost Ajdovski občinski svet je 30. oktobra po polemični razpravi izglasoval sklep s tremi točkami:

1. Podpiramo postavitev spomenika Filipu Terčelju.
2. Ne strinjamo se, da se spomenik postavi na Cankarjevem trgu, ker bi glede na velikost preveč dominiral na tej lokaciji.
3. Predlagamo, da se spomenik postavi na območje cerkve v Logu ali v Šturjah ali v Grivčah pri sorodnikih.

Na ta zavrnitveni in cinični sklep je odbor za postavitev spomenika na ajdovski občinski svet poslal pritožbo z naslednjo vsebino: »Podpisani vlagamo pritožbo na sklep občinskega sveta Občine Ajdovščina z dne 30. oktobra 2007 (št. 478-111/2007), s katerim ste zavrnilo postavitev spomenika za služnemu šturskemu krajanu prof. Filipu Terčelju na Cankarjevem trgu v Šturjah. Vaša obrazložitev temelji na predimenzionirani velikosti spomenika, s čimer se žal ne moremo strinjati. Ali je izdaja sedem njegovih slovenskih knjig, 37 črtic, avtorstvo 145 slovenskih pesmi, ki jih še danes prepevamo, ustanovljenih 136 slovenskih kul-

Za upodobitev v bronu so proslili znanega kiparja Mirsada Begića. Umetnik je upodobil celotno Terčeljevo postavo, ki bi stala ob vodnjaku, na trgu – med ljudmi, za katere je živel. Obraz odraža slovenskega intelektualca, upodobljenčevo osebnost. Oblečen je v duhovniško obleko, pod levo roko ima knjigo – simbol njegovega prosvetnega in literarnega dela, v desni pa palmovo vejico – znamenje njegovega mučeništva. Treba je poudariti, da kip nima namena v prvi vrsti kazati, kakšna je bila zunanja podoba Filipa Terčelja, ampak kdo je bil.

Podoba branitelja slovenstva

Avtor ureditve trga in tudi zasnov vodnjaka s spomenikom, arhitekt Marko Lavrenčič, si je sprva zamislil kip v velikosti 220 centimetrov, kar je bila po njegovem pričanju najmanjša mogoča mera, saj bi sicer kip deloval kot vrtni palček, dodatnih 80 centimetrov, ki jih je umetnik dodal v svojem videnju, pa daje umetniškemu delu suverenost in avtonomnost v prostoru. Znana je podoba trga v Kobaridu s še večjim spomenikom Simonu Gregorčiču, ki je arhitekturno zelo podoben ajdovskemu Cankarjevemu trgu.

Skulptura bi bila del fontane in ta del celotne kompozicije ureditve trga. Ob vodnjaku – voda je

Knjiga kot del Terčeljevega kipa

Spominska plošča Filipu Terčelju nasproti cerkve v Šturjah

turno-prosvetnih društev z 8741 člani, 102 slovenska pevski zbori, 62 dramskih odsekov in deset telovadnih odsekov v času največjega fašističnega preganjanja Slovencev med obema vojnama res tako majhno delo, da si zasluži le manjši obrobni kip? Prav tako se ne moremo strinjati, da se prof. Terčelja z njegovim dokazanim delom proti fašizmu za slovenstvo izrinja na vrt domače hiše, v kot cerkvenega dvorišča ali celo zunaj našega kraja v Log, kot predlagate. Zakaj bi se morali Šturci prof. Terčelja zakotno sramovati, ko smo vendar lahko nanj upravičeno ponosni, enako tudi na veliko umetnino, ki jo je na podlagi veličine njegove osebnosti in dela ustvaril znani akademski kipar Begić?

Spoštovani občinski svet bi radi spomnili, da imamo do prof. Terčelja kot simbola protifašističnega boja ter njegovih žrtev neporavnan zgodovinski dolg, da danes vsi skupaj v naših krajih sploh še govorimo slovensko. V upanju, da boste upoštevali navedena nesporna zgodovinska dejstva, računajoč tudi na Vašo širino, zgodovinsko, kulturno in narodno dimenzijo ter strpnost pričakujemo, da boste ponovno presodili o pravilnosti Vaše dosedanje odločitve.«

Kardeljčki Toda ta poziv k razumu je verjetno prepozen, saj so nestrpneži v ajdovskem občinskem svetu svoj odklonilni sklep že izdali in ga verjetno ne nameravajo preklicati. Posebej bode v oči, ker so hoteli Šturci spomenik postaviti na svojem trgu, ne pa kje v središču Ajdovščine, kjer v parku pred občino že dominira skrupulo v podobi spomenika NOB.

Pridobili so vsa potrebna dovoljenja, le stavbno dovoljenje so še potrebovali. O tem pa so v Ajdovščini odločali narodno in kulturno neozaveščeni posamezniki, ki so sprenevedavo sicer sklenili, da nimajo nič proti Filipu Terčelju, le javno se ga ne smemo spominjati v njegovi rojstni župniji, v Šturjah. Ajdovski župan Marjan Poljšak je od predlagateljev celo zahteval, da spomenika Terčelju ne smejo izrabljati »kot sredstvo za propagando o komunističnem povojnem nasilju«. To je seveda pobalinstvo brez primere, saj so Terčelja komunisti po vojni umorili na najbolj podel način, potem desetletja prepovedovali spomin nanj, zdaj, v demokraciji, pa tega še omeniti ne bi smeli. Le kje živijo ti kardeljčki!

Nasprotovanje čedermacu

»Verjamemo, da je lik Filipa Terčelja lahko blizu vsakemu domačinu, Primorcu, Slovincu, ki pozna ali bi moral spoznati še zlasti to obdobje naše zgodovine, ki je Primorci v boju proti nasilni italijanizaciji močno zaznamovala in zaradi krivičnega trpljenja utrdila, na kar smo upravičeno ponosni,« pravijo pri odboru za postavitev kipa. »Tega boja pa si ne moremo zamisljati brez čedermacev, ki so bili nosilci narodnega odpora, eno z ljudmi in pogosto herojsko pripravljene za svoje poslanstvo plačati visoko ceno. Tudi za Terčelja se je oprijel vzdevek 'drugi Čedermac'. S svojim delovanjem je bil deblo drevesa, iz katerega se je v kratkem času razrasla krošnja slovenstva med potujčevalno italijansko zasedbo.« Se morda kdo boji njegovega talarja, se sprašujejo. ■

Žiri

Petra Janša, foto: STO/ B. Kladnik

Žiri so kraj na meji treh pokrajin; Gorenjske, Notranjske in Primorske in leži v Žirovski kotlini, s katero se končuje Poljanska dolina. Na severozahodni strani kraj omejujejo pobočja Žirovskega vrha, na vzhodu Goropeški grič, ki se končuje z Vrhom sv. Treh kraljev, na jugu se zvrstijo zavraška, dolska, vrsniška in ledinska planota, na zahodu pa Mrzli vrh s Koprivnikom. Izpostavljena lega je pripomogla k razcvetu trgovine in domače obrti, zato ni čudno, da kraj s širšo okolico slovi po **klekljani čipki in bogati čevljarski tradiciji**.

Obmejni kraj Skozi kraj, katerega ime izhaja iz plodu bukovega drevesa – žira ali pa iz imena Močvirje, Čvirje, kasneje Žirje in končno Žiri, je v rimskih časih peljala »rimska cesta« proti Ogleju. Prve zanesljive podatke o poseljenosti žirovskega ozemlja dobimo iz časa okrog leta 1000. Porečje Poljanske in Selške doline je bilo skozi stoletja vključeno v loško gospodstvo, ki je bilo **last freisinške škofije** na Bavarskem. Leta 973 je nemški cesar Oton II. podaril freisinškemu škofu Abrahamu, po že prej darovani Loki in Selški dolini, tudi del Poljanske doline do Hotavelj, nekaj let pozneje pa še preostali del.

Da bi redko naseljeno ozemlje dajalo čim več dohodkov škofjeloški cerkveni gospodski, je začel škof naseljevati Poljansko dolino z novimi naseljenci – **kolonisti**, ki so to območje naselili konec 13. stoletja. Upravno je bilo celotno žirovsko ozemlje organizirano v Žirovsko župo, ki je takrat štela 84 kmetij. Žiri so prvič omenjene leta 1291. Ko je kasneje škofjeloška cerkvena gospodarka močnejše poselila Žirovsko kotlino, si je dala sezidati pristavo, poleg nje pa je stala stavba, v kateri so bili hlevi. Uporabljala ju je gospodarka, ki se je s konjsko vprego vozila v Žiri nadzorovat delo tlačanov in na lov.

V 16. in 17. stoletju je bila opravljena druga kolonizacija ozemlja okrog Žirov, in sicer predvsem zaradi **fužinarstva**. To se je pojavilo tudi v Brekovicah, kjer je bila menda livarna zvonov, še verjetneje pa talilna peč in kovačija. Do leta 1595 je obrat propadel.

V času druge kolonizacije je naraslo število naseljencev v žirovski županiji na okrog 190 kmetij. Novi naseljenci so bili Tolminci. Posebnost te zadnje naselitve so bili **kajzarji, bajtarji**, ki so med naseljenci prevladovali, česar v prvi kolonizaciji ni bilo, ker so prvi naseljenci dobivali obsežna zemljišča – grunte. V Žirovski kotlini so tako nastale kajzarske naselbine: Selo, Dobračeva, Stara in Nova vas. Žiri same pa so bile pravo kajzarsko središče.

Naselbina se je kasneje po številu prebivalstva močno razmahnila, kar je povezano z ugodno zemljepisno lego in pomanjkanjem obdelovalne zemlje za kmetijstvo. Ljudje so se začeli ukvarjati z nekmetij-

skimi dejavnostmi. Seveda Žirem niso prizanesli niti vpadi Turkov niti dogodki prve in druge svetovne vojne. Nad Žirmi se dviga **Tabor**, na katerem je v preteklosti stal protiturški tabor. V 15. stoletju so tu našli turške podkve in globoko v zemlji več kilogramov težke turške krogle.

Prvotno so Žiri, katerih ime iz leta 1874 je zapisano kot **SAIRACH**, nastale ob stari vaški cerkvi, ki je žal danes ni več. Kasneje se je jedro kraja preneslo k novi cerkvi sv. Martina, od tod pa k Zadržnemu domu, ki je bil zgrajen po drugi svetovni vojni.

Starodavna obrt Obrt je v Žireh zgodaj zaživela. Že leta 1501 je v listinah omenjen **žirovski čevljar**. V prejšnjem stoletju so posamezni čevljarji hodili delat in popravljat čevlje po kmetijah, okoli leta 1880 pa so začeli izdelovati čevlje tudi za prodajo. Iz čevljarskih delavnic so se razvile zadrage, iz teh pa **sedanja tovarna Alpina**.

Ženske pa so se začele ukvarjati s **čipkarstvom**. Začetki tega segajo v leto 1847. Danes tu deluje **klekljarska šola** s stoletno tradicijo, zanimiva pa je

Kraj leži v Žirovski kotlini.

Čeprav ima žirovska župnija kar nekaj podružničnih cerkva, **sv. Lenarta na Dobračevi, Janeza Krstnika na Goropekah, sv. Kancijana na Breznici**, je **podružnična cerkev sv. Ane na Ledinici** zaradi zelo lepe lege priljubljena točka za sprehajalce. Cerkev velja za enega redkih »biserov« **žirovske arhitekture**. Prvič je bila omenjena v urbarju iz leta 1501. Takrat je bila posvečena

Župnijska cerkev sv. Martina

tudi **zbirka klekljanih čipk Primožič**, ki obsega klekljane čipke in aplikacije ter vzorce za čipke iz konca 19. in 20. stoletja. V galeriji so naprodaj čipke, replike vzorcev iz arhiva podjetja ali avtorski sodobni vzorci družine Primožič in drugih slovenskih avtorjev. Podjetje je leta 1888 ustanovil Anton Primožič, ki je bil v 1. polovici 20. stoletja eden največjih izdelovalcev čipk in aplikacij na Slovenskem.

Župnija in podružnice Ob glavni cesti stoji **župnijska cerkev sv. Martina**. Posvečena je bila 11. novembra 1912. Cerkev je zgrajena v neoromanskem slogu in je dolga 47 m, široka 24 m in visoka 16 m. Okrog 60 m visoko se dvigata zvonika, v katerih so zvonovi. Največji je težak kar 3.500 kg. Prvotna cerkev naj bi bila na tem mestu že v 9. stoletju, vendar ni oprijemljivejših dokazov za to trditev. Edini dokaz je omemba v freisinškem dokumentu, objavljenem 3. maja leta 1384. Glavni oltar s kipoma sv. Štefana in sv. Andreja je izdelal Ivan Pengov iz Ljubljane. Križev pot je reliefen in je delo Zorattijeve delavnice iz Maribora. Okviri za križev pot so delo arhitekta Vurnika. Zelo znamenit je mozaik sv. Martina iz leta 1913, ki je delo L. Forstnerja. V cerkvi je lepa prižnica s številnimi simboli evangelistov. Cerkev se ponaša z mogočnimi orglami, ki imajo več kot 3.000 piščali.

sv. Ožboltu. V drugi polovici 17. stoletja so jo skoraj v celoti podrli in na novo pozidali v baročni obliki. Kasneje so jo posvetili sv. Ani. Cerkev ima pravokotno ladjo in banjast strop. Prostor okrog oltarja je ločen od drugega dela z močnim slavalokom. Levo in desno v ladji je po ena bočna kapela. Oltarjev je pet. Glavni je rokokojski in je posvečen sv. Ožboltu, oltar na desni Jobu in Janezu Nepomuku, levi oltar v bočnih kapelah sv. Križu, desni pa sv. Florijanu. Glavni oltar je delo Franca Lederwascha iz Strazišča, leta 1864 pa ga je prenovil Štefan Šubic.

Rupnikova linija je sistem utrd.

Rupnikova linija To je sistem utrd, ki ga je v tridesetih letih 20. stoletja gradila stara jugoslovanska vojska na meji med Kraljevino Jugoslavijo in Kraljevino Italijo. Z rapalsko pogodbo iz leta 1920 je bila določena meja na črti Peč–Jalovec–Triglav–Vogel–Podbrdo–zahodno od Blegoša–Žiri–Hotedršica–Planina–Snežnik–Reka. Dela naj bi končali leta 1946/47, vendar so se na začetku 2. svetovne vojne, ko se je po kapitulaciji stara jugoslovanska vojska umaknila, dela na še nedokončanih utrdbah takoj nehala. Obrambna črta Rupnikove linije ni nikoli rabila svojemu namenu, utrdbe niso bile nikoli uporabljene v vojaške oz. obrambne namene.

Graditev Rupnikove linije je sledila zgledu nekaterih podobnih utrdbenih sistemov drugod po Evropi. Tedanja družba je še vedno verjela, da bo prihajajoča vojna kljub teh-

Priljubljena točka rekreativnih kolesarjev

nološkemu napredku podobna prejšnji, da bo pozicijska in se bo dogajala v rovih. In da bi svojim vojakom prihranile trohnenje v blatnih jarkih ter izpostavljenost smrtonosnemu ognju strojníc in topov, so skoraj vse evropske države začele graditi mogočne utrdbene sisteme. Rupnikova linija je obrambni sistem jugoslovanske vojske kot odgovor na že obstoječo rapalsko mejo ali tako imenovani Alpski zid. Oče Rupnikove linije je bil Leon Rupnik, ki se je rodil 11. avgusta 1880 v Lokvah pri Čepovanu.

O humanizmu

Slovenska matica

Knjiga *Med humanisti in starimi knjigami* je izbor besedil, ki jih je Primož Simoniti objavil v različnih zbornikih in časopisih med letoma 1973 in 2002. Pri tem je tujejezične tekste poslovenil, skoraj vse pa dopolnil z novimi odkritji in spoznanji. S tem izborom dobivamo pomemben vpogled v humanizem, vendar tema ni omenjena samo nanj, ampak se dotika tudi nekaterih zanimivih poglavij iz naše kulturne zgodovine, kot je npr. prva akademska publikacija, ki so jo pred tristo leti izdali naši operozi. Najrajši pa se avtor sprehaja po naših in tujih knjižnicah na sledi za še neobjavljenimi rokopisi, neopaženimi inkunabulami ali protestantskimi tiski. Ob tem je samo v Nuku zasledil kar 45 latinskih filozofskih rokopisov iz 16. do 18. stoletja. Vključeno je tudi Simonitijevo odkritje, ki je v mednarodnem znanstvenem svetu najbolj odmevalo: uvod v izdajo obsežne polemične razprave avguštinskega patra Bartolomeja Arnoldija z Melanhtonom, ki je slovel kot praeceptor Germaniae.

Obe kraljestvi

Založba Litera, Maribor

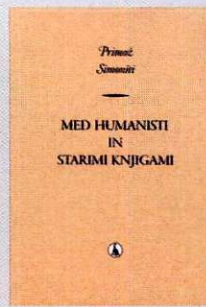
V zbirki *Nova znamenja* je izšla knjiga Vinka Ošlaka *Obe kraljestvi*. Gre za esejistiko, ki v aktualnih, vsakdanjih dogodkih, vezanih zlasti na življenje in bit kristjana in Cerkev v sodobnem sekulariziranem svetu, poskuša razpoznavati tisto, kar resnično reflektira presežek, onostransko, torej božje kraljestvo, in hkrati na tisto, kar je kljub drugačnemu videzu navsezadnje vendarle zavezano volji po moči, manipulaciji, obvladovanju in posedovanju, torej zemeljskemu kraljestvu. Napetost med zemeljskim in božjim kraljestvom rezultira v kakovostni esejistiki.

Čehi in Slovenci

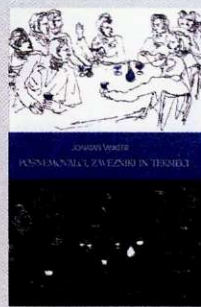
ZRS

Znanstvenoraziskovalno središče Koper je v zbirki *Annales Majora* izdalo knjigo Jonatana Vinklerja *Posnemovalci, zavezniki in tekmeči*. Gre za kulturnozgodovinsko monografijo o stikih med češko in slovensko kulturo v 19. stoletju. Delo je okvirno zamejeno z letnicama 1800 in 1849, vendar v nekaterih poglavjih presega te časovne okvire. V zvezi z Dobrovskim se zazira v drugo polovico 18. stoletja, ob Šafariku ter *Rokopisu kraljedvorskem in zelenogorskem* pa jemlje v pretres tudi drugo polovico dolgega stoletja meščanov in revolucij. Dinamika kulturnih stikov Čehov in Slovencev je bila umeščena v referenčni okvir političnega ter kulturnega dogajanja v bidermajerski in romantično nacionalni Srednji Evropi, tema-

1.

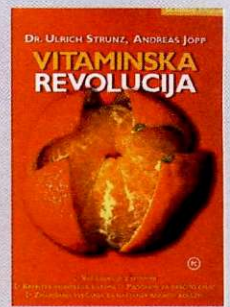
1.

2.

3.

4.

tizaciji meščanskih idearjev in imaginarijev skozi glasbo in literaturo pa so posvečene najtehtnejše strani monografije, ki je opremljena tudi z bogatim, povečini na Slovenskem še neobjavljenim slikovnim gradivom.

Miško Kranjec

Prešernova družba

Literarni zgodovinar dr. Franc Zadravec je napisal monografijo o pisatelju Mišku Kranjcu (1908–1983). Dr. Igor Grdina je zapisal, da je v Zadravčevem opusu Miško Kranjec tema stalnica, saj mu je posvetil številne študije, zdaj pa še sintetično monografijo. Zadravec, ki je, kot piše Grdina, natančno osvetlil premike v slovenski književnosti od konca 19. stoletja do srede 20. stoletja, v romanu pa vse do sodobnosti, je v Kranjcu prepoznal ključnega nosilca določenih poetoloških tendenc. »Poet prekmurskih ravnic« je zanj nadaljevalec Cankarjevega, se pravi osrednjega razvojnega toka »neravnodušne« besedne umetnosti na Slovenskem. Hkrati je tudi glasnik določene pokrajine (Prekmurja), čeprav je njegov opus tematsko širši. Uvodoma je Zadravec prikazal Kranjčevo življenjsko pot, v osrednjem delu knjige pa je predstavil in analiziral njegovo literaturo.

Digitalna kamera

Tehniška založba Slovenije

O fotografiji in uporabi kamer (včasih jim pravimo kar fotoaparati) je na voljo razmeroma veliko knjig. Veliko literature je tudi o osupljivih stvarih, ki jih omogočajo programi za napredno obdelavo digitalnih slik, kot je npr. Adobe Photoshop. Ta knjiga pa je nekaj posebnega; poleg nasvetov za boljše fotografije vsebuje tudi polno idej za zanimivo in nekoliko nevsakdanjo uporabo digitalne kamere. Nekatere so povsem praktičnega značaja in veliko izmed njih je osredotočenih na prikazovanje in razpošiljanje slik prijateljem in družinskim članom. Pri prvih korakih na naši poti k ustvarjalnemu digitalnemu fotografiranju nam bo v veliko pomoč tudi stvarno kazalo na koncu knjige.

Predvsem želi ta knjiga pokazati, kako veliko zabave omogoča preprosta kompaktna digitalna kamera. Večina od zbranih nasvetov in idej namreč ne zahteva posebne opreme, vsi projekti pa so primerni za popolne začetnike. Digitalne kamere in mobilni telefoni s kamerami so v mnogočem spremenili način fotografiranja. Ne le da nam ni treba več razmišljati o količini preostalega prostora na filmu, s pomočjo zaslona na zadnji strani naprave lahko vsakokrat preverimo, ali smo posneli, kar smo želeli.

Med gorami

Založba Karantanija

V zbirki *Lastovka – najlepše zgodbe sveta* je založba Karantanija izdala dvanajst »slik iz Loškega pogorja« Ivana Tavčarja *Med gorami*. V teh novelah po živih modelih je pisatelj oblikoval strastne in izjemne osebnosti svoje Poljanske doline. Zlasti pomembne so tri realistične novele: *Tržičan* – ganljiva zgodba nezakonskega otroka in obsodba rejnikove brezsrčnosti; *Posavčeva češnja* – značajevka o fantu, ki se je razočaral v ljubezni in ni več pogledal ženske; *Šarevčeva sliva* – realistična značajevka o postarani in grdi devici, ki jo bojazan pred revščino požene v smrt.

Vitaminska revolucija

Založba Mladinska knjiga

Najnovejši znanstveni izsledki potrjujejo, da vitamini ohranjajo mladostnost in življenjsko moč. V priročniku *Vitaminska revolucija* (napisala sta jo dr. Ulrich Strunz in Andreas Jopp) bomo izvedeli, katere od teh življenjsko pomembnih snovi naša hrana sploh še vsebuje in katere je treba uživati dodatno, kako vzdržujemo funkcije telesnih celic in krepimo imunski sistem, zmogljivost in odpornost proti stresu, kako vitamini varujejo kosti, kako dolgoročno preprečujemo srčno-žilne bolezni, duhovno pešanje in se zavarujemo pred rakom. Cenjeni nemški strokovnjak dr. Ulrich Strunz svetuje, kako naj vitamini postanejo trdno jamstvo za zdravo življenje.

Ker vaš avto ni igrača

Vsi, ki boste obnavljali obvezno avtomobilsko zavarovanje (AO) ali zavarovanje voznika (AOplus) in **ste v zadnjem letu imeli 50-odstotni bonus**, ste **odslej upravičeni do 55 % bonusa**.

100 % ZAVAROVANJE ZA 45 % CENE

Odkup bonusa pri prvi škodi

Z dodatnim zavarovanjem za odkup bonusa pri prvi škodi **kljub povzročeni prometni nesreči** v tekočem zavarovalnem letu **ne izgubite bonusa**.

Brez točk!

Če se vam zgodi, da naberete najvišje število izrečenih kazenskih točk in vam odvzamejo vozniško dovoljenje, vamz zavarovanjem Brez točk! krijemo stroške ponovnega opravljanja vozniškega izpita.

Pravna zaščita vozniškega dovoljenja in 24-urna pomoč na cesti za samo 1 cent

Ob sklenitvi AO in AOplus si lahko **samo za 1 cent doplačila** zagotovite **pravno zaščito vozniškega dovoljenja** in **24-urno pomoč na cesti**.

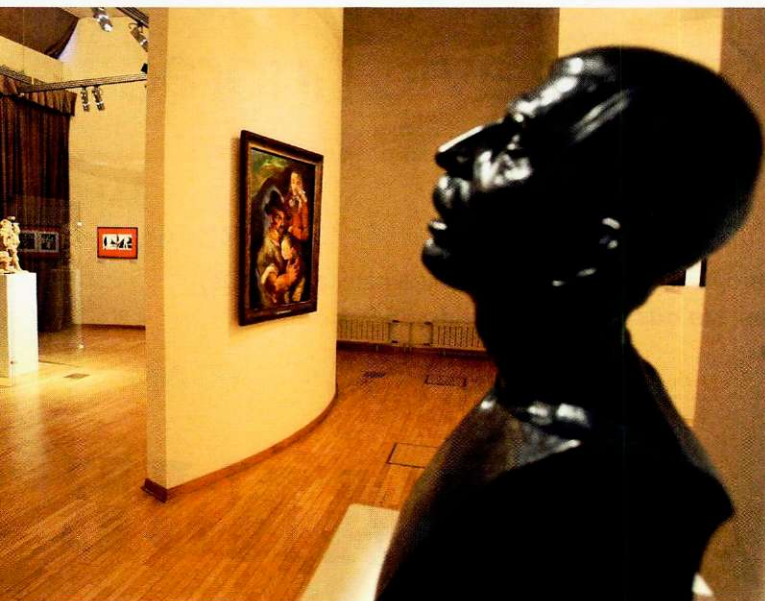
Denar na roko

Poškodovanci v prometnih nezgodah svoj škodni primer **rešite v enem dnevu!**

Zgodovina likovne umetnosti

Barbara Prevorčič, foto: Gregor Pohleven

Od sredine novembra do januarja prihodnje leto galerija Cankarjevega doma gosti razstavo **Zgodovina likovne umetnosti na Slovenskem in socialno vprašanje**. Avtor razstave je umetnostni zgodovinar Iztok Durjava.

Razstava tematizira socialno angažirano likovno ustvarjanje od sredine 19. stoletja do začetka 2. svetovne vojne.

Razstava, slovesno so jo odprli v sredo, 14. novembra, tematizira socialno angažirano likovno ustvarjanje od sredine 19. stoletja do začetka 2. svetovne vojne. Socialno angažiranje je pojav meščanske likovne umetnosti in njene estetske ideologije, kar je posledica zavesti o socialnem vprašanju kot problemu meščanske družbe. Postavitev ima deset vsebinskih sklopov, ki obravnavajo socialni realizem, likovno izražene socialne teme, dileme socialno angažiranih umetnikov, ekspresionizem in socialno revolucijo, novo stvarnost in socialni mir sredi 20. let 20. stoletja, socialno slikarstvo, socialno usmerjeno kritiko v 30. letih, romane v slikah leta 1933, ruralizem, socialnokritično likovno umetnost in podobno.

Znani umetniki Na razstavi je zastopanih skoraj 60 umetnikov. Med njimi so dela Jakopiča, Pilona, Vavpotiča, Kobilce, Miheliča, Slapernika, Gasparija, Groharja,

Sternena, Bernekerja, Vesela, Birolle, Tratnika, Smrekarja, bratov Kraljev, Urbanije, Dolinarja, Jakca, Trstenjaka, Kobeta, Pirnata, Sirka, Sedeja, Čarga, Lamuta, Didka, Stupice, Kopača in drugih. Ekspoziti prihajajo iz različnih slovenskih muzejev in galerij, kot so Narodna galerija, Moderna galerija, Umetnostna galerija Maribor, Galerija Božidarja Jakca v Kostanjevici, Muzej novejšje zgodovine Slovenije, idrijski in ljubljanski Mestni muzej, ter od zasebnikov.

Socialno angažiranje Avtor razstave je zapisal, da ima likovno angažiranje v Evropi daljšo tradicijo, kar je povezano z drugačnimi socialnimi, ekonomskimi, družbenimi in političnimi okoliščinami. Gledano v celoti pa gre za izjemno pomemben pojav, ki je močno zaznamoval zgodovino likovne umetnosti po vsem svetu. Socialno vprašanje je bilo poleg nacionalnega ključno in kar temeljno gibalo zgodovinskih procesov v 19. in 20. stoletju. Socialno angažiranje

meščanske umetnosti je postalo nuja, vendar je bilo na Slovenskem v primerjavi z drugo Evropo zamudniško, predvsem zaradi nerazvitosti in nedozorelosti sintagme socialnega vprašanja v vladajoči meščanski ideologiji in s tem njegove odsotnosti v estetski ideologiji, v kateri sta v 19. stoletju prevladovali nacionalna in didaktična vsebina.

Iztok Durjava je pojav socialnokritične likovne umetnosti prvič celoviteje predstavil na razstavi leta 1976 v takratnem Muzeju ljudske revolucije Slovenije v Ljubljani. Termin socialnokritična likovna umetnost se mu ne zdi več natančen. V registru socialnokritičnih del je namreč treba upoštevati tako dela, ki sodijo v tako imenovano socialno sentimentalni žanr, kot tudi dela, ki že imajo status radikalnih socialnopolitičnih izjav. V ta kompleks sodijo še dela, ki so tu zaradi zgodovinskega in družbenega konteksta, čeprav sama nimajo kritičnega naboja. O vseh teh likovnih delih govori tudi ta razstava. **D**

Avtor razstave je Iztok Durjava.

Novice!

**Najdi.si
novice**

Še bolj vroče,
še bolj sveže,
še bolj aktualne **novice**,
zbrane na enem mestu!

www.najdi.si/novice

Najdi.si

vse slovenske strani

Elizabetina zlata doba

Monika Maljevič

Devet let po prvem filmu, ki je prejel sedem nominacij za oskarje, se vračamo v 16. stoletje, v čas vladanja kraljice Elizabete, ki se je za dobro svoje dežele odpovedala zvezam z moškimi.

Tokrat njeno vladavino ogroža naduti španski kralj in njegovo mogočno ladjevje, edino rešitev pa ponuja postavni kapitan piratov Raleigh. Elizabeta se znajde v skušnjavi, zato Raleigha z ljubezensko spletko drži blizu dvora, kar pa le še poveča njeno duševno trpljenje. Toda resnična nevarnost je precej bliže, kot si Elizabeta lahko predstavlja.

Piše se leto 1585. Po skoraj treh desetletjih na angleškem prestolu se kraljica Elizabeta I. še vedno sooča s krvavimi poskusi prevzema krone in družinske izdaje. Na drugi strani preliva pa čez Evropo 16. stoletja veje

Elizabeth: The Golden Age

Režija: Shekhar Kapur

Žanr: zgodovinska drama

Scenarij: Michael Hirst in William Nicholson

Produkcija: Michael Hirst, Debra Hayward, Liza Chasin

Igrajo: Cate Blanchett, Clive Owen, Geoffrey Rush, Jeremy Barker, Adam Godley, Tom Hollander, Jordi Molla, Samantha Morton

Premiera: 22. 11. 2007

Distribucija: Karantanija Cinemas

ostaja kraljici prepovedana, saj se je s telesom in z dušo zapisala deželi. Zato svoji dvorni dami Bess Throckmorton ukaže, naj se spoprijatelji z njim in ga zadrži na dvoru. V drznem in pustolovskem Raleighu kraljica vidi ne le intelektualno in po duhu sorodno dušo, pač pa glasnika neznanih dežel, neraziskanih pokrajin in neskončne svobode. Vendar je Elizabeta prisiljena izbirati med svojo ženskostjo in prestolom.

Elizabetin zvesti svetovalec sir Francis Walsingham še naprej mojstrsko drži v rokah niti na dvoru in ji pomaga utrditi absolutno oblast. S svojo mrežo vohunov Walsingham odkrije morilsko zaroto, ki bi lahko vrgla Elizabeto s prestola. Ko pa odkrije izdajalce, med njimi Elizabetino sestrično Marijo Stuart, nevede usmeri Anglijo na pot uničenja.

Nadaljevanje zgodbe Leta 1998 je v kino prišel drzni film Elizabeta in si kmalu pridobil svetovno slavo, bil nominiran za sedem oskarjev, tudi za najboljši film in najboljšo glavno igralko, dobil pa ga je za masko, za 11

nagrad BAFTA, od katerih jih je dobil šest, in za šest zlatih globusov, dobila ga je Cate Blanchett. Že med snemanjem tega filma so se pogovarjali o morebitni trilogiji, saj je Elizabeta vladala skoraj 45 let in njena vladavina je bila tako polna dogodkov, da je zgodbo nemogoče zaobjeti z enim filmom.

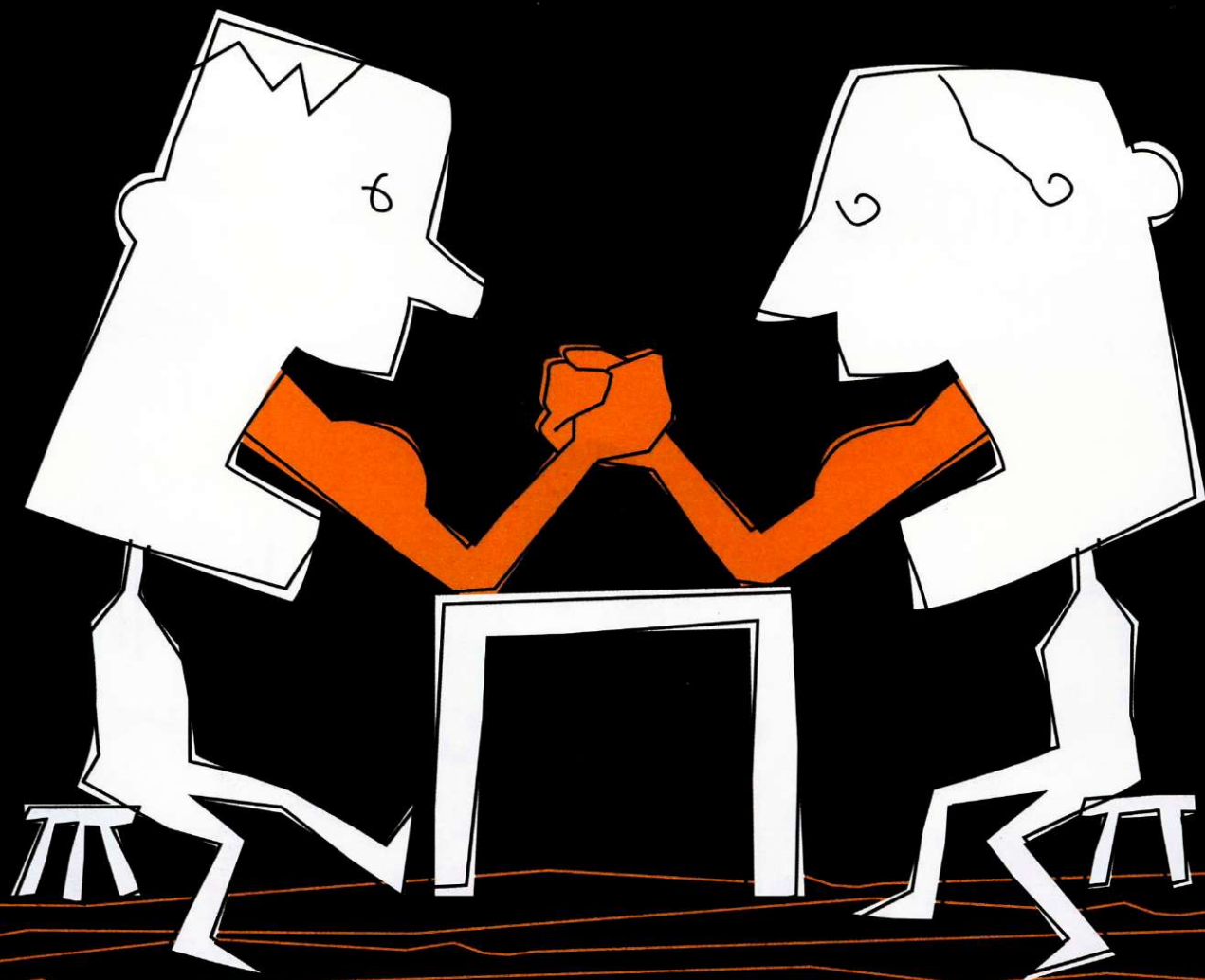
Pet let po končanem snemanju Elizabete so Michaelu Hirstu (scenaristu prvega filma) in Williamu Nicholsonu naročili, naj začeta pisati scenarij z drugimi filmi. Prvi film pripoveduje zgodbo zgodnjih negotovih let Elizabetine vladavine, ko se je mlada kraljica soočala z neprestanimi grožnjami, izdajami in negotovostjo. Elizabeta: Zlata doba se začne 10 let po koncu prvega filma in pokriva sijajno obdobje njene vladavine. Filmarji so se potrudili, da so z masko in scenografijo zvesto ujeli življenje v 16. stoletju. Snemali so na lokacijah, ki so vključevale veličastne katedrale, dvorce in parke, ki so že sami po sebi igrali pomembno vlogo v angleški zgodovini. **D**

uničujoč veter fundamentalističnega katolicizma s Filipom II. Španskim na čelu. S podporo papeža in oborožen z inkvizicijo, vojsko in ladjevjem je Filip nenehna grožnja kraljici in deželi. Mračni pobožni kralj je odločen protestantsko "krivoverko" odstraniti s prestola in vrniti Anglijo v naročje Katoliške cerkve.

Med pripravami na vojno se Elizabeta trudi najti ravnotežje med kraljevskimi dolžnostmi in nepričakovano ranljivostjo zaradi ljubezni do Raleigha, ki

Čigava bo najmočnejša?

- Goran Širok - Gogi, mariborski brezdomec:** "Boli me, da ljudje nimajo več srca. Danes se že skorajda bolje godi živalim v azilu kot nam, brezdomcem."
- Mag. Vinko Ošlak, filozof:** "Navada je, da politiki, ko se odpravljajo v pokoj in se jim ne more nič več zgoditi, spregovorijo nekaj iskrenih stavkov."
- Dr. Franc Rode, kardinal:** "Fantje in dekleta, odgovornost do naroda se začne v postelji."
- Jurij Hudolin, književnik:** "Naj se sprijaznim, da je esenca mojega slovenskega naroda v frajtonarici in jodlanju?"
- Miša Molk, TV-voditeljica in urednica:** "Delo ne zaudarja več po proletariatu, kombinezonih, ampak po prešvicanem armaniju."
- Vladimir Rukavina, direktor Narodnega doma Maribor:** "Treba bo znati pritegniti vso slovensko pamet in je nekaj uvoziti

tudi iz tujine, da nas obvaruje slabih plati naše majhnosti in samozadostnosti."

- Dr. France Bučar, prvi predsednik slovenskega parlamenta:** "Kaj pa mislite, da počnejo obveščevalne službe? A o tem se ne govori javno. Tudi v svetem zakonu se pogosto skače čez plot, a če te dobijo, je škandal."
- Dr. Jure Zupan, bivši minister:** "Ko še nisem bil v politiki, sem o njej vedel le, da izrečeni 'da' pomeni 'morda', 'morda' pomeni 'ne', 'ne' pa ne smeš izreči nikoli, drugače to ni politika."
- Ivan Simič, direktor davčne uprave:** "Vse je odvisno od posameznika: ali šparaš vse življenje in si tik pred smrtjo kupiš hišo ali pa najameš kredit zanjo in jo odplačaš, tik preden umreš."
- Matjaž Gantar, gospodarstvenik:** "Nismo v Ljubljani najbolj pametni in ne vemo vsega."

SMS-glasovanje: pošljite VECER BOBX (X je številka izjave), ime, letnico rojstva in poštno številko na 2929. Primer: VECER BOB4 JURE 1978 2000. Povratni SMS je brezplačen. Splošni pogoji SMS-glasovanja so na SMScity.net/Vecer.

Nagrada:
Garmin Nüvi 760
+ AdriaRoute

Bob leta 2007

Glasujte za izjavo, ki je po vašem mnenju najmočnejša. Izpolnjeno glasovnico izrežite, jo pošljite na naš naslov (ČZP Večer, d.d., 2504 Maribor) do vključno 21. decembra 2007 in sodelujte v žrebanju za nagrado. Svoj glas lahko oddate tudi prek SMS-a ali na www.vecer.com/bob

VEČER

IME IN PRIIMEK

POŠTNA ŠTEVILKA IN POŠTA

ŠT. IZJAVE, ZA KATERO GLASUJEM

NASLOV

E-NASLOV

SEM NAROČNIK VEČERA

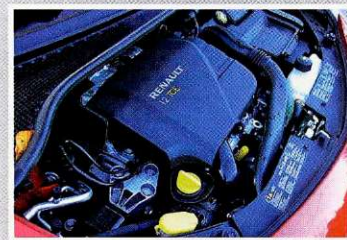
DA

NE

Turbologija

Tekst in foto: Pavel Furlan, SAGA Institute

Renault clio 1,2 TCE Rip Curl

TEHNIČNE KARAKTERISTIKE

TEHNIČNI PODATKI	RENAULT CLIO 1,2 TCE
vrsta motorja	turbobencinski, štirivaljni, vrstni, 4 ventili na valj
prostornina v ccm	1149
moč v kW (KM) pri vrt./min	74 (100) pri 5500
največji navor v Nm pri vrt./min	145 pri 3000
menjalnik	ročni, petstopenjski
pogon	na sprednji kolesi
mere (dolžina x širina x višina) v mm	3986 x 1707 x 1496
medosna razdalja v mm	2505
prtližnik v litrih	288
masa praznega vozila v kg	1165
največja hitrost v km/h	184
pospešek 0-100 km/h v s	11,1
poraba (po normah EU) v l/100 km	7,6/5,0/5,9
poraba na testu v l/100 km	9,0
cena vozila v EUR	12.770

Renault v tem primeru ni iznašel nove znanosti, ampak je le hotel obrzati stik z najsodobnejšimi tehničnimi prijemi motoroznanstva. Tisto torej, kar je sedaj 'in'. Vzeti majhno bencinsko ropotuljico, jo opremiti s turbinskim puhalom zadnje evolucije variabilne geometrije in volumetričnih izkoristkov, dopolniti s sodobnim nadzorom čedalje zmogljivejše elektronike in obljubiti Greenpeaceu, da bo za njim ostalo vse čisto.

Še ena kratica Tako se je poleg nemškega TFSI in ita-

lijanskega T-jeta na trgu pojavil še francoski TCE. Renaultov motorni dodatek, ki napoveduje novo serijo bencinskih motorjev s turbinskim polnilnikom zraka, znanih pod vejo 'eco2'. Ekološko in ekonomično - eco x 2, razumete? Motor je bil pravzaprav razvit iz obstoječega 1,2-litrskega bencinskega agregata, ki s svojo malo delovno prostornino nabira bonus-točke tako s finančno-varčevalnega vidika kot tudi pri prijaznosti do okolja. S svojimi zmogljivostmi pa naj bi ta TCE brez težav pariral mnogo večjim strojem, ki so bolj žejni in izdihujejo precej slabši zrak. Zato ga pri Renaultu zaradi

bro izračunan, bi se mu prileglo tudi šesto prestavno razmerje.

Poseben V vsem drugem ostaja clio. Dobra lega na cesti, podprta z na udobje uravnoteženim podvozjem, zadovolji voznika in potnike. Prav tako vsita pasivna in aktivna varnost avtomobila. Renaultovi oblikovalski prijemi so dobro sprejeti in tudi praktični, prostornost pa kljub za uporabo nerodni trivratni karoseriji dobro odmerjena. Posebnost testnega clia je oprema Rip Curl, ki prinaša v potniški prostor precej mladostne svežine. Sedeži so v tem primeru oblečeni v rdeče-črno profilirano teksturo, barvno monotonost armaturne plošče pa razbija vinsko rdeči profil okrasne letvice in sitotisk Rip Curl na levem vogalu spodnjega dela armaturne plošče. Ta napis na veliko 'bogati' tudi zadek avtomobila in pragove vrat. Največ modernosti pa ta oprema

74 kilovatov moči pri 5500 vrtljajih na minuto in navoru 145 Nm pri 3000 vrt./min uvrščajo ob bok njihovi 1,6-litrski različici atmosfere konstrukcije. A obljube so obljube, praksa je drugačna. Prav ta motor je brnel v že velikokrat preizkušenem testnem cliu in moram reči, da so inženirji opravili na tem področju, vsaj kar se clia tiče, odlično delo.

Poskočen in čist Tak pogon, čeprav je 'turbo', še ne naredi rakete iz avtomobila. Ponuja pa dovolj dobre zmogljivosti za dinamično vožnjo in uglajenost ob mirni vožnji. Ampak tu se že nekatere stvari zalomijo. Če se z lagodnostjo mirne vožnje voznik navdušuje nad eco2, mu bo situacija dinamičnosti stvari obrnila na glavo. Tovarniško obljubljenih šest litrov bencina porabe na 100 prevoženih kilometrov se bo dvignilo na devet in morda še več. Predvsem v klancih in na hitro voženih kilometrih avtocest. Zato: čeprav je petstopenjski ročni menjalnik, s katerim je agregat v navezi, za običajne manevre dovolj do-

prinaša na področju avdiotehnike, saj je v paket vključen tudi konverter, na katerega je mogoče povezati tako ključ USB, predvajalnike MP3 in seveda iPod-ter jih upravljati s pomočjo obvolanskih komandnih gumbov. Oprema, ki vsebuje še potovalni računalnik, klimatsko napravo, usnje na volanskem obroču in regalno prtlačno dno, je dobra. Ali se bo Greenpeace kdaj ukvarjal s takšnim cliom, ne morem reči, a če bo imel opravka z njim, bo zadovoljen. Prav gotovo zaradi papirnatih obljub, zaradi vsestranskosti in uporabnosti turbologije tudi v realnosti. **D**

Novica

PEUGEOT 4007 Pri Peugeotu so stvari pri imenih preproste; 4 za velikost, ničli za nekaj drugačnega in 7 za generacijo. In nastal je srednje velik in od dosedanje Peugeotove ponudbe precej drugačen avtomobil, ki povzema hišno oblikovanje. Poznavalcem je hitro jasno, da je novi model plod sodelovanja z Mitsubishijem, pa tudi da Francozi nekaj malega izkušeni s terenskimi vozili že imajo. No, tokrat so nastopili precej resneje kot v preteklosti, saj naj bi se v najbolj dinamičnem segmentu vozil kosali s toyoto RAV 4, hondo CR-V, hyundaiem santa fe in podobnimi. Pri nas naj bi jih prihodnje leto prodali 170, kupce pa naj bi prepričal s športnim videzom in voznimi lastnostmi ter zmogljivim 2,2-litrskim turbodizelskim motorjem s 115 kW in 380 Nm navora. Pogon dobre 4,6 metra dolgega vozila je seveda štirikolesni, ki v osnovi lahko žene le prednji kolesi, z gumbom pa ima voznik možnost tudi 'zakleniti' prenos v polovičnem razmerju med osemma. Menjalnik je le ročni s šestimi stopnjami, končna hitrost znaša okroglih 200 km/h, do polovice te vrednosti pa z mesta pospeši v 9,9 sekunde. Tudi obljubljen poraba je zmerna, saj znaša 7,2 litra na 100 km v povprečju. Prostorna kabina lahko sprejme sedem potnikov, medtem ko je mogoče vzdolžno pomikati tudi drugo vrsto sedežev, da je prtlačni prostor tako boljše izkoriščen in meri od najmanj 184 prek 441-510 do največ 1.686 litrov. Preprosta je izbira bogatih paketov opreme, ki sta le dva: premium in bogatejši premium pack, cena pa je 33.900 oziroma 37.700 evrov.

AVTOPRALNICA

AP 24 ur
(Centar Kompas St)
Celovška cesta 206

Odpri:
NON STOP 24ur!

Tel.: 01/500-37-53
Avtopralna steza
Samopostrežne storitve
Samopostrežni sesalniki
Samopostrežni čistilniki preprog
Samopostrežna avtopralnica

Parkirna hiša WTC
Dunajska cesta 159

Odpri:
pon – pet 07:00 – 18:00
sobota 07:00 – 13:00

Tel.: 01/58-97-855
Strojno – ročno pranje
Notranje čiščenje
Poliranje
Globinsko čiščenje
+ VULKANIZERSTVO

Stara sladka razvada

Barbara Prevorčič, foto: arhiv Demokracije

Čokoladi že od nekdaj pripisujejo številne pozitivne učinke na telo in duha. V njenih napitkih so uživali že Maji pred tri tisoč leti. Čokolado so tako poznali že kakih petsto let prej, kot so mislili do nedavnega.

Sredstvo za nagrajevanje otrok, tolažba za ženske in moč za moške po športnih aktivnostih

Do te ugotovitve so ameriški znanstveniki prišli, ko so preučili odkritja v Hondurasu, kjer so našli ostanke lončenine iz okoli 1.100 pr. Kr. Vsebovali so teobromin, snov, ki jo je mogoče najti le v kakavovcu. Čokolado so Maji poznali v obliki fermentiranega napitka, ki je vseboval tudi do 5 odstotkov alkohola. Pili so ga predvsem ob slovesnostih – ob rojstvih in porokah, kar raziskovalci sklepajo po obliki najdenih posod. Tudi ime te temne poslastice izvira prav iz starega majevskega jezika, v katerem so čokolado imenovali »xocoatl«. To je sestavljenka iz besed »xoco«, ki pomeni 'pena', in »atl«, ki pomeni 'voda', saj so, kot že rečeno, čokolado prvotno uživali kot napitek.

Zgodovina čokolade Maji so svoje sladko odkritje prenesli Aztekom. Do leta 1400 so slednji zagospodarili v velikem delu osrednje Amerike in med trgovanjem z Maji so tako spoznali tudi kakav. Že kmalu zatem so od meščanov zahtevali izplačila v zrnju ali semenu kakava, ki so postala nekakšna oblika azteškega denarja. V Novem svetu je bilo okoli leta 1500 sto kakavovih zrn vrednih toliko kot en suženj, 10 zrn pa kot storitev prostitutke ali en zajec. Na tej strani ocena – v Španiji – je bilo leta 1545 200 zrn vrednih toliko kot en puran, 100 zrn je bila dnevna plača nosača, 3 zrna so bila enakovredna puranovemu jajcu ali mlademu avokadu, 1 zrno pa paradižniku. V Španiji so čokolado spoznali leta 1502,

ko se je Krištof Kolumb vrnil s svojega četrtega potovanja v Novi svet. Španci so se od Aztekov naučili priprave čudovite pijače iz trpkih plodov še v času velikih vpadov španskega raziskovalca Hernána Cortésa, njena priprava pa je ostala skrivnost še 100 let za tem. Francozi so bili do čokolade sprva zelo skeptični; najprej so jo označili kot barbarski izdelek in škodljivo drogo. Njenim čarom so se začeli prepuščati, šele ko je svoje odobravanje izrazila pariška medicinska fakulteta, za največji razmah pa je leta 1615 poskrbela žena Ludvika XIII., ki je čokolado razglasila za dvorno pijačo. Največjo pozornost je čokolada v svoji zgodovini doživela s prvo svetovno vojno. Ameriški vojaški intendantni so naročili

20 do 40 funtov težke bloke čokolade in jo pošiljali na bojišče. Razrezali so jo na kose in jo delili pešakom, kasneje pa so tudi rezanje prepustili izdelovalcem. Po koncu vojne je bil uspeh čokoladne industrije zagotovljen, saj so se vojaki na čokolado navadili in jo zahtevali tudi kot civilisti.

Slovenska čokolada Pri nas je prva tovarna čokolade nastala v samostanu trapistov v Rajhenburgu (današnja Brestanica). Dva francoska patra sta v letu 1896 tam prvič pognala francoske stroje in na šolanje v Francijo poslala našega patra Ludvika (Štefana Mohorka). Kasneje je v tovarni delalo 30 ljudi, izdelali pa so od 30 do 40 ton čokolade letno. Za kakovostne izdelke jim je takratni cesarski dvor podelil častni naslov »imperial«. Začetki naše danes edine tovarne čokolade – Gorenjke pa segajo v leto 1922, ko jo je v Lescah ustanovil Adolf Zavrtnik. V Trstu je imel trgovino Porta, kasneje pa je delal v tovarni čokolade Lejet. Ko so fašisti med vojno začeli preganjati Slovence, je z družino pobegnil v Kraljevino Jugoslavijo in se naselil v Lescah. V spodnjih prostorih stanovanjske hiše je začel izdelovati čokolado.

Znanstveno dokazani učinki Čokoladi, ki je v sodobnem svetu dostopna vsem, pripisujejo številne pozitivne in blagodejne lastnosti, spremljajo pa jo tudi številni predsodki, svarila in bojzani. Vendar mnoge negativne učinke znanstveniki vztrajno spodbijajo. Tako so recimo v eni od študij na Univerzi v Osaki dokazali, da temna čokolada ne povzroča nujno piškavih zob. V kakavu – eni glavnih sestavin čokolade – so namreč odkrili tudi antibakterijske učinkovine, ki celo varujejo pred

Čokolada je stara že tri tisoč let.

kariesom. Na laž so postavili tudi mit, da čokolada povzroča akne. V študiji, izvedeni na Pennsylvania School of Medicine and the U. S. Naval Academy, so ugotovili, da uživanje ni imelo nobenega učinka na stanje kože udeležencev. Nasprotno, mnogi znanstveniki celo menijo, da na akne prehrana primarno sploh ne vpliva. Raziskovalci z York Medical School so prišli do ugotovitve, da dnevno uživanje

temne čokolade, bogate s kakovom, pomaga ublažiti simptome kronične utrujenosti. V raziskavi, v kateri je sodelovalo deset bolnikov s kronično utrujenostjo, so ugotovili, da temna čokolada vpliva na raven serotonina (hormona sreče) v možganih. Pomembno je, da čokolado, ki vsebuje najmanj 70 odstotkov kakava, uživamo v zmernih količinah, ne več kot 50 gramov na dan. **D**

Ali ste vedeli?

- Čokolada naj bi podaljševala življenje. Izsledki raziskave med 8.000 moškimi s povprečno starostjo 65 let so pokazali, da redni uživalci čokolade živijo v povprečju kar leto dni dlje. Čokolada namreč vsebuje antioksidante, ti pa dokazano preprečujejo mašenje žil in s tem boleznimi srca in ožilja.
- Mehiške dame so si v začetku 17. stoletja dale postreči s čokoladnim napitkom celo med mašo v cerkvi. Škof te navade ni trpel. Postrežbo je prepovedal, a kmalu za tem nenadoma umrl. Vzrok: nekdo mu je zastupil jutranjo čokolado!
- Analitiki pri marketinški reviji The Grocer pravijo, da je prodaja čokolade v zadnjih 50 letih preveč upadla. Menda je glavni vzrok za to, da mladi vse več žepnine namesto za čokolado zapravijo za mobilno telefonijo.
- Azteki so bili prepričani, da je čokolada vir modrosti.

Poveličevanje čokolade

Obsedenost s čokolado po mnenju nekaterih znanstvenikov sploh ne izvira iz njene kemijske sestave, temveč iz naučenega vedenja in kulturnih vzorcev, ki čokolado danes poveličujejo in ji pripisujejo neznanski pomen. Povprečen Slovenec poje približno 1,8 kg čokolade letno. Najbolje se prodaja mlečna čokolada, sledita riževa in polnjena temna čokolada, na zadnjem mestu je temna čokolada z dodatki.

Modri mislimo na jutri

www.modra-energija.si

ZDAJ LAHKO TUDI VAŠE GOSPODINJSTVO PRISPEVA K LEPŠI PRIHODNOSTI!

hse

Odločite se za nakup okolju prijazne električne energije iz obnovljivih virov slovenskih rek. Modro energijo pridobivamo v hidroelektrarnah, ki ne obremenjujejo okolja in tako prispevajo k ohranitvi narave in živalskih vrst.

Pridružite se skupnosti, ki aktivno skrbi za zdravo okolje!

Mesečni strošek nakupa Modre energije je nizek – predstavlja ceno ene skodelice kave.

doplačilo za Modro energijo
0,00417 € na kWh
1 SIT na kWh

Modra energija
Obnovljivi viri sedanjosti in prihodnosti

Več informacij pri vašem dobavitelju električne energije:

HSE 01 470 41 00	Elektro Primorska 05 333 33 50
Elektro Ljubljana 01 430 42 70	Elektro Gorenjska 04 208 32 32
Elektro Celje 03 420 10 00	Elektro Maribor 02 220 01 15

Slovenci in zvita palica

Kristijan Stranščak, foto: Gregor Pohleven, arhiv Demokracije

Hokej naj bi se boil razvil iz igre bandy, ki se je prvič pojavila v Angliji v 19. stoletju, ta pa iz igre, ki so jo igrali severnoameriški Indijanci. Nekaj podobnega so menda igrali v srednjem veku tudi v Holandiji, igra se je imenovala colver.

Hokejska palica in hokejska »žoga«

Slovenci smo ga spoznali v prvem četrtletju 20. stoletja in ga takoj vzeli za svojega. Hokejsko tradicijo negujemo še danes.

Zgodovina hokeja Hokej je moderna športna igra druge polovice 19. stoletja, ki ima korenine v starejših evropskih srednjeveških igrah bandy, shinny, hocquet, culver, hurling ter v igrah severnoameriških Indijancev (Irokezov, Čipev, Huronov) tawarothon in bogataway. Značilnost teh iger je igranje s palico in žogo ali podobnimi predmeti. Igre so poleti igrali na kopnem, pozimi pa na ledu. V procesu severnoameriške kolonizacije in urbanizacije so bile igre temelj za razvoj hokeja na ledu in na drugi strani lacrossa. Usodna za razvoj hokeja na ledu so šestdeseta leta 19. stoletja, ko je skupina mladih Montrealčanov oblikovala pravila (montrealska pravila) za

igranje na umetnem drsališču v velikosti približno 60 krat 30 metrov. Pravila so bila zmes tradicionalnih iger in ragbija. Novo igro so poimenovali hokej, kar izhaja iz francoske besede hocquet (na vrhu zvita palica). Prvo tekmo po novih pravilih so odigrali 3. marca 1875 v Montrealu. Igrali so že s palico in ploščkom. Do konca 19. stoletja se je v vzhodni, srednji in tudi že zahodni Kanadi ter bližnjih ameriških predelih oblikovalo ducat moštev ter prvi tekmovalni sistemi. Igrali so po montrealskih pravilih.

Mednarodna zveza Kanadski hokej se je v začetku 20. stoletja

Prva slovenska hokejska ekipa Ilirija

razširil tudi v Evropo. Maja 1908 so se v Parizu na pobudo francoskega športnega novinarja Louisa Magnusa sešli predstavniki Francije, Belgije, Švice in Velike Britanije ter ustanovili Mednarodno zvezo za hokej na ledu oz. Ligue Internationale de Hockey sur Glace (LIGH). Na drugem kongresu leta 1909 so potrdili pravila kanadskega hokeja in se odločili za organizacijo evropskih prvenstev. Prvo evropsko prvenstvo je potekalo od 10. do 12. januarja 1910 v Švici. Med štirimi sodelujočimi je zmagala Velika Britanija. Na kongresu leta 1920 so v članstvo sprejeli tudi ZDA in Kanado. Leta 1930 je bilo v Chamonixu

Večni derbi je vedno poln adrenalina.

prvo uradno svetovno prvenstvo, ki pa je le delno uspelo, saj so morali tekme zaradi toplega vremena preseliti na Dunaj in v Berlin. Zmagala je Kanada, na prvenstvu pa je kot prva azijska država sodelovala tudi Japonska. Leta 1939 je bila v LIGH sprejeta Jugoslavija. Danes se mednarodna zveza imenuje International Ice Hockey Federation (IIHF), vanjo je včlanjenih 63 nacionalnih zvez hokeja na ledu ter t. i. hokeja inline. Po razpadu jugoslovanske države je bila 6. maja 1992 vanjo včlanjena tudi Slovenija oziroma Hokejska zveza Slovenije (HZS).

Slovenski hokejski začetki V Sloveniji se je hokej začel organizirati leta 1928, ko je prvo hokejsko opremo iz Češke v Slovenijo prinesel inženir Stanko Blodek in takoj razveselil nekaj več 20 mladih nadobudnežev. Mladenci so v Ljubljani začeli igrati hokej na naravnem drsališču pod Cekinovim gradom, v neposredni bližini današnje Hale Tivoli. Nedolgo zatem so ustanovili Hokejski klub Ilirija. Ker ilirijani niso imeli nasprotnika, so sami ustanovili še en klub v Kamniku in z njim igrali 7. februarja 1929 (po nekaterih podatkih 1932). To je bila prva uradna hokejska tekma v Sloveniji in s tem se začne slovenska hokejska zgodovina. Zmagali so ilirijani z izidom 15:1, pri čemer so Kamničani edini gol dosegli z glavo, kar takrat še ni bilo proti pravilom. Ker HK Ilirija ni našel v Jugoslaviji nobenega enakovrednega nasprotnika, je organiziral tekmo s hokejskim klubom KAC iz Celovca, s katerim je 21. februarja 1932 odigral svojo prvo medklubsko tekmo ter hkrati prvo mednarodno hokejsko tekmo v Jugoslaviji in jo izgubil z 12:1. Med redkimi domačimi prireditvami tega časa je najbolj

omembe vreden hokejski turnir na Blejskem jezeru pred hotelom Toplice leta 1934, kjer so poleg Ilirije igrali še WEV z Dunaja, VSV iz Beljaka in FTC iz Budimpešte. Leta 1937 je bila ustanovljena Jugoslovanska zveza za drsanje in hokej na ledu. Ilirija je v letih 1937 in 1938 po sklepu zveze osvojila naslov državnega prvaka brez ene same tekme, ker v Jugoslaviji ni imela pravega nasprotnika. Prvo uradno državno prvenstvo v Jugoslaviji je bilo 9. januarja 1939 v Zagrebu. Na turnirju so zmagali igralci Ilirije, sodelovala pa so še tri moštva iz Zagreba.

Slovenski hokej Po razpadu jugoslovanske države in oblikovanju

vanje v slovenski ligi je potekalo med Jeseničani in Ljubljancani. V sezonah po osamosvojitvi so sprva prevladovali »železarji« in trikrat zapored osvojili naslov državnih prvakov. Olimpija je prvi slovenski naslov osvojila v sezoni 1994/1995, premoč pa so potrdili tudi v naslednjih letih, ko so osvojili kar deset zaporednih naslovov, na zadnjih dveh prvenstvih pa je naslov enkrat pripadel Jesenicam in enkrat Olimpiji. V 14 državnih prvenstvih sta Olimpija in Jesenice v velikem finalu zaigrali 12-krat. Dvakrat pa je bil finale ljubljanski, saj sta v letih 1998/1999 finale igrali Olimpija in Slavija, naslova pa sta pripadla Olimpiji.

Spektakularni dvoboji na ledu

Hokejske zveze Slovenije (HZS) je bila slednja pred vprašanjem mednarodne potrditve in organiziranja tekmovalnega prostora. Jeseni 1992 je del slovenskih moštev nastopil v avstrijsko-italijansko-slovenski ligi z imenom Alpska liga, ko se je ta končala, pa so nadaljevali tekmovanje v nacionalni ligi. Tekmo-

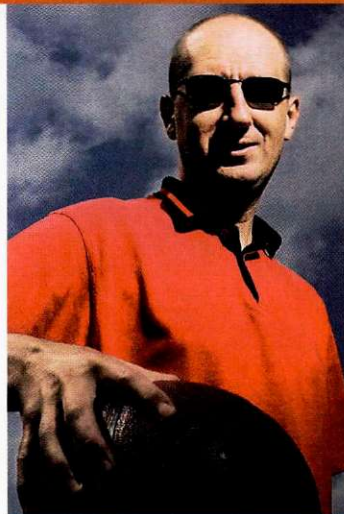
Slovenci imamo hokej v genih, le da včasih to iz takšnih ali drugačnih razlogov upade. Nabito polne dvorane v letošnji sezoni, večje zanimanje medijev za ta šport, fanatični navijači pa lepo kažejo, kako Slovenci rivalstvo in kvaliteten hokej cenimo in pogrešamo. **D**

Vaterpolisti **ROKAVE KOPRA** so slovenski pokalni prvaki in po desetletju so na prestolu zamenjali kranjski Triglav, ki so ga premagali že v polfinalu. V drugem polfinalu je mariborski Branik premagal Slovana Olimpijo, v finalu pa so zmagali vaterpolisti iz Kopra 11:8.

MAJA VIDMAR, 21-letna plezalka iz Škofje Loke, je na zadnji tekmi sezone v Kranju šestič zapored zmagala, kar je prvenec v tem športu, je pa tudi skupna zmogalka svetovnega pokala. Uspeh sta s 3. in 6. mestom dopolnili Lučka Franko in Mina Markovič.

Navdih je veliko

Esad Babačić

Zmaga Makedonije proti Hrvaški nas je še enkrat spomnila, kdo je bil dejanski tvorec slovenske nogometne pravljice.

Hkrati nam je potrdila tudi neizpodbitno dejstvo, da Katanec ne bi mogel brez Zahoviča. Kemija je osnova, toda presežke vendarle zagotavljajo enkratni posamezniki.

Makedonska reprezentanca je sicer imela svetle trenutke, a na koncu ni mogla narediti čudeža, kakršen je uspel Sloveniji, ki se je pod Katančevo dirigentsko palico uvrstila tako na evropsko kot tudi na svetovno prvenstvo. Katanecu je uspelo premagati prvega v skupini in vzeti točko na Wembleyju, spodrsnilo pa mu je proti nekoliko slabšim v skupini. Tokrat mu zvezde niso bile naklonjene, saj je imel na nekaterih tekmah precej smole; tako je v Skopju precej nesrečno izgubil, potem ko je imel Angleže v totalnem primežu, nekaj podobnega pa se mu je zgodilo tudi v Zagrebu, kjer so ga od zmage delili centimetri. Obe srečanja sta potrdili tezo o tem, da se brez genialnosti igralca Zahovičevega kova takšne tekme težko dobijo. Pandev vendarle ni Zahovič, manjkal pa je tudi kakšen Rudonja ali denimo Ačimovič. Šele obe šokantni zmagi Izraela in Makedonije v predzadnjem kolu sta odkrili, kako močno in izenačeno skupino je imel naš strokovnjak. Morebitna uvrstitev Makedonije bi bila pravcati nacionalni praznik, ki bi celo presegel razsežnosti naše nogometne pravljice. Seveda se takšni čudeži redko dogajajo, kar nam je bilo jasno že prej. Težko je verjeti, da se bo tisto, kar so storili Slovenci, kmalu ponovilo. Zdaj nam je še jasno, koliko sreče je potrebne za nekaj takšnega. Nič manj sreče pa nimajo Angleži, ki bodo, kot kaže, na koncu vendarle odšli v Avstrijo in Švico. Seveda se s tem ne bodo strinjali tisti, ki prisegajo na tradicijo. Zanje uvrstitev Gordi Albiona ni bila nikdar vprašljiva. Dejstvo je, da bi bilo evropsko prvenstvo brez Anglije ali denimo Italije močno osiromašeno, saj gre za reprezentanci, ki zagotavljata spektakel. Pa še nekaj o tem, da na koncu odloča inspiracija enega samega igralca: tako kot Hrvati ne bi mogli brez zadetkov Eduarda in Srne, tako Italijani ne bi prišli iz škotskega pekla brez orjaškega Tonija. Nekaj podobnega velja za Turke, ki se še vedno zanesejo na Emreja. Edina stalnica ostajajo tako Nemci, ki nimajo težav z moštvenim duhom: njihov stroj je kot vedno dobro namazan. Kakor koli že, naslednje leto bo še precej veselo, in to ne daleč od nas.

Cerarjevi je sodni senat izrekel štiri mesece pogojne zaporne kazni, Glavarju pa mesec in pol, obema pogojno.

dobremu imenu in časti. »Bil sem ponovno okarakteriziran kot nekdo, ki je nekaj storil,« je dodal Glavar.

Glavarjev pooblaščenec je v svojem govoru poudaril posamezne nejasnosti v procesu začasne odstranitve, ki naj bi dokazovale načrtno gonjo proti Glavarju in njegovi družini. Odvetnik je poudaril, da je Cerarjeva dejala, »da se je Glavar pregrešil zoper pravni red države«, kar pa ni res, saj je bil izdan samo sklep za preiskavo. Pooblaščenec je svoj govor sklenil s pozivom, naj se Cerarjeva spozna krivo kaznivega dejanja in naj se sodba tudi objavi.

Oba spoznana za kriva

Petra Janša, foto: arhiv Demokracije

Nekdanjega vodjo Okrožnega državnega tožilstva na Ptujju Marjana Glavarja in nekdanjo generalno državno tožilko Zdenko Cerar je sodni senat obsodil na pogojno kazen.

Na Okrožnem sodišču v Ljubljani se je prejšnji četrtek nadaljevala zasebna tožba nekdanjega vodje Okrožnega državnega tožilstva na Ptujju Marjana Glavarja zoper nekdanjo generalno državno tožilko Zdenko Cerar zaradi obrekovanja v oddaji na RTV Slovenija Pod žarometom. Glavarju pa je Cerarjeva očitala žaljive besede, ki so bile izrečene kasneje.

Njen zagovor Prva je pred sodni senat stopila Cerarjeva in pojasnila, da je v oddaji uporabila besedo razrešitev in ne dejanskega izraza začasna od-

stranitev, ker je želela na ljudem razumljiv način razložiti primer. Na vprašanje predsednice senata, ali ni bila javnost s tem zavedena, je dejala da ne, saj je morala stvari strnjeno pojasniti in pri tem ni uporabljala pravne terminologije. »V oddaji sem navajala le takratna dejstva in resnico, nismo pa takrat govorili o pravnomočnosti.«

Odvetnica Cerarjeve je pojasnila, da je njena stranka izraz »razrešen« uporabila za lažje razumevanje in pri tem ni trdila, da je to pravnomočna obsodba. Poudarila je, da je bilo delo Cerarjeve takrat zakonito in ni

imela namena obrekovati ter tega tudi ni storila. Pooblaščenka Cerarjeve je tudi opozorila, da je iz zasebne tožbe Cerarjeve proti Glavarju razvidno, da je ta uporabljal žaljive izraze o Cerarjevi. Pooblaščenka je zato predlagala, da sodišče Cerarjevo oprosti kaznivega dejanja obrekovanja in obdolži Glavarja za kaznivo dejanje razžalitve.

Njegov zagovor Glavar je v svojem zagovoru trdil, da je, čeprav je bila obtožba zoper njega razveljavljena, omenjanje nepravilnega izraza »razrešitev« povzročilo škodo njegovemu

Kriva oba Sodni senat je nato obtožena spoznal za kriva in jima izrekel pogojno obsodbo. Cerarjevo, ki je v javnosti trdila neresnico o razrešenosti Glavarja in njegovi pregrešitvi zoper pravni red, je spoznalo za krivo kaznivega dejanja obrekovanja in ji prisodilo štiri mesece zopora pogojno. Poleg tega je za stroške postopka dolžna plačati 600 evrov. Glavarja, ki je v eni od zasebnih tožb žalil Cerarjevo z neresničnimi izrazi, pa je sodni senat spoznal za krivega kaznivega dejanja razžalitve in mu prisodil mesec in pol zaporne kazni pogojno. Glavar bo moral poravnati stroške sojenja v višini 450 evrov. Obsojena v času enega leta ne smeta storiti nobenega kaznivega dejanja.

Cerarjeva je zoper sklep sodnega senata napovedala pisno pritožbo. **D**

Spomin na žrtve

Tretja nedelja v novembru je postala svetovni dan spomina na žrtve prometnih nesreč.

Vrsta nevladnih organizacij, ki združujejo žrtve prometnih nesreč, je po vsem svetu 17. in 18. novembra organizirala različne aktivnosti, tudi v Ljubljani, kjer sta WHO in Zavod Varna pot na Tromostovju pripravila spominsko slovesnost s prižiganjem svečk, spomnili na ljudi, ki so izgubili življenje v prometnih nesrečah. Prireditve so se med drugim udeležili ljubljanski župan Zoran Janković, minister za promet Radovan Žerjav in varuhinja človekovih pravic Zdenka Čebašek Travnik. Strokovnjaki ocenjujejo, da na cestah po svetu letno umre približno 1,26 milijona ljudi, kar dnevno pomeni najmanj 3.450 mrtvih. Tudi število poškodovanih iz leta v leto narašča. Ocena WHO je, da se letno v prometnih nesrečah poškoduje okoli 50 milijonov ljudi, 5 milijonov pa jih za

vedno ostane invalidnih. Tudi na slovenskih cestah je stanje zaskrbljivo. Iz poročila Zavoda Varna poti je razvidno, da so v zadnjih šestnajstih letih ceste terjale skoraj 6.000 smrtnih žrtev, več kot 180.000 pa se jih je poškodovalo. V letošnjem letu je do 4. novembra umrlo 255 ljudi, kar je več kot v istem obdobju lani.

Evropska unija je sprejela akcijski program za 50-odstotno zmanjšanje posledic prometnih nesreč, opozorila pa je tudi na to, da so za statističnimi podatki velike tragedije žrtev prometnih nesreč in njihovih svojcev. P. J.

Poostren nadzor

V zadnjih mesecih so policisti v lokalih na Koroškem zaznali povečano število prekrškov in kaznivih dejanj.

Policisti so pretekli konec tedna opravili poostren nadzor v dveh lokalih na območju Slovenj Gradca in v enem na območju Raven na Koroškem. Poleg policistov območnih policijskih postaj so v nadzoru sodelovali policisti posebne policijske enote PU Slovenj Gradec in inšpektor Davčnega urada Dravograd.

V poostrenem nadzoru so policisti ugotovili identiteto 38 oseb, šest kršitev zakona o varstvu javnega reda, dve kršitvi zakona o javnih zbiranjih, kršitev zakona o proizvodnji in prometu s prepovedanimi drogami, dve kršitvi zakona o zasebnem varovanju in dve kršitvi s področja davčne zakonodaje, zasegli pa so tudi manjšo količino mamil. Po vseh ugotovljenih kršitvah so

policisti in pristojni prekrškovni organi izvedli represivne ukrepe v skladu z veljavno zakonodajo.

V času poostrenega nadzora so policisti v vseh treh gostinskih lokalih opravili tudi nadzore zasebnega varovanja. Pri tem so v enem od dveh pregledanih lokalov na območju Slovenj Gradca in

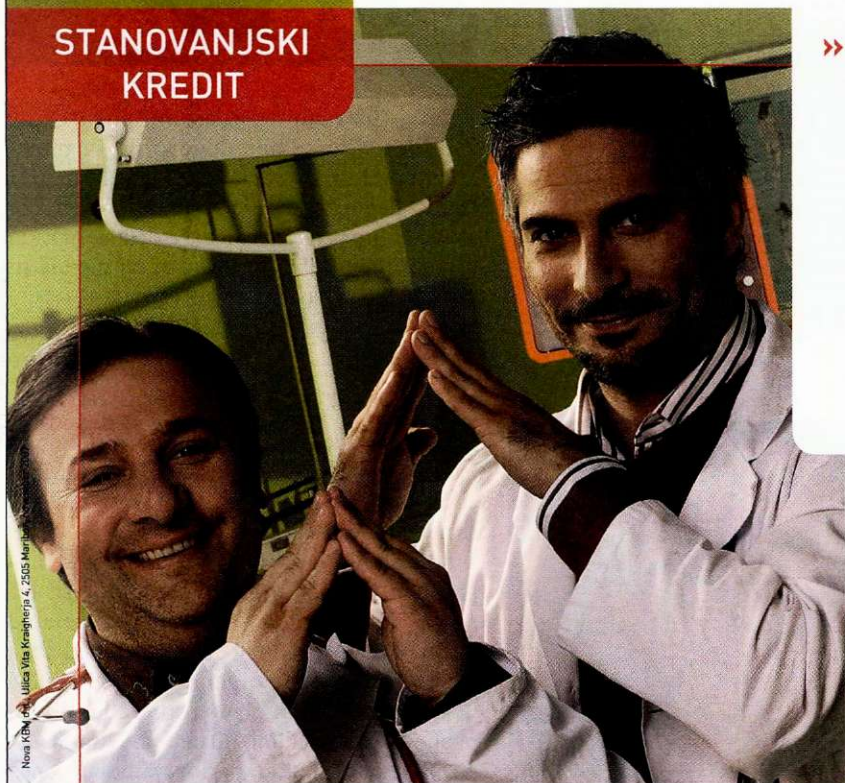
v enem na območju

Raven na Koroškem ugotovili, da nimata urejenega varovanja v skladu z določbami zakona o zasebnem varovanju. Policijski postaji Slovenj Gra-

dec in Ravne na Koroškem bosta samostojnima podjetnikoma izdali odločbi, o zaznanih nepravilnostih pa bosta poročali tudi direktoratu za policijo in druge varnostne naloge na ministrstvu za notranje zadeve. P. J.

STANOVANJSKI KREDIT

» Zdravilo za utesnjenost. Vzemite ga še vi!«

Vroč **stanovanjski kredit Nove KBM**. Blagodejno **nizke obrestne mere**. Krepčilen **20 % popust na stroške** odobritve kredita. Možnost **družinskega odplačevanja**. Pomirjujoč **20 % popust** na premoženjsko **zavarovanje OPA!** Zavarovalnice Maribor.

INFORMATIVNI IZRAČUN*
Znesek kredita: 10.000,00 EUR
Mesečna obveznost: 193,17 EUR
Doba odplačevanja: 5 let
Obrestna mera: že od 5,966 %

*Izračunana EOM znaša 7,03 % in je informativne narave ter velja na dan izračuna 1. 11. 2007. Spremeni se, če se spremenijo obrestna mera (5,966 %), stroški odobritve in odplačevanje kredita ter datum odobritve kredita. EOM je izračunana ob predpostavki, da je kredit izkoriščen in gre v odplačilo takoj (ni obračuna interkalarnih obresti). Obrestne mere, znesek kredita, doba odplačevanja in stroški odplačevanja ter odobritve so odvisni od poslovanja kreditobjemalca. Podrobnejše informacije in natančen izračun lahko dobite v vseh poslovalnicah naše banke ali na spletni strani www.nkbm.si.

BREZPLAČNA ŠTEVILKA
 080 17 50
www.nkbm.si

 Nova KBM

Kristina postane tisto, o čemer poje.

Kako lep roman

Pri založbi kaset in plošč RTV Slovenija je prejšnji teden izšel CD Kristine Oberžan & The Grooveyards z naslovom *Kakor lep roman*. Plošča je posvečena zlati dobi slovenske popevke. Projekt je nastal v duhu podpiranja mladih talentov v okviru letošnjega programskega načrta Uredništva za jazz Radia Slovenija in ZKP RTV Slovenija.

Kristina Oberžan, Belokranjka iz Metlike, je začela glasbeno pot v klasični glasbi kot saksofonistka, nadaljevala pa kot džezovska vokalistka s študijem pri profesorici Nadi Žgur v Ljubljani. Na Slovenski popevki 2006, kjer je izvedla skladbo *Vsak dan je drugačen*, je prejela nagrado za najboljšo izvajalko. Letos je opravila magisterij iz džezovskega petja na Univesität für darstellende Kunst und Musik v Gradcu, kjer je študirala pri svetovno znanih džezovskih vokalistih, kot so Sheila Jordan, Mark Murphy, Jay Clayton, Laurie Antonioli ... Veliko sodeluje z Big Bandom RTV Slovenija, kot solistka je sodelovala pri projektu *Adieu* s zborom Carmina Slovenica, pri predstavi *Kjer se ljubezen izliva v sinje* nebo Slovenskega stalnega gledališča v Trstu in kot članica Šentpolh Sexteta v projektih z Janijem Kovačičem. Sodelovala je tudi s številnimi znanimi glasbeniki. Poznavalci pravijo, da se pri Kristini Oberžan enakovredno združujeta vokalna in interpretacijska moč, mogočnemu in čutnemu glasu pa dosledno stopata ob bok izpostavljena poustvarjalska intimnost in izredna odrska prezenca.

Samski princ

Britanski princ Harry je po novem samski. Zaprta ga je namreč njegova izbranka Chelsy Davy. 22-letna svetlolaska je prijateljem zaupala, da sta se s Harryjem razšla samo začasno, medtem ko ona študira na Univerzi v Leedsu, princ pa se posveča vojaški karieri. Par, ki je bil skupaj tri leta, je slovel po tem, da sta se med študijem rada zabavala tudi vsak zase, in to v različnih nočnih klubih po Londonu. Chelsy pa je bila menda v Leedsu zelo nesrečna. Po pisanju britanskih medijev naj bi novica še najbolj utegnila vznemiriti kraljico Elizabeto II., saj se vse zdi, da tako Harry kot William, ki ima viharno razmerje s Kate Middleton, podobno kot njuni starši nista sposobna imeti trdne ljubezenske zveze. Chelsy je sicer poskušala situacijo rešiti

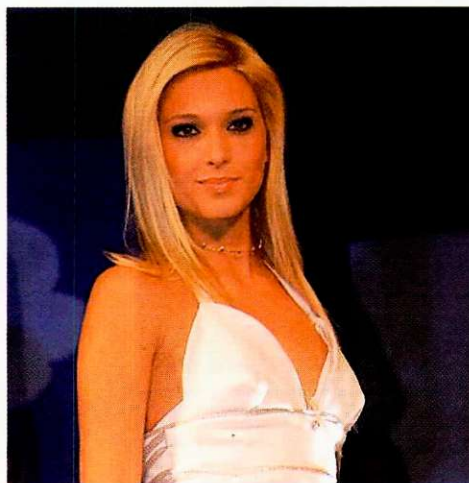

Težko je biti punca britanskega princa.

z nekaj solzavimi telefonskimi pogovori, v katerih naj bi se bila dogovorila za preizkusno prekinitev romance. A kot kaže, niti to ni zaleglo, zato se je sedaj odločila, da je zveze resnično konec. Kot je dejala, bi rada o vsem premislila, si vzela čas, saj menda ni hotela biti ves čas v Harryjevi senci.

Lepa soseda 2007

V ljubljanski Festivalni dvorani je bilo prejšnji teden lepotno tekmovanje, na katerem se je deset superfinalistk potegovalo za naziv *lepa soseda 2007*. Žirija je sklenila, da nazivu najlepše sosede 2007 najbolj ustreza 18-letna Ines Turk iz Šmarja pri Jelšah. Krono je zmagovalki podelila nekdanja mis Slovenije in znanka tovrstnih izborov Sanja Grohar. Ines je v dar prejela tudi rdeč avtomobil znamke Peugeot. Prireditev, ki je letos potekala že desetič, sta vodila Adel Djutović in Živa Vadnov, na odru pa se jima je občasno pridružila lanske zmagovalka tega tekmovanja Katja Majhenič. Za poživitev so skrbeli številni glasbeni gostje – od Kristine, ki na pevskem odru šele dobro začenja svojo pot, do pevsko že uvelja-

vljenih Rebeke Dremelj, Natalije Verboten in Saše Lendero, Špelce, Nuške Drašček, Man-ce Špik in Monike Pučelj. Za najbolj živahne ritme je poskrbela Karma.

Letos lahko govorimo o popolnem zmagoslavju plavalask, saj so odnesle vse lepotne nazive. Tako je obraz komercialne televizije, ki je skupaj z enim izmed razvedrilnih tednikov organizirala prireditev, postala Tina Kadunc, prva spremljevalka je postala Polona Golob, druga pa Nina Kohne. Ta je osvojila tudi naslov najbolj fotogenične tekmovalke.

Ines je postala lepa soseda 2007.

Zamenjani vlogi

Odkar slavna družina Beckham živi v Ameriki, so se družinske vloge zamenjale. V Angliji je bil nogometaš David ves čas zaposlen, Victoria pa je skrbela za družino. Čez lužo pa so stvari postale drugačne. Zdaj David brez dela postopa naokrog, saj je njegov klub LA Galaxy izpadel iz nadaljnega tekmovanja, Posh pa ima polne roke dela s pripravami na turnejo z vnovič obujeno skupino Spice Girls, katere članica je. David je zato že sporočil, da bo svojo ženo spremljal na glasbeni turneji, ki se začne decembra. Vsekakor bolje, kot pa da bi si čas krajšal s skoki čez plot. Po Hollywoodu pa se širijo tudi novice o četrti nosečnosti Victorie. Govorico je sprožila kar sama, ko je dvakrat v enem tednu obiskala trgovino za najmlajše. Poznavalec ameriške glasbene scene pa je prepričan, da je to še en trik 'korporacije Beckham'. »Turneja znova združenih Spice Girls je pred vrati. Vsi so videli, kako je nosečniški trebušček med turnejo koristil Christini Aguilera in Jennifer Lopez,« je dejal vir.

V družini je zdaj najbolj zaposlena Victoria.

Skupina Društvo mrtvih pesnikov se vrača na sceno!

Naftalin

Društvo mrtvih pesnikov s pesmijo Naftalin dokazuje, da so govornice o razpadu te novomeške skupine napačne. Zasedba je pred poldrugim desetletjem presenetila slovensko glasbeno sceno s skladbama Ko te ni in Ko prižgeš nov dan, s hitoma Rabm in Ti si vse pa je dokončno potrdila svojo uspešnost in priljubljenost.

Omenjene skladbe je še vedno mogoče slišati na radijskih postajah, čeprav se je skupina po koncu koncertne promocije albuma '20:00' nehala javno pojavljati, kar je sprožilo ugibanja o njenem razpadu. Le malokdo je namreč vedel, da so DMP zadnja tri leta posvetili ustvarjanju svojega petega studijskega albuma, ki bo nosil naslov Vojna in mir, prvi singel Naftalin pa je v tem tednu že začel svoj pohod po radijskih postajah.

Pero je napovedal veliki koncert Pankrtov decembra v Hali Tivoli.

pina Carina. Obetamo si lahko tudi vnovični nastop ene legendarnih skupin tistega časa, imena pa nam za zdaj niso razkrili. Kljub vsemu so stari mački, ki so svoj zadnji večji koncert, imenovan Zadnji pogo, imeli prav v Tivoliju davnega 10. decembra 1987, spet prijeli svoje inštrumente in pridno vadijo. Zvoke svojega panka bodo Pankrti ponesli tudi v mesta nekdanje skupne domovine, saj se v decembru odpravljajo tudi na turnejo. Lublana je bolana, Bandierra rossa, Za železno zaveso in druge velike uspešnice bodo donele v Zagrebu, Beogradu, Osijeku, Novem Sadu, Dubrovniku, Sarajevu in nekaterih drugih mestih. Ni dvoma, da bodo Pankrti deležni pozornosti starih oboževalcev in tudi novih privržencev mlajše generacije.

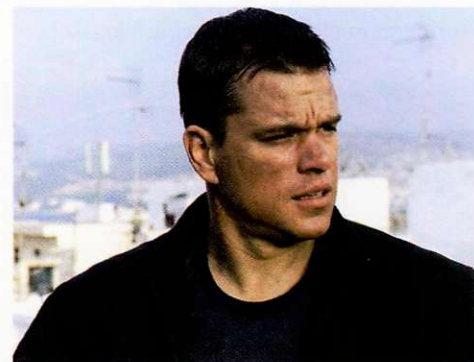
Znova Pankrti

Letošnjo jesen so na slovenski glasbeni sceni po dolgih letih znova presenetili Pankrti. Skupina, ki je pred leti osvajala vse okoli sebe, se je znova sešla v stari zasedbi. Pankrti so pozornost pritegnili pred približno enim mesecem ob odprtju retrospektivne fotografske razstave ob 30-letnici delovanja.

Pero Lovšin je dejal, da je bilo potrebnega veliko prepričevanja, pogovorov in razmisleka, da so se odločili za ta korak. Napovedal je veliki tivolski koncert decembra, na katerem se jim bodo pridružili gostje, med njimi sku-

Najprivlačnejši moški na svetu

Vsako leto omenimo moškega, ki ga revija People razglasi za najprivlačnejšega na svetu. Tokrat si je ta naziv prislužil igralec Matt Damon. S tem je postal 22. lastnik omenjenega naziva. Lani je čast pripadla Georgeu Clooneyju (kakor že leta 1997), leta 2005 Matthewu McConaugheyju, leto prej pa Judu Lawu. Prvi lastnik naziva je bil Mel Gibson »davnega« leta 1985. Za mnoge je bil letošnji izbor manjše (ali večje) presenečenje, pri reviji pa so ga utemeljili: »George Clooney in Brad Pitt sta za naziv zavzeto lobirala že od leta 2001. Potreben je le en pogled v Damonove predirno modre oči, hudomušen nasmeh in prijazno obnašanje, da bi razumeli, zakaj smo ga izbrali.«

Najprivlačnejši v tem letu

Satirični tretjeligaši

Magični gledalec

Že odkar sem na svetu, pogosto slišim misel, da smo Slovenci veseli ljudje, tako rekoč narod humoristov in veseljakov.

Vse lepo in prav, a kaj ko se dostikrat v eni osebi združita burkač in zagrenjenec in se potem ta nesrečna kombinacija ves čas pojavlja v medijih. Je že tako, da je za zdrav humor potrebne tudi nekaj inteligence in naši humoristi jo nekaj tudi imajo. Nekaj drugega pa je politična satira, ki je tako rekoč Ahilova peta slovenskega humorja. Morda tudi zato, ker je bilo v polpreteklem obdobju prepovedano stegovati jezik – razen morda kakšnemu privilegirancu, ki je s pravo mero tu in tam ošvrknil prenapihnjene oblastnike, če pa je šel kdaj čez mero, so ga strički hitro poklicali na prevzgojo. Nič čudnega torej, da je socializem napravil celo vrsto povprečnežev oz. mediokritet, kakor bi to poimenoval pisatelj Drago Jančar.

Morda se še spomnite, da se je pred nekaj leti vrtela razvedrilna oddaja TV Poper, ki je bila zaradi svojega kvazihumorja še za povprečno izobraženega gledalca težko prebavljiva, kaj šele za gledalca, ki kaj da na dober okus. Pred sedmimi leti je gonilna sila omenjene oddaje Boris Kobal za nameček »pičkaril«
še v Lutkovnem gledališču Ljubljana (pri tem se mu je tedanji predsednik države Milan Kučan veselo krohotal), in ko ga je nekdo opozoril na neprimernost njegovih izvajanj, je bilo takoj ve-

liko užaljenosti, češ saj ste še slabši kot partiji. Toda poanta je drugače: mnogi tako imenovani satiriki preprosto niso dovolj inteligentni in duhoviti, da bi razvili zdravo satiro, pač pa začnejo opletati z zmerjanjem političnih nasprotnikov. Na primer oddaja As ti tud not padu, v kateri sta Lado Bizovičar in Jurij Zrnec – oba sicer cenim zaradi njunega dela v preteklosti – precenila svoje sposobnosti. Žal se jima pozna, da ne dosemeta takšne ravni inteligence kot na primer Sašo Hribar, ki se v vsakem trenutku znajde in tako rekoč suvereno obvlada še tako kočljiv položaj. Samo enkrat doslej se spomnim, da ga je v oddaji Radio Ga-ga nekontrolirano zvilo od smeha, pa še to davnega leta 1993, ko je neka deklica po telefonu narobe izgovorila ime znanega italijanskega skladatelja in ga prekrstila v »Kapučinija«.

Sicer pa je jasno, da standardi kakovosti medijskih vsebin tonejo vse niže in niže. Nacionalna TV bi se lahko vsaj toliko potrudila, da bi v razvedrilne programe povabila spodobne glasbenike, ne pa glasbenih tretjeligašev, ki jih je že po lokalnih radijskih in TV-postajah preveč in navdušujejo ljudske množice samo s svojim južnjaškim melosom. Posebej bi morali biti na to pozorni ustvarjalci oddaje Na zdravje. Grozi ji namreč, da bo postala televizijska različica Radia Veseljak, ki je znan po tem, da vrti raznovrstni »cigu-migu«, ki ni ne zabavna ne narodnozabavna glasba. Toda to še ni nič v primerjavi s komercialno POP TV. Ko sem prejšnji teden vzel v roke Demokracijo, me je šokirala novica o tem, kako so v resničnostnem šovu Kmetija klali prašiča. Priznam, da o tem »junaštvu«
nisem vedel ničesar, ker tovrstnih oddaj načeloma ne gledam. Za zafrkancije v resničnostnih šovih pač nimam ne časa ne volje. Upam, da mi bo vsaj nacionalna TV prizanesla s tovrstnimi vsebinami. **D**

HOROSKOP

Oven
21.3.-20.4.

V tem tednu boste imeli precej opravka z negativnimi ljudmi. Ne pustite, da vas zvlečejo v neugoden položaj in vam povzročijo slabo voljo. Ob koncu tedna se prepustite razvajanju in sproščanju, s čimer si boste znova pridobili energijo.

Bik
21.4.-21.5.

Ker v preteklosti niste poskrbeli za finančne dolgove, vam bo v prihodnjem tednu zaradi tega težko. Denar bo splahnel tako hitro, kot je prišel, dolgovi in nezadovoljstvo pa bodo ostali.

Dvojčka
22.5.-21.6.

V tem tednu boste pozornost namenili družini in otrokom. Sproščeno in prijeto okolje vas bo osrečevalo. Ohranite pozitivno naravnost in optimizem tudi na poslovnem področju, saj se vam bo v prihodnje to obrestovalo.

Rak
22.6.-21.7.

Vaše življenje bo v prihajajočem obdobju postalo mirno in utečeno. Počutili se boste lahke in svobodne. V kratkem se boste začeli pripravljati na velik službeni projekt, ki vam bo pobral kar nekaj moči. Rezultati pa bodo na koncu odlični.

Lev
22.7.-21.8.

Tudi v tem tednu boste zelo uspešni na socialnem in ljubezenskem področju. Pozorni pa bodite na zdravje; najbolje je, da kar preventivno jemljete vitaminske tablete. Na delovnem mestu nikar ne hitite.

Devica
22.8.-21.9.

Vaše življenje bo potekalo brez večjih težav, vi pa boste nemirni in boste gledali na svet skozi črno lečo. Zavedati se morate, da lahko samo sami rešite svoje duševno stanje. Na finančnem področju lahko pričakujete priboljšek.

Tehtnica
22.9.-22.10.

Skozi ves teden boste občutili pomanjkanje energije. Zaradi tega se boste želeli izogniti delu, kar bodo sodelavci hitro opazili. Konec tedna posvetite sami sebi in svojim hobijem, ki ste jih zadnje čase kar malce zanemarili.

Škorpion
23.10.-21.11.

S partnerjem bosta v tem tednu izredno uživala. Skupaj bosta začutila potrebo po opazovanju lepih stvari, kar vaju bo še bolj povezovalo in utrdilo vajino zvezo. Sprostite se in se prepustite igrivosti, saj se boste neizmerno zabavali.

Strelec
22.11.-20.12.

Že v začetku tedna boste našli odlično poslovno rešitev za nesposobno organizacijo nekega projekta. Vaša pozornost bo v tem tednu usmerjena predvsem v umetnost in lepoto nasploh.

Kozorog
21.12.-19.1.

Začutili boste, da nujno potrebujete spremembo, a žal še ne boste pripravljani nanjo. Odločitve potrebujete kar nekaj priprav, in šele ko jih boste osvojili, boste lahko začeli novo življenjsko pot.

Vodnar
20.1.-18.2.

Ves teden boste prekipevali od energije. Začutili boste željo po družbi ljudi, ki jih že nekaj časa niste videli. Sprostite se in uživajte. Skozi celotno komunikacijo z ljudmi boste spoznali samega sebe.

Ribi
19.2.-20.3.

Poznojesenski dnevi bodo v vas zbudili melanholično razpoloženje. Spomnili se boste na osebo, ki je nekoč igrala pomembno vlogo v vašem življenju. Nič ne bo narobe, če jo pokličete. Denar: odlično.

ADRIA

Doma nad oblaki.

Nagradna igra Adrije Airways:
2 x povratna vozovnica!*
Vse Adriine ugodne ponudbe si lahko ogledate na www.adria.si ali pokličete na 080 13 00.

www.adria.si

*pristojbine niso vključene

	SESTAVIL- MIRAN ERCEG	GESLO	NOVI SVET	OBLAČILO ZA DEŽ	KNJIŽEVNIK ZUPANČIČ	NEKDANJI ALPSKI SMUČAR MLEKUŽ	DEMOKRACIJA	
	JEČA, AREST						CELOVŠKI HOKEJSKI KLUB	
	IMETJE, PREMOŽENJE (STARINSKO)							
	RASTLINA S SLADKIM SADOM							
	OTAJANA ZGORNJA PLAST SNEGA							
	PERZIJSKI KRALJ				IZDELEK IZ REZANČNEGA TESTA	SAMODEJNA DEJAVNOST	DEMOKRACIJA	
	VRSTA ANTILOPE							
DEMOKRACIJA	DANSKA IGRALKA NIELSNOVA	PLAČILO ZA STANOVANJE	VRSTA ZAPONKE NA VZMET	NAUK O ANALIZI	ITALIJANSKI FILMSKI REŽISER (DINO)	IVAN CARGO	POLITIK HRUŠČOV	ZADNJA ŽENA CHARLIA CHAPLINA
	REDNE ČETE V VZHODNI AFRIKI						MESTO SV. OD MOSKE	
	SLOVENSKI PESNIK (VALENTIN)						ANTON OCVIRK	KRAJ PRI SEVNICI
	SLOVENSKI ESEJIST KERMAUNER					PISATELJICA BUDAUOVA		KRAJ PRI BRUSLJU
	LETOPIŠ, KRONIKA					POŠKODBA TELESA		GLAS, ZVOK
						KRAJ PRI DOMŽALAH		IGRALKA STARČEVA
								ŽENSKO IME
DEMOKRACIJA	IZRAELSKI PEVEC OFARIM				LUDOLFOVO ŠTEVILO		PREVOD BIBLIJE	
							ANTON SOVRE	RIMSKI KOMEDI- OGRAF (TITUS)
	POVPREČJE KRIŽANKE: 4,96 CRKE	DEL SNOPA, RITINA			MORSKA PAPIGA			IGRALKA PARLO
		UDAREC S SEKIRO			KISELKAST OKUS VINA			KRALJ ŽIVALI
	MANJŠA PTICA PEVKA						DOMN. PREB. MESECA	
							IVAN LEVAR	
	BIBLIJSKI VELIKANI V JUŽNEM KANAANU							PREKRŠEK, PRESTOPEK
	PUŠČAVSKI RIS						DEMOKRACIJA	VERA ALBREHT
								ANTON AŠKERC

Rešitev prejšnje križanke

GOLAK, OPILEK,
REMETE, NKOMO, JAN,
PARAZOL, AKIS, KEK, ILO,
ZASTAVONOŠA, AP, ARTEMIS,
ŠPRAHA, ARKADIJA, INAR,
NAL, ARAN, ANN, ETNA,
PARNAS, PEKRE, LO, MAKSO,
INANA, ODRA, ION, KA,
AK, VIAN, NN

Nagrajenci 45. številke

- 1. nagrada:** **FRANC VIDMAR**
Župnišče, 8360 Žužemberk
- 2. nagrada:** **DANICA VRBINC**
Gotna vas 20, 8000 Novo mesto
- 3. nagrada:** **ALEKSANDRA CERAR**
Linhartova 66, 1000 Ljubljana

Dobitnikom čestitamo in jih hkrati prosimo,
da nam pošljejo svojo davčno številko.

Nagradi

- 1. nagrada:** povratna letalska vozovnica na Adriini redni liniji Ljubljana–Sarajevo
- 2. nagrada:** povratna letalska vozovnica na Adriini redni liniji Ljubljana–Skopje

Pravila nagradne igre so objavljena na spletni strani www.demokracija.si.

Nagradno križanko izrežite
in najpozneje do 29. 11. 2007
pošljite na naš naslov:

**Demokracija, p.p. 4315,
1001 Ljubljana,**
s pripisom "Nagradna križanka".

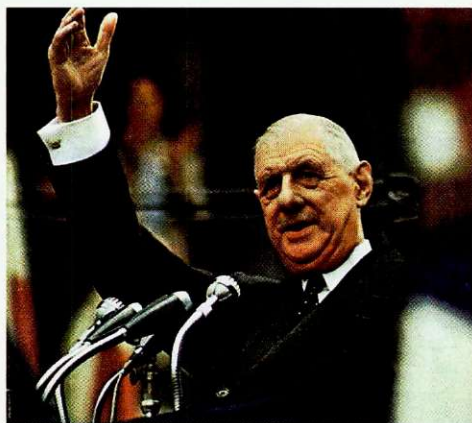
VČERAJ, DANES, JUTRI ...

- > **19.11.1839** se je rodil vitez Emil von Škoda, avstrijsko-češki industrialec.
- > **19.11.1861** so na ljubljanskih ulicah prvič zasvetile plinske svetilke.
- > **19.11.1918** je Alfred Lavrič z Maistrovimi borci zasedel Borovlje.
- > **19.11.1988** je bil na Ušću pri Beogradu vrh srbskih mitingov »bratstva in enotnosti«. Član sveta federacije Mihajlo Švabič, ki je govoril v imenu borcev NOB, je tam obračunal še s Slovenci: »Tistim, ki mislijo, da bi jim bilo drugje bolje – je treba odpreti vrata. Pa naj gredo v Gradec in Filadelfijo ali kamor jim je volja – zaželeli jim bomo srečno pot.«
- > **20.11.1785** se je v Godiču pri Kamniku rodil slovenski sadjar in misijonar Franc Pirc.
- > **20.11.1968** so čete socialističnih držav na Češkoslovaškem začele »reševati socializem«.
- > **21.11.1916** je umrl avstro-ogrski cesar Franc Jožef I., ki je vladal 68 let.
- > **21.11.1990** so v Parizu podpisali deklaracijo o koncu hladne vojne.
- > **21.11.1995** so predsedniki BiH, Hrvaške in Srbije v Daytonu (ZDA) podpisali mirovni sporazum o Bosni in Hercegovini.
- > **21.11.1918** je Narodna vlada v Ljubljani izdala uredbo, na podlagi katere je bila vpeljana slovenščina kot učni predmet pri vseh premetih v vseh osnovnih in meščanskih šolah.
- > **21.11.1990** je slovenska skupščina zadolžila komisijo za pripravo zakona o plebiscitu.
- > **22.11.1599** je nadvojvoda Ferdinand ukazal, da se morajo iz njegovih dežel izseliti vsi meščani in kmetje, ki nočejo prestopiti iz protestantske nazaj v katoliško vero.
- > **22.11.1913** se je rodil angleški skladatelj Benjamin Britten.
- > **22.11.1990** je slovenska skupščina sprejela sklep o razpisu referendumu za osamosvojitve.
- > **23.11.1553** se je rodil italijanski zdravnik in botanik Prospero Alpini, ki je menda prvi v Evropi predstavil kavo in banane.
- > **23.11.1990** je v televizijski oddaji predsednik Zelenih Slovenije Dušan Plut dejal, da si skupaj z LDS prizadevajo, da bi v novo slovensko ustavo zapisali, da bo Slovenija brez vojske in brez vojaške industrije.
- > **25.11.1990** so se nekateri vodilni slovenski politiki seznanili z gradivom izvršnega sveta o osamosvojitvi Slovenije. Dnevi, ki so minevali od sprejetja osnutka zakona do sprejetja zakona o plebiscitu (6. 12. 1990), so bili medijsko zelo razburljivi in politično napeti, saj so nekateri poskušali vse, da bi plebiscit odložili.

POGLED NAZAJ (OD 19. 11. DO 26. 11.)

Charles de Gaulle

Francoski general in politik Charles de Gaulle, voditelj in organizator francoskega odporiškega gibanja in kasnejši predsednik države, se je rodil **22. novembra 1890**. Odšel je v London in postal simbol francoskega odpora proti nemški okupaciji. Organiziral je odporiško vojsko in jo povezal z odporiškimi skupinami v Franciji. Ob koncu vojne je vodil začasno vlado, potem pa šest let stranko, ki jo je osnoval. Leta 1953 se je umaknil iz politike in začel pisati spomine. V času hude krize zaradi upora generalov v Alžiriji je 1. junija 1958 sprejel za

šest mesecev položaj predsednika vlade z velikimi pooblastili. Konec leta 1958 je bil izvoljen za predsednika republike. Zmagal je tudi na volitvah leta 1965. Vpeljal je značilni francoski predsedniški sistem.

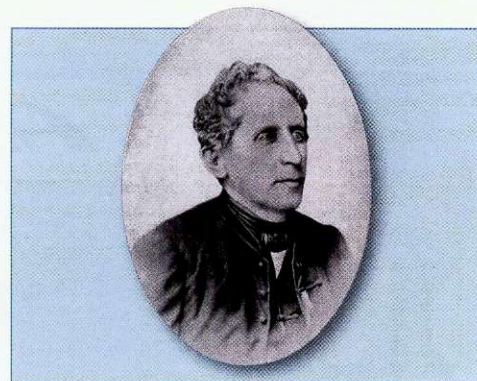
V času njegove vladavine so nastale številnih anekdote, ki kažejo tudi njegov značaj.

* »Moj general, Francija misli, da ...,« je začel neki poslanec. Predsednik de Gaulle ga je suho ustavil: »Kadar hočem vedeti, kaj misli Francija, vprašam sebe.«

* Leta 1946 je odstopil kot predsednik koalicijske vlade. Svoj odstop je komentiral z besedami: »Deželi, ki ima 283 vrst sira, ni mogoče vladati.«

Dr. Janez Bleiweis

Slovenski časnikar, politik, zdravnik in živinozdravnik Janez Bleiweis se je rodil v Kranju, **19. novembra 1808**. Urejanje Novic mu je prineslo vodstvo v slovenski politiki. Ob revoluciji leta 1848 še ni užival posebne priljubljenosti. Glede slovenskih političnih zahtev je bil za postopno in zmerno pot, vendar je pri nadvojvodi Janezu načel vprašanje Zedinjene Slovenije in v javnosti branil njeno upravičenost. Leta 1861 je bil že najbolj

znan in priljubljen predstavnik slovenstva. V šestdesetih letih je dobil vrsto priznanj in ime očeta slovenske domovine. Aktivno se je vključil v taborsko gibanje in 17. maja 1869 tudi organiziral vižmarski tabor.

Bleiweis je postal simbol narodnega voditelja. Leta 1881 je dobil red železne krone 3. stopnje in plemiški naziv vitez Trsteniški, ker njegov rod izvira iz Trstenika. Vse življenje se je bojeval proti primitivnosti in patriarhalnosti. Prizadeval si je vzgojiti kmeta in obrtnika v gospodarsko sposobnega, nacionalno oza-veščenega in politično trdnega človeka.

Zakon o denacionalizaciji

Zakon o denacionalizaciji, ki ga je sprejel slovenski parlament **20. novembra 1991**, je določal vračanje nacionaliziranega premoženja v naravi in izplačilo odškodnine. Zahtevek za denacionalizacijo so morali upravičenci vložiti najkasneje osem mesecev po uveljavitvi zakona. Avtorji zakona so ocenili, da je bilo podražljeno premoženje vredno 8.734 milijonov

nemških mark. Od tega se je 23 odstotkov našalo na gozdove, 32 odstotkov na kmetijska zemljišča, 7 odstotkov na poslovne prostore, 5 odstotkov na stanovanja, 4 odstotki na stavbna zemljišča in 29 odstotkov na podjetja.

Zakon pa je naletel na velika nasprotovanja predvsem zaradi prednostne opredelitve za vračanje v naravi in šele nato za možnosti, da denacionalizacijski upravičenci postanejo solastniki podjetij. Ko je prišlo do spremembe politične moči v parlamentu, so začeli zakon spreminjati, da so lahko denacionalizacijo pospešili.

Spoštovani bralci,

uredništvo si pridruže pravico do krajšanja pisem, ki presegajo dolžino 45 vrstic. Pisma bralcev objavljamo v skladu z načelom profesionalne novinarske etike, katere namen je služiti interesom javnosti ne glede na politično, svetovnonazorsko ali kakršno koli drugo prepričanje.

št. 43/10

Zmanipulirane izjave (1)

Odgovarjam na komentar Zmanipulirane izjave gospe Vide Kocjan (Demokracija št. 43, 29. 1. 2007) v zvezi z vprašanjem odpadnega oziroma odvečnega kruha. Ljudje naj bodo hvaležni za to, da jim gre v demokraciji tako dobro. Komunizem nam ni dajal ničesar podobnega. Po vojni nam je primanjkovalo kruha, tudi nam na kmetih. Mama je spekla en hlebec, ki smo ga potem jedli ves teden, in čeprav se je proti koncu tedna že malo pokvaril, smo ga še kar jedli. Mladi ljudje tega ne bodo mogli razumeti. Iz Ljubljane pripelje mlad fant poln kombi kruha in ga proda za 6,1 evra. Za eno vrečo ga je preveč in ta gre prašičem, kar je greh. Mar ne bi mogli prešteti dni in predvideti potrošnje? Tako so delali v Rusiji – zagotovili so jim preskrbo s kruhom, ljudje pa so potem z njim hranili živino.

Ljudje, prosim vas, spoštujte to upravo, Janša ima prav in je

tudi dober gospodar. Siromašno gospodarstvo komunistov nas je pognalo v svet in ustvarili smo si življenje vsak po svoje. Ko grem na dopust, vidim, da imate lepe hiše, in to vse zgrajene v zadnjih desetih letih. Bodite prijatelji med seboj, levica naj ne kritizira vsega, kar počne vlada. Kruha imate preveč, in to dobrega, in če ga imate preveč, ga ne mečite v koše za odpadke. Vsekakor živite v dobrih časih, niste lačni, pod komunizmom pa smo mnogi stradali.

Anton Papež, Toronto, Kanada

Ura resnice

V četrtek, 15. nov. 2007, po večernih poročilih na nacionalki, smo slovenski državljani gotovo prvič v novejši zgodovini imeli priložnost spremljati intervju, v katerem ni bilo klečeplazenja, tendencioznosti, izkrivljanja ali zamegljevanja, ampak je šlo za pošteno postavljanje vprašanj in eksaktne odgovore. V vlogi spraševalca je nastopal g. Jože Možina, na stolu za priče pa je bil g. predsednik vlade Janez Janša. Prvič sem ju videl skupaj v takšnih vlogah in tudi še nisem slišal, da bi se to že kdaj dogodilo. Gotovo pa je, da moramo državljani že tri leta poslušati v glavnem krivične obtožbe in vsakovrstno grobo napadanje dobrih potez vlade (skozí množstvo dnevnih medijev, državni svet, sindikate itd.). Po razsulu več kot desetletne vladavine tistih, ki niso bili naklonjeni osamosvojitvi in postavitvi samostojne države Slovenije, so se je ti skoraj takoj, ko je bila ta pod streho in je bilo v njej še veliko nedokončanega, s podlimi zvijačami znova polastili. Klet, v kateri so nagradena okostja zločinov

ideologije njihovih učiteljev, so zabetonirali, tako da nekdanji sužnji nikoli ne bi mogli priti do svojih umrlih in bi tako ostali notranje izvotljeni in nesposobni za suvereno življenje polnega državljana. V kleti državne zgradbe (da je skrita) so udobno namestili ves nekdanji ovaduški aparat in ta jim je v zahvalo izdatno pomagal pri opremi druge zgradbe (predvsem šolstva, sodstva, medijev itd.). Na koncu opremljanja nove zgradbe smo tisti, ki smo pričakovali, da bo nekdanja zločinska in krivična avantgarda zgubila poverilne papirje za vladanje, ugotovili, da je še vse tako, kot je bilo, še vse isto pohištvo, malo posodobljeno in premaknjeno in zunaj fasada v novi mavrični barvi listja.

Na koncu je bila ta zgradba, opremljena po navodilih velikega mojstra, ki je učenost zvitega manipuliranja pil že z materinim mlekom, tako kardeljansko iznakažena, da so po zamenjavi vlade leta 2004 vsi utišani kamni v njej žal preveč nemo vpili po temeljiti obnovi.

Janez Janša se je s svojo ekipo te obnove previdno lotil, pa so se ob vsaki spremembi oglasili pobalinski zlikovci, tako da se s silno težavo kaj postavi na pravo mesto. Premier Janša se z ekipo do onemoglosti trudi za spremembe, hodi po državi in o težavah, ki mu jih povzročajo ljudje, ki eno govori, delajo pa drugo, nam, državljanom, ne govori.

To se je končno zgodilo v četrtek, 15. 11. 2007, in od tega četrta ogromno državljanov gotovo želi, da bi se vsak četrtek zgodilo podobno, da bi bili državljani seznanjeni, kakšni manipulativni ljudje se hočejo polastiti države za svoje interese na žalost in škodo večine državljanov ter celotne Slovenije z zamejstvom in Slovenci po svetu vred.

Premier Janez Janša, na nacionalni televiziji odslej pričakujemo vsak teden tak četrtek večer!

Anton Mušič, Škofljica

Sporočilo predsednika vlade

Slovenija potrebuje takšno obnašanje politike do vlade, da to ne bo blokiralo dinamičnega in resnično socialno in demokratično uravnoveženega razvoja v okviru evropskih civilizacijskih vrednot. »Figači« in tisti, ki uničujejo delo vlade, čeprav je to v socialno škodo ljudi, ugled in napredek Slovenije, so dobro razumeli, kar jim gre, čeprav še naprej držijo figo v žepu. Morda se tokrat spet potrjuje, da Slovenija nujno potrebuje resnično socialno demokratično stranko s pravimi in ne »figaškimi« sindikati. SDS je na dobri poti, da se profilira.

Miran Mihelič, Bovec

Odrpno pismo predsedniku SD Borutu Pahorju

Spoštovani predsednik SD g. Pahor!

V nedavno objavljenem pismu ste navedli pet točk, po katerih se bodo ravnali socialdemokrati, če bodo v letu 2008 prevzeli oblast. V tem primeru bi Socialnidemokrati:

1. spremenili sedaj prevladujoči vzorec političnega obnašanja,
2. preprečili maščevanje nad poraženci,
3. končali delitev na naše in vaše,
4. okrepili kulturo dialoga,
5. opredelili prednostne naloge za pospešen gospodarski in socialni razvoj.

Vaše besede se lepo slišijo, vendar poglejmo, kako se obnašajo nekateri vidni člani Socialnih demokratov (SD), ko so na oblasti. Vzemimo za primer kočevskega župana in poslanca ▶

► SD Janka Vebera, ki vlada v Kočevju s trdo roko že 13. leto. Za njega osebno, njegove pristaše in stranko SD je to vladanje sicer uspešno, za veliko večino nas, občanov, pa zelo neuspešno, kar potrjujejo rezultati analiz uspešnosti občine na vseh področjih. Pa pogledimo posamezne točke:

1. Spremenili sedaj prevladujoči vzorec političnega obnašanja.

V kočevskem javnem življenju je vzorec političnega obnašanja zadnjih 13 let popolnoma enak. Župan zahteva brezpogojno poslušnost članov svoje stranke, ostale stranke ignorira. Kdor ga ne uboga, ga izloči, tako kot je izločil vidne in ugledne kočevske člane SD, ki so se mu drznili ugovarjati. Imena teh članov dobro poznate, vendar so ostali osamljeni in brez podpore vaše stranke. Kje so tu demokratična načela, strpnost do drugače mislečih in pluralizacija mnenj, o katerih tako pogosto govorite? Kje je tu strpnost do manjšin, če pa vemo, da je g. Veber pozival občane, naj se mu pridružijo v Kočevski Reki in s tem izrazijo protest proti naselitvi družine Strojjan?

2. Preprečili maščevanje nad poraženci.

No, tu ne gre za klasični vzorec maščevanja, ampak se to izvaja na bolj prefinjen način, po načelu kdor ni z mano, je proti meni. V Kočevju je to ugotovilo na svoji koži že veliko ljudi, ki so na volitvah javno podprli kandidate drugih strank. Sicer pa je ta točka tesno povezana z naslednjo, ki obravnava delitev na »naše in vaše«.

3. Končali bi delitev na naše in vaše.

RADIO
96,4 MHz
Ta pravi!
Slovenske gorice

Trg osvoboditve 5, 2230 Lenart, tel: 02/729 02 20, 720 73 24, fax: 02/720 73 22
ELEKTRONSKA POŠTA: radio@radio-rsg.si, INTERNET STRAN: www.radio-rsg.si

Ta delitev je v Kočevju zelo jasna in vedno bolj izrazita. »Naši« upravljajo z občino, dostopne so jim vse vodilne službe (predvsem javni zavodi), kjer ima odločilni vpliv župan, ravno tako imajo »naši« gospodarstveniki stalen dostop do župana in vrsto ugodnosti. »Naša« društva so deležna višje finančne podpore iz občinskega proračuna. Lep primer je bil letos poleti, ko je župan financiral dvodnevno prireditev v svoji rojstni vasi z 39.000 evri občinskega denarja, medtem ko »vaši« kmetje niso dobili nič.

4. Okrepili bi kulturo dialoga.

Kakšna »kultura« dialoga vlada pri nas, se je videlo pri nedavni aferi, ko je občina Kočevje kot edina v Sloveniji prepoznala oddala vlogo za razpis za regionalna sredstva. Župan je brez izvedenega disciplinskega postopka in ugotovitve krivde javno obdolžil dve vodilni delavki OU in terjal njun odstop, kar je resnično demontaža pravne države.

5. Opredelili bi prednostne naloge za pospešen gospodarski in socialni razvoj.

V minulih 13 letih se je lepo videlo, kako je naš župan pospeševal gospodarski razvoj. Kočevska občina po vseh gospodarskih kazalcih stalno nazaduje in sodi med najmanj razvite občine v Sloveniji. Brezposelnost je visoka, večina delovno aktivnih prebivalcev pa se vozi na delo v druge občine. Sedanje poteze župana, ki naj bi predstavljale pospeševanje gospodarskega razvoja, pa vzbujajo sum klasične korupcije.

Kako se borijo SD v Kočevju za socialne pravice, je vidno tudi po tem, ko je članica SD in občinska svetnica na nedavni seji OS predlagala zmanjšanje denarne pod-

pore za brezposelne, vsi občinski svetniki SD pa so na letošnji seji OS podprli zvišanje cen vrta in dvig cen centralnega ogrevanja mestne komunale za 37 odstotkov, tako da bodo socialno najšibkejši prebivalci Kočevja plačevali najdražje daljinsko ogrevanje v Sloveniji. Ravno tako je g. Veber v letošnjem občinskem proračunu zmanjšal sredstva za socialno varstvo invalidov in socialno varstvo ostarelih.

»Socialni demokrati delamo tudi napake. Zanje se znamo tudi opravičiti ali prevzeti odgovornost.« Res lep stavek, g. Pahor, vendar župan Veber ni v vseh letih svojega županovanja niti enkrat prevzel odgovornosti za svoje številne napake in se še manj komu opravičil! Lep pozdrav,

Marko Vizjak,
občinski svetnik občine Kočevje

Ofenziva obrekovalcev legalno izvoljene slovenske vlade

Slovenska legalno izvoljena vlada ima zelo težko stališče, saj je nenehno tarča napadov lažnivih obrekovalcev vseh kalibrov. Ne smemo pozabiti, kako je Sloveni-

jo pri evropskih forumih obrekoval sedaj (na srečo!) že nekdanji varuh človekovih pravic Matjaž Hanžek v primeru romske kriminalne družine Strojjan. Še kako prav ima predsedniški kandidat Zmago Jelinčič Plemeniti, ko je v Večerovi sobotni prilogi 6. oktobra 2007 dobesedno izjavil, da je rešitev v primeru družine Strojjan, ki je terorizirala domače prebivalstvo tako dolgo, da jim je prekipelo, preprosta. Glede na to, da imajo doslej na glavi že ogromno kazenskih ovadb, bi morala sodišča že zdavnaj ukrepati in Strojjanovi bi šli v zapor za storjena kriminalna dejanja kot vsi drugi državljani, ne pa da so privilegirani, saj, kot vemo, jim na veliko dajejo razne podpore. Še naprej jim dovolijo izvajati kazniva dejanja in tako obremenjujejo celotno slovensko družbo. Tudi predsedniški kandidat Lojze Peterle je v Večerovi sobotni prilogi 13. oktobra 2007 sicer bolj umirjeno, vendar pravilno izjavil, da se preveč problematizira problem ene družine, ko pa pozna mnoge družine, ki so na meji revščine, pa jih nihče javno ne obravnava.

RADIO DMEV
97.2, 99.5, 103.7, 106,2 MHz
UKV, STEREO, RDS

Radio Alpiski val
www.alpskival.net
† 05 38 11 886
f 05 38 11 674

EVJ ELEKTROPROM
Že 40 let z vami!

EVJ ELEKTROPROM d.o.o.
Loke pri Zagarju 22
1412 Kisovec
www.elektroprom.si

uprava 03-56-57-150
trgovina EVJ Center Kisovec 03-56-71-234
trgovina EVJ Trbovlje 05-90-23-203
storitev 03-56-57-150

- elektroinstalacije
- strojne instalacije
- projektiranje za področje strojnih in elektro instalacij
- geodetske storitve
- daljinsko ogrevanje z lesno biomasa
- kabelsko komunikacijski sistemi
- grafitne ščetke
- trgovine EVJ Center
- delovni stroji in nizke gradnje
- bar Sedmica

lokalna televizija ETV
etv
<http://etv.elektroprom.si>
komercialna: 03-56-57-150
uredništvo: 03-56-57-177

Višek neresničnega obrekovanja slovenske vlade pa si je privoščil Večerov novinar s posrečenim priimkom Blaž Zgaga. V pismu, ki nosi naslov Cenzura v Sloveniji, Zgaga javno prosi voditelje Evropske unije kot tudi državljane EU, naj pomagajo slovenskim novinarjem, ki so se po državnoborskih volitvah leta 2004 znašli pod hudimi političnimi pritiski. Po njegovo bi Evropejce morala cenzura v slovenskih medijih vznemirjati in bi morali novinarjem pomagati tako, da bi pozvali predsednika slovenske vlade Janeza Janšo, naj se neha vmešavati v medije. Po Zgagovi »zaslugi« je celo eden od najvplivnejših evropskih tednikov Der Spiegel 14. 9. 2007 objavil, da naša vlada pritiska na medije, kar naj bi bila nekakšna samorefleksija nekdanjega totalitarizma. Na srečo sta Zgagove ocene o cenzuri pri Večeru zavrnila tako odgovorni urednik g. Tomaž Ranc kot tudi celoten uredniški odbor Večera. Bralci Večera se gotovo še spominjajo, kako so pred leti čez noč odstavili glavnega urednika Milana Predana (sedanjega direktorja Večera), ker je dopuščal pluralnost tiska in se je tako zameril skrajnim levičarjem. Sicer pa naj g. Zgaga nekoliko natančneje pogleda Večerovo priložo Toti list, ki izhaja vsak četrtek, v kateri smešijo in zasmejujejo vladne predstavnike na najbolj primitivne načine, nikoli pa se ne bodo spozabili pri predstavnikih demokratsko zakamufilirane levice. Kot piše v Žurnalu, št. 36/7, 5. 10. 2007, so peticijo proti (izmišljeni) cenzuri množično podpisali v uredništvih nacionalnega radia, televizije, na POP TV, Delu, Dnevniku, v Primorskih novicah, celo nekateri z Večera in seveda – v Mladini! Tragikomična in ena od najbolj zabavnih novic leta 2007 pa je, da je peticijo proti (namišljeni) cenzuri podpisalo tudi uredništvo otroške revije Ciciban. Čestitam!

Roman Kralj, Maribor

Interpelacija in novinarska peticija

Vsak dan slišim nekaj novega in neverjetnega. Ne morem ra-

zumeti zlobe, s katero politični nasprotniki z vsemi topovi tolčejo po sedanji vladi. Nočem molčati! Slišala sem, da hoče novoustanovljena stranka ZARES interpelirati notranjega ministra zaradi tega, ker so se nekje stepli mladci in je žal eden izmed njih umrl. Kot da ima vlada na voljo dovolj policistov, da bi lahko bili navzoči na vsaki pasji procesiji. Notranji minister pa bi moral biti vedež in vnaprej zaznati, kje in kdaj se bodo nevzgojeni vročekrvneži zravsali do tragičnih posledic. V teh primerih nosi za to odgovornost Agencija za varovanje z ne dovolj uspešnim izobraževanjem. Sedaj pa si kot Pilat umiva roke. Vse to zelo dobro veste! Ne pričakujte, da si s svojo nesramnostjo in nestrpnostjo, ki jo širite na vsakem koraku, kujete politični dobiček in si nabirate simpatije volivcev, kar je za vas najpomembnejše.

Ni pa to prioriteta sedanjega predsednika vlade Janeza Janše. Dobro se zaveda, da se bomo, če spusti vajeti iz rok, navadni ljudje, ki nas v nasprotju z vami ceni, spet znašli v kaosu in na robu preživetja, kar je veliko ljudi občutilo v času vaše vladavine na lastni koži.

Pa še to. Novinarji so menda podpisali peticijo o nadzoru vseh medijev in nezaslišanem pritisku, ki naj bi ga nad njimi izvajal predsednik vlade Janez Janša, kar je več kot smešno. Sporočam, da vam državljani Slovenije nismo nasedli in vam ne verjamemo! Čudno. Nikoli niste niti pisnili, ko so v preteklosti, v času vlad LDS, njeni voditelji pogosto oblikovali program TVS, včasih tudi, ko je ta že potekal, kar zelo dobro veste.

Menim, da vam ni tuje in je normalno, da vodstvo skrbi in odgovarja za poslovanje »hiše« ter delo vseh zaposlenih. Naj vam še prišepnem: zavist in zloba sta zelo grdi lastnosti, ki se človeku kot bumerang vselej vrmeta.

Gledalci in poslušalci si želimo, da bi novinarji pošteno in objektivno poročali in da ne bi ljudem vsiljevali svojih političnih prepričanj.

Mihaela Afner, Celje

Neprimerna izjava

V Dnevniku sem tik pred volitvami zasledil zelo ostro izjavo

Trubar, Areh, Petriček!

Marija Vodišek

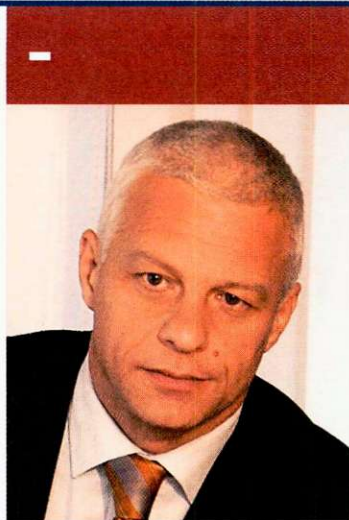
Primož Trubar, roj. 1508 na Raščici (prihodnje leto leto bomo praznovali 500. obletnico njegovega rojstva), katoliški duhovnik, je pod vplivom Martina Luthra sprejel reformacijske ideje. Nedvomno je naredil za slovenščino prve korake in smo mu dolžni zahvalo in spoštljiv spomin. Vendar je za slovenščino uporabil izraz »windische Sprache, tako kot so jo še dolgo imenovali nemško govoreči sosede. Primož Trubar je bil sprva bolj pod vplivom francosko-švicarskega reformatorja Jeana Calvina, šele pozneje je postal luteranec. Umrl je v Nemčiji leta 1586. Tako Luthrov protestantizem kot Calvinov kalvinizem sta se uveljavila predvsem v Zahodni Evropi in pozneje v Severni Ameriki. Na žalost Primoža Trubarja ni v tujih enciklopedijah. Vse navedene reformacije so se dogajale pred štirimi stoletji, pa spomin na te dogodke še živi. Kaj pa zločini, ki so se dogajali na slovenskih tleh pred 60 leti, po končani 2. svetovni vojni? Kdo se jih še spominja oz. kdo jih vztrajno potiska v pozabo? Koliko ukazovalcev in izvajalcev teh zločinov še živi? Najbrž ne veliko, vendar nekateri še. Se oni in njihovi potomci krčevito trudijo, da storjeni zločini ne bi bili razkriti? V Delu, 9. novembra, je članek »Povojno morišče na Arehu«. V nadaljnjem besedilu je opisan izkop posmrtnih ostankov 189 žrtev povojnih pobojev na pohorskem Arehu. Pred leti je o enem takih pobojev, ki jih je bilo na Pohorju več, govoril sedaj že pokojni Zdenko Zavadlav, ki je bil takrat v strelskem vodstvu. Nekomu od tja pripeljanih žrtev je uspelo zbežati. Stražarji so začeli divje streljati in v paniki ustrelili lastnega oficirja. Beguncu je uspelo zbežati, sledilo pa je krvavo maščevanje. Vsem tja pripeljanim žrtvam, ki so bile določene za smrt, so pred likvidacijo prestrelili kolena. Zdenko Zavadlav je dejal, da je bilo med žrtvami tudi 17-letno nemško dekle, ki so ji kot vsem drugim prestrelili kolena. V čem so bili »osvoboditelji«, ki so menda delali po navodilih stotnije pravnikov, boljši od okupatorja? Kaj pa povsem nedolžni otroci s Petrička, o katerih priča dokumentarec, ki smo ga videli 10. 11. 2007 na TVS 2? Kdor je ostal neprizadet ob pripovedovanju tistih redkih, ki so si upali spregovoriti po več kot 60 letih, bi bil še danes sposoben storiti isto. Od staršev, največkrat od mamic surovo odtrgani otroci, ki so jokali in jih dneve dolgo zaman klicali, doživljajo stvari, ki jih nikoli niso mogli razumeti in ne pozabiti. Kje v Evropi se je še kaj takega dogajalo? Smo iz ust teh ljudi slišali samo eno besedo maščevanja? Ne, le njihovo pripoved, kako so tam na Petričku ravnali z njimi. Kako jih je »črna vdova« za kazen zapirala v dimnik. Se je kdaj pokesala svojih zločinov? Gotovo ne, ker je bila skrbno izbrana za ječarko in mučiteljico nedolžnih otrok. In kupi odvzete zlatnine in gore ur? Koliko spoštovanih tovarišev in tovarišic se je okitilo z njimi? Ko sta dva od nekdanjih otrok s Petrička prižgala sveči na Teharjah, sta izrekla eno samo željo – da bi zvedela, kje so pokopani njuni starši.

g. Jankovića oziroma njegovega sekretariata o tem, zakaj ne bo volil Peterleta, lotil pa se je tudi g. Janeza Janše. Sam in še veliko Ljubljancov si ne želimo takega

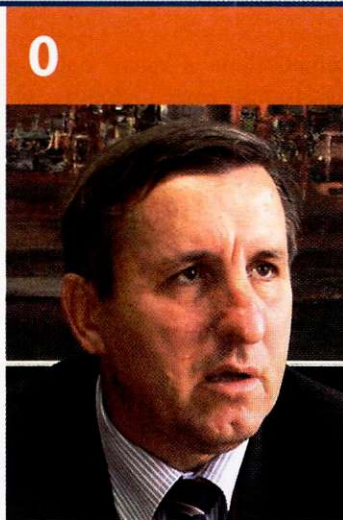
župana, kakršen je Janković. Vsi namreč vemo, kako je obogatela njegova družina, tako da je zdaj med najbogatejšimi v Sloveniji.

Marija Novak, Ljubljana

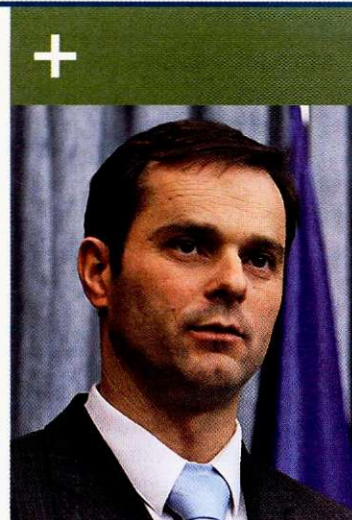
Politični semafor

Kdaj bo odstopil? Odločitev Vrhovnega sodišča RS, da je policija leta 1999 nezakonito pridobila izpisek klicev na mobilnik novinarja Tomaža Ranca, najbolj bremeni Draga Kosa, ki je bil takrat kriminalist, odgovoren za to zadevo. Kos kot predsednik protikorupcijske komisije še ni odstopil, čeprav so ga v SDS k temu pozvali. Vsekakor bi moral to storiti že iz etičnih razlogov. Očitno je, da Kos najlaže soli pamet drugim, nase pa zavestno pozablja.

Kdo se je »podelal v hlače« Poslanec SDS Jožef Jerovšek je v državnem zboru opozoril, da voditelji opozicije po Evropi širijo glas o krizi v državi, hkrati pa to zanikajo. Po njegovem so se dobesedno »podelali v hlače«, ko se je pokazalo, da bi bilo treba prevzeti oblast, »saj za to niso sposobni«. »Sposobni so se spustiti na kolena in prositi vlado, naj še naprej vodi državo.« Na to se je odzval Rudi Moge (LDS) in zatrdil, da se je »vlada podelala v hlače«.

Opozoril na prestopnike Poslanec NSi Anton Kokalj je v Odmevih na nacionalni televiziji opozoril na spornost prestopov poslancev, ki so iz razpadle LDS prestopili k Pahorjevemu Socialnim demokratom in s tem umetno pripomogli k temu, da je poslanska skupina SD postala največja opozicijska stranka v parlamentu. Moralno je torej legitimnost poslanske skupine, ki jo vodi Miran Potrč, pod vprašajem, še posebej pa mandati štirih prestopnikov.

Na čelu alternative

V prostorih Nove revije je bilo ustanovljeno Združenje novinarjev in publicistov (ZNP). Združevalo bo novinarje, publiciste, urednike in druge, ki se ukvarjajo z novinarsko in uredniško dejavnostjo. Na ustanovni seji je iniciativni odbor sprejel statut društva in izvolil začasno vodstvo za obdobje šest mesecev. Za predsednika upravnega sveta je bil izvoljen Peter Jančič (Delo), za člane pa Vladimir Vodušek (RTVS), Damjana Žist (Večer), Matej Makarovič (publicist) in Igor Kršinar (Mag). Člani nadzornega odbora so Silvester Šurla (Mag), Tino Mamič (Primorske novice) in Vanesa Čokl (Večer). Kot so zapisali v ustanovni izjavi, si bodo prizadevali za krepitev svobode govora in medijev. »Med tranzicijo je večina medijskih podjetij dobila lastnike, ni pa bil v tem času urejen status novinarjev in drugih zaposlenih v medijih, kar ovira boljšo kakovost slovenskih medijev in novinarstva.

Namesto večje profesionalnosti in zagotavljanja višje kakovosti novinarskega dela se soočamo s problemom političnih pritiskov in interesov kapitala, ki niso v skladu z ustavno pravico do svobode izražanja in vlogo medijev v modernih družbah. /.../ Lastniki in upravljavci medijev morajo prevzeti soodgovornost za vlogo, ki jo mediji opravljajo v moderni družbi, za izobraženost novinarjev in vzdrževanje visokih standardov ravnanja v medijih. Odgovornosti za zastoj na tem področju se otepajo politiki, lastniki in stanovske organizacije.« Namen združenja je zagotavljati pogoje in možnosti za delo ter profesionalni razvoj članov in celotnega slovenskega novinarstva. S predsednikom ZNP Jančičem, nekdanjim urednikom ljubljanske redakcije Večera in donedavnim urednikom Dela, je novinarska skupnost dobila predstavnika, ki jo bo primerno zastopal. M. B.

NAROČILNICA**NAROČILO** (označite z x):

☐ Tone Kuntner: Mati Slovenija	9,18 EUR
☐ Dušan S. Lajovic: Med svobodo in rdečo zvezdo	25,87 EUR
☐ Milan Zver: 100 let socialdemokracije	9,18 EUR
☐ Albert Svetina: Od osvobodilnega boja do banditizma	27,95 EUR
☐ Janez Janša: Okopi	9,18 EUR
☐ Janez Janša: Premiki	9,18 EUR
☐ Jaklič in Toplak: Ustava Združenih držav Amerike s pojasnili	20,82 EUR
☐ Cijan, Toplak, Dubrovnik (ur.): Državna ureditev Republike Slovenije	35,46 EUR
☐ Viktor Miklavčič: Pričevanja	20,44 EUR
☐ Matjaž Klemenčič, Vladimir Klemenčič: Prizadevanja koroških Slovencev za narodnostni obstoj po drugi svetovni vojni	32,00 EUR
☐ Silvin Eiletz: Skrivnost komiterne	23,96 EUR
☐ Jan F. Triska: Pozabljena fronta prve svetovne vojne	22,95 EUR
☐ M. Zajc, F. Kozina, F. Dejak: Ušli so smrti	16,29 EUR
☐ Vasja Klavora: Predel 1809	28,07 EUR
☐ Tomaž Butkovič: Vzpon Bohinja pred zatonom Avstro-Ogrske	22,95 EUR
☐ Jože Dežman: Moč preživetja	27,16 EUR
☐ Jože Hubad: Dolga slovenska pot v svobodno Evropo	4,13 EUR
☐ Andrej Capuder, Bogdan Kladnik: Slovenija brez meja	45,27 EUR
☐ Jože Dežman, Marjan Linas: Med kljukastim križem in rdečo zvezdo	20,82 EUR
☐ Jože Dežman: S spravno ljubeznijo iz rdeče ledene dobe	27,16 EUR
☐ A. Elste, M. Koschat, H. Filipič: Nacistična Avstrija na zatožni klopi	22,11 EUR
☐ Stane Kos: Stalinistična revolucija na Slovenskem 1941-1945, I.	4,52 EUR
☐ Stane Kos: Stalinistična revolucija na Slovenskem 1941-1945, II.	4,52 EUR
☐ Tamara Griesser-Pečar: Stanislav Lenič, življenjepis iz zapora	18,56 EUR
☐ Eiletz: Zgodovina neke kolaboracije: Boljševiki in Nemci 1914-1918	27,94 EUR
☐ Andrej Rahten: Pozabljeni slovenski premier	17,65 EUR
☐ Dieter Blumenwitz: Okupacija in revolucija v Sloveniji (1941-1946)	16,02 EUR
☐ Vasja Klavora: Koraki skozi meglo	26,95 EUR
☐ Milan Zver: Demokracija v klasični slovenski politični misli	18,36 EUR
☐ Tita Kovač Artemis: Baron Janez Vajkard Valvasor	12,51 EUR
☐ Ive A. Stanič: V objemu osvoboditeljev	10,43 EUR
☐ Jože Zemljič: Življenje je večna borba	8,34 EUR
☐ NOVO Jože Dežman: Rojstvo Slovenije	20,00 EUR
☐ NOVO Jože Dežman, Hanzij Filipič: Hitlerjeva dolga senca	26,99 EUR
☐ NOVO Jelka Žmuc Kušar: Evropski večeri Lojzeta Peterleta	14,99 EUR

Izpolnjeno naročilnico pošljite
na naslov:**Demokracija, p.p. 4315,
1000 Ljubljana
ali na faks 01 230 06 61.***Poštino po veljavnem ceniku Pošte
Slovenije plača naslovnik ob prevzemu.
Vse cene vsebujejo 8,5% DDV.***Ob naročilu**2 (dveh) knjig:
darilo lonček "Demokracija"3 (treh) knjig:
darilo lonček + kapa "Demokracija"4 (štirih) in več knjig:
darilo lonček + kapa "Demokracija" +
knjiga (po našem izboru)

Ime in priimek (ime podjetja): _____

Datum naročila: _____

Datum rojstva (samo fizične osebe): _____

Ulica: _____

Podpis in žig naročnika (samo pravne osebe): _____

Kraj, poštna št.: _____

Kontaktna oseba (samo pravne osebe): _____

Davčni zavezanec: NE DA ID za DDV: _____

Priključite se kjerkoli.

**HITRO IN
ENOSTAVNO**

Odštekano! Pločevinka vsebuje prenosni USB-modem, na voljo pa sta tudi podatkovni PC kartici, ki omogočajo hitrosti prenosa podatkov do 3,6 Mb/s. Namestitev na prenosni ali namizni računalnik je enostavna. Cena UMTS naprav za prenos podatkov je odvisna od izbire paketa (Mini, Maksi, Mega in Giga), ki se med seboj razlikujejo po mesečni naročnini in vključeni količini brezplačnega prenosa podatkov (od 0 do 10 GB).

za samo
0,01 €*

USB-Modem

Huawei E220

za samo
0,01 €*

USB-Modem

Option iCon 7.2

za samo
0,01 €*

PCMCIA-Kartica

Option Globetrotter GT MAX 7,2 Ready

za samo
0,01 €*

PCI Express-Kartica

Novatel Wireless Merlin XU870

Za priključitev na širokopasovni internet je potreben ustrezen signal Mobitela ali tujih pogodbenih operaterjev.

S signalom Mobitel GSM je pokritega 99,3 %, z Mobitelom UMTS 72,3% prebivalstva Slovenije.

* USB-modem ali PC podatkovno kartico lahko kupite za samo 0,01 EUR ob sklenitvi/podaljšanju naročniškega razmerja Mobitel GSM/UMTS za 24 mesecev in ob naročnini na Giga paket za prenos podatkov.

Ponudba velja za vse, ki nimate veljavne aneksa UMTS št. 14/2005.

Ostale cene in pogoje nakupa preverite na www.mobitel.si/instantinternet

WWW.MOBITEL.SI

Mobitel UMTS

Nova generacija mobilnih telekomunikacij

